

Szerkesztői jegyzet

Az *elsivatagosítás* elérte a gyermekszínjátszást, az országos gyermekszínjátszó találkozót is.

A fene se gondolta volna, hogy ilyen hamar... Jobb pillanatokban reméltük, hogy mi nem kerülünk sorra. A rosszabbakban, és ebből több volt, csak azt, hogy nem ilyen gyorsan...

„Nem tudunk jobbat”, „nincs vele baj”... „nem is kéne változtatni”... De azért mégis: amibe lehet, abba belenyúlunk, hogy minden a kezünk nyomát viselje, kitörölhetetlenül. Valamit tenni kell, ezért ami sorra kerül, azt lehetetlenné tesszük. Ha másképp nem megy, akkor megváltoztatunk minden feltételt, ami eddig működni engedte. Jelesül: nem írjuk ki a pályázatokat. Vagy csak fél évvel később, mint eddig. Vagy, ha már valamiért kiírtuk, akkor nem fizetjük ki. Avagy éppen előfinanszírozást kérünk. És, ha mindez nem elég, akkor van még néhány trükk a tarsolyban, megfelelő pillanatban előrántjuk majd.

Mint egy rossz társasjáték: tanuljunk gonoszul!

Jó, persze ebben a rengeteg keserűség mellett lehet némi túlzás is. Talán csak közönyből, talán nemtörődömségből, talán csak dilettantizmusból történt, és lehet, hogy mindez nem tudatos.

De ettől még a tény itt van, és nem könnyű akármit is kezdeni vele: két évtized évenként megvívott harca és sikere után idén először történt meg, hogy képtelenek voltunk az ártó szándékot elhárítani. Húsz év után idén először nem lehetett biztosítani a Weöres Sándorról elnevezett felmenő rendszerű találkozó megszervezését – ami pedig az ország egyik legnagyobb gyermek-kulturális programsorozata: a rendszer középső lépcsőjét ki kellett robbantani. Annyira későn írta ki és bírálta el a Nemzeti Kulturális Alap a 2012-es esztendő első félévére vonatkozó pályázatait, hogy a regionális bemutatók megszervezése lehetetlenné vált. Ha valamiről május végén hoznak döntést, akkor azt nem lehet május elejére vagy közepére megszervezni. És az előfinanszírozásra képtelen – hosszú ideje, cseppenként hullajtva, néha eret vágva, hogy hadd ömöljön, így vagy úgy, de sikeresen kivéreztetett – kulturális intézmények és a kulturális területen talán még rosszabb helyzetben lévő civil szervezetek teszik a dolgukat: azt, ami éppenséggel állami feladat is lehetne. Próbálják a mindenkori pályázatoknak kiszolgáltatva biztosítani annak lehetőségét, hogy gyerekek és fiatalok színházzal, színjátszással foglalkozhassanak (azért, hogy gyerekeink tanulhassanak, hogy fejlődhessenek – ki ne tudná manapság, hogy mennyi haszna van ennek; még politikusok, főhivatalnokok is szajkózzák, alkalom adtán). Évtizedek alatt nem lehet beláttatni azt a mindenkori a hatalommal (ebben sáros mindenki, itt ugyan nem lehet „előzőkormányozni”, „elmúltnyolcesztendőzni”, egymásra mutogatni), hogy ezt az egészet nem kellene minden évben versenyeztetni, és a szervezői energiák jelentős részét megcsapolni a pénzért futtatott, teljesen felesleges körökkel.

Idén nem volt regionális színjátszó találkozó. Eddig minden évben hat volt ebből, idén egy sem. Nagy kár érte. Sok-sok csoportnak tette lehetővé a fellépést: ide már a továbbjutás önmagában is nagy sikert jelentett, hiszen ott már többnyire csak arany minősítésűek voltak. Ezen kívül szereplési alkalmat jelentett (ebből végképp kevés van, csak pénzből van kevesebb), amire készülni kellett. A regionális bemutató már csak azzal is fejlesztette az előadásokat, hogy a csoportok tovább dolgoztak azokon – volt külső készítés, ami, valljuk be, jól jön néha, főként olyankor, ha éppen lankadna a belső. Jó esetben a regionális bemutatók tömegeknek adták meg a fesztiválélményt: nemcsak a mindenkori „krémnek”, annak a 25-30 csoportnak, akik bejutottak az országos fesztiválra. A regionális bemutatók tisztítótűzén keresztül jutva rengeteget javultak a produkciók az ismételt fellépéssel, ismételt zsűrizéssel – ez az esetek többségében igaz volt. És ez az esztendő jelentősen, a csoportok számában, résztvevői létszámban egyaránt megfaragta az országos fesztivál mezőnyét is – erről később bővebben lesz szó.

A másik súlyos probléma ebből az esztendőből: annyira nincs pénzük az iskoláknak és a településeknek, hogy sok helyütt elemi problémát jelentett az országos találkozó megyei bemutatóira történő eljutás: összeszedni a pénzt a buszra egyre gyakrabban vált megoldhatatlanná. Ha valahol örült a fenntartó a regionális elmaradásának – ilyen példa szerepel lapunkban is –, annak ez volt az oka: megtakarítható egy utazás költsége. A várható „ki a gazda” helyzetben (amikor az iskola eddigi fenntartója már örömmel mond le minden költségről, az újak meg esze ágában sem lesz fizetni) ez a probléma közeljövőnkben még több gondot fog jelenteni – ehhez feltehetőleg nem kell jóstehetség...

Hogy a kör bezáruljon: az a két évtizedes rombolás, ami a közművelődési hálózat területén történt (láttelel: pártsemleges barbarizmus), végképp ellehetetleníti azokat az intézményeket, amelyek fogadóképesek lennének a gyermekszínjátszás fórumainak megszervezésére.

Szokás szerint a zsűritagokat kértük meg, hogy írjanak a találkozó egyes eseményeiről. Minden megyei bemutatóra két-két kollégát sikerült delegálni. Nos, nem volt könnyű elérni, hogy legalább egy-egy fő írjon is valamit a látott esemény kapcsán. De kárpótlásként nemcsak zsűritagoktól érkezett beszámoló: a Baranya megyei kollégáink mind a gyermekszínjátszók, mind a diákszínjátszók találkozó kapcsán kifejtették véleményüket.

A Weöres Sándor Országos Gyermekszínházról

Találkozó megyei bemutatóiról

Nyitány

Nyírbátori Kulturális Központ, 2012. április 13.

Nyírbátor kiváló helyszín. A napjaink átlagát sok tekintetben meghaladó kulturális központ évek óta ad teret-helyet amatőr színházszervezők rendezvényeinek. A hazai regionális bemutatókon túl nemzetközi kitekintéssel, fesztivállal, nyári táborral stb. fűszerezve sokirányú a központ tevékenysége. Az intézmények és települések között kialakult munkamegosztás és a megyei hagyomány szerint ezt a bemutatót nem nekik kellett volna rendezniük, inkább a területit, de ez most – ha jól tudom, szükségből, mentésként – mégis hozzájuk került.

Több csoport jelentkezett, mint az előző években, de végül is a visszalépésekkel, lemondásokkal pontosan a tavalyival megegyező számú előadást láthattunk a 2012-es „Vörös” időrendben első, ha úgy tetszik „évadnyitó” bemutatóján.

Pinczés Istvánnal zsűrizünk: az utóbbi években már harmadszor. Jó vele zsűrizni: okosakat mond, nagy-közönség és egyetlen rendező-csoportvezető előtt is egyformán jól beszél, és ráadásul folyamatba tehet sok mindent, ismeri a „területet”, a csoportvezetők jó részét. És már én is ismerős vagyok itt: a gyerekekről ismerem fel a csoportokat, látom őket fejlődésükben, változásaikban. És a gyerekek is megismernek...

Minden előadás fent a nagyszínpadon, a nézők a nekik az építészek által rendelt nézőtérben. Az, ami természetesen példának okáért a Marczibányi téren, vagy a debreceni országos fesztiválon, az ország más pontjain még nem az: eszükbe sem jut a csoportvezető-rendezőnek, vagy ha eszükbe jut, akkor gyorsan el is fojtják a gondolatot, és nem kérnek kamaratermet. Nem ismerem a nyírbátori intézmény összes, ide tartozó lehetőségét, adottságát. De a tárgyalt rendezvény alatt szerzett tapasztalataim alapján úgy vélem, hogy van benne alkalmas, vagy kevés munkával, gyorsan alkalmassá tehető *kisebb tér*, és ezen kívül biztos megoldható az is, hogy a nézők is felmenjenek a színpadra, és akkor máris kamarakörülmények között lehetne játszani. Akkora térben, olyan távolságra kommunikálva, ami legalább egy kicsit emlékeztet a gyerekek által „színházszóilag belakható” terekre. De ismétlem: nem állították a szervezőket ilyen feladatok elé a rendezők, nem kérték a „lehetetlent”...

A műsorválasztás olyan, mintha helyi szokás írná elő, hogy a csoportok fele hozzon legalább klasszikust, a másik fele valami újabbat. Átnéztem az utóbbi három év anyagát: most is pontosan ez történt. Jönnek a sztenderdek, akad egy-két Ludas Matyi, Fülemlile, itt van Pázmán lovag is, persze a népmese-feldolgozások, és jönnek mai sikertörténetek, darabok is... Szerencsére akad meglepetés is: erről később még lesz szó.

A szervezők a kulturális területen általános pénztelenség közepette is megoldották, hogy a gyerekek kapjanak ebédcsomagot. Ez tagolta a napot két részre: a délelőtt hozta a laposabb programot, míg a délutánban több magaslati pont is volt. Nem a Kárpátok csúcsai, de azért így is jó volt...

A legizgalmasabb előadások ezen a napon Záhonyból érkeztek. A minőségi gyermekszínház munkájának ezen a településen tisztaságát, hosszú időre visszanyúló múltját van. Most két arany és egy ezüstminősítést vihettek haza az innen érkező csoportok. A *tarka kabát* címmel láthattuk a bibliai József-történet feldolgozását a záhonyi Gézengúzoktól (rendező Almásiné Forgács Éva). Nagy történet, klasszikus színházi eszközök, sok tehetséges fiatal, akik együtt is tudnak játszani, közülük többnek van már jelentős színpadi rutinja, és át tudták lelkesíteni a bibliai sztorit. Ehhez persze kellett az is, hogy a gyerekektől, egyáltalán a mi életünkől rendkívül távol álló világból – az egyiptomi birodalom árnyékában egy félsivatagi-félnomád pásztornép, a „mindenható” apa, együtt élő, de életkorban generációs távolságban lévő testvérek, különböző anyáktól született „testvérek” (ez utóbbi elem ma már sokaknak ismerős) – keveset tegyen bele a rendező: annyit csak, amitől a történet érthetővé válik. És miközben szép rendezői képeket kaptunk, a játszóknak néha kissé sodródottak a térben, borult a színpad, időnként a színházi bizonytalanság oszlatása végett rátettek egy-két lapáttal, erősen túljátszottak... Főleg az utóbbiért, de helyenként a színházi-dramaturgiai megoldások miatt is azt lehetett érezni, hogy talán a kevesebb több lett volna.

A másik záhonyi előadást osztálynévvel jegyezték: a gyerekek egy részét láttuk már ezen a napon az

ezüstös záhonyi *A legyek urában* (ami nagy elszánásról, nekiveselkedésről és a feladattal szembeni jelentős mértékű alulmaradásról tett tanúbizonyságot – a próbatétel megvolt, becsületére mindenkinek, aki vállalta, de hát vesztek; és mi, nézők is). A *Dösi More* című játékban kiválóan teljesített a csoport. Nagy kedvvel komédiáztak, és nemcsak a saját örömeikre tették ezt, hanem szórakoztatták a nézőket is, jelentős és megérdemelt sikert aratva. Ez esetben testre (testekre) szabott és teljesíthető volt a feladat: mindez látható örömmel töltötte el a játszókat is. Kissé ijesztő volt, hogy afféle műcigányozással indult a darab, de pillanatokon belül tisztává vált, hogy itt ezzel nem poénkodnak, eszük ágában sincs valamit olcsón eladni. (Az utóbb említett két záhonyi előadást Nagy Zsoltné rendezte.)

És még egy „aranyos” előadás volt: a nagyhalásziak Sánta Ferenc novelláját dolgozták fel (rendező Szentirmai Gáborné). A *Kicsik és nagyok* a letisztult szertartásformák miatt, de az irodalmi anyag súlya miatt is nagy vállalás volt, amivel becsülettel küzdött rendező és játszó egyaránt. Ez az előadás az egyik kiemelkedő pont a napban: ha már az előbb Kárpátokat emlegettük, akkor ez hegy volt, bizony. A többre-egyre, több szinten megszólaló játék teljes vertikumának, minden síkjának színjátszói érzékeltetése nem lehetett még elvárás, de a szereplők ezzel együtt is kiválóan dolgoztak. A két központi alak, a fiú és a kislány játéka emlékezetes marad – tanúsítom, emlékeimbe „beétek a képek” (a rendezői munka, nevezetesen a színészvezetés fontos eleme volt ennek). Pillanatokra még a díszlettartó gyerek – ahogy lapunk egy másik írásában szerepel: a biodíszlet – is feledhetővé vált.

Kaposi László

Budapesti bemutatók 2012 tavaszán

Budapest, Marczibányi Téri Művelődési Központ, 2012. április 14-15.

Nem volt izgalmak nélkül ez a hétvége. Rögtön a szombati kezdés meglepetést okozott. A Janus Színjátszó Csoport (Pannónia Általános iskola, csoportvezető-rendező Gregor Márta) *William szösszenetek* címmel valahol a fákard és a Facebook végpontjai között azt játszotta, hogy a kamaszcsoport bent ragadt egy padláson, s hogy tagjai elüssék az időt, Shakespeare-motívumokat citálnak, énekelnek és szavalnak. Bátor, sőt, vakmerő vállalkozás ez, mind a csoport, mind a vezető részéről. A gond csak annyi, hogy a próbateremben érvényesnek tűnő jelenetek nemigen állnak meg a színpadon, nem beszélve arról, hogy úgy összességében Shakespeare nem érzékelhető a kócos játékban, sem szövegileg, sem cselekményileg. Ami történik, az jobbra a felszín karistolgatása, s kicsit hasonlít ahhoz, amikor úgy játszanak paródiát elszánt színjátszók, hogy nem találkoztak az alapmű lényegével.

A Mirákulum csapata (Hunyadi Mátyás Általános Iskola, csoportvezető-rendező Kocsis Zsoltné) Arany János és Móra Ferenc művei alapján készült játékot mutatott *Rege a csodaszarvasról* címmel. A klasszikus betanulás esetével találkozhattunk, melyet vetített képek és igen hangos zene vélt erősíteni. Korrekt, különösebb szakmai ismeretek nélkül elkészített, otthon bizonyára nagy sikert arató ünnepi műsort láttunk. Dicsérendő a táncosok felkészítése, de bizony a szövegmondást a – nap folyamán többször is tapasztalható – vessző-kórság jellemezte. (Vagyis: mindenhol, ahol vesszőt sejtünk, oktatólag megállunk, s fölviesszük, s fönt tartjuk a hangunkat. Pedig az elemi iskolai bevésetés ellenére a magyar nyelv főhangsúlyja mindig föntől lefelé irányuló nyíllal ábrázolható. Az értelmező szövegmondás az esetek nagy részében – helyesen – „pontot” érzékeltet ott, ahol nyomdailag vessző található.)

A Csimpilimpi csoport (Bárcki Géza Általános Iskola, csoportvezető-rendező Sztrida Elvira) igen helyes alsósainak *Az erdei tündér* című produkcióját is a tanítói hevület és a tanulságok hangoztatása uralta, a síkban szerveződő játék jó szándékú betanulás dokumentuma tudott lenni.

A kamaratermi játékok sora a Kaktusz (Marczibányi Téri Művelődési Központ, csoportvezető-rendező Juszcák Zsuzsa és Sereglei András) *NaCl, a szeretet – rejtélyesnek tűnő* – című produkciója a Lear király alapját is képező vándormese, vagyis a só cselekményére épülő improvizációkból állt össze. Család, barátok, kaja, szerelem, bánatok, bűnök, s a hiányzó megbocsátás problémái köré szerveződnek a jelenetek. Gyönyörű kapcsolatrendszer él a játéktéren, melyet biztos rendezői jelrendszer, s halálbiztos ízlés tud magasba emelni. Ezek a fiatalok nagyon tudják, miről beszélnek, meg is van a véleményük, rólunk is, magukról is, de olyan magas kulturáltsággal, s olyan érzelmi nagyvonalúsággal élük a játékot, hogy magam is beleremegtem. Erőt adó, nagyszerű játék, minden korhatáron innen és túl. A csoport eddigi életének általam ismert munkái közül is kimagasló ez a produkció.

A „Jóhelyműhely” csipet-csapata (csoportvezető-rendező Faragó Éva) Eduard Petiška műve alapján született játékot mutatott be, *A világ leggazdagabb verebe* címmel. A szövegben mintha fordítási gondok lennének, amiket munka közben nem javítottak ki. Érzékelhető egyfajta térbeli elképzelés, logikus a fő-

szereplő, a magának való verebecske több szereplő általi eljátszása is, de azért nincs ez még készen. Megrendítő élmény volt a Mozgásjavító Általános Iskola, szakközépiskola, EGYMI és Diákotthon Circus MEXimus Weöres-versekből álló szerkesztett játéka. A kerekesszékes szereplők igazi költészetet hoztak elénk. Nem kis része volt sikerükben csoportvezetőjüknek. Kaszás Villó szerkesztői, rendezői, hangszereplői, mondhatnám zeneszerzői tevékenysége már máskor is megmutatkozott, most azonban egészen kimagasló szintet ért el. Még a sajátos adottságok miatti térszervezés is példamutató, érzékeny megoldásokat hozott. A játék címe még az előadáskor is bizonytalan volt, de mivel az összeállítás meghatározó darabja a *Dob és tánc* című nagy Weöres-poéma, egyszerűbb talán ezen a címen emlegetni. Kiváló munka volt!

A Diadal úti Általános Iskola Diadalos Csiribirik csapata Tóthné Szabados Valéria és Erbits Ágnes vezetésével mutatkozott be. Illyés Gyula *Tűvétevek* című komédiájának ügyes rövidítését mutatták be, az első percekben is érzékelhető hagyományos, vagyis szövegközpontú játéktílusban. De láss csodát, olyan jókedvű, munkakész, erős koncentrációra képes csapatot láttunk, hogy a néző észre sem vette, beszippantotta a nevetető történet, amit – bár vegyes technikákkal, de mégis mindvégig szórakoztatóan – elmeséltek.

A Máriaremetei Általános Iskola KÖSZI, vagyis Kölyökszínházi csoportjában csak pár alsós kisgyerek játszik. Rendezőjük-vezetőjük Szalay Kriszta a *Tojásmese* gyerekekre szabott, s improvizációkkal tűzdelt változatát bízta rájuk. Egyáltalán nem hibátlan ez a játék, s talán a rengeteg játékmesteri poénból is a kevesebb több lenne, de valami módon mégis élet költözött a játéktérre. Jó lesz azonban figyelni a továbbiakban, mert ez az első produkció még megél az elszabadulás és mindent merés energiáiból, de a következőkben már agyonnyomhatja a játékot, ha minden ötlet benne marad, ami próba közben megtetszik az alkotóknak.

A „Jóhelyműhely” színházi csoportjának (csoportvezető rendező Faragó Éva) *A báránnyelű-bodorító* című játékától eleinte el voltam ragadtatva. Az volt az érzésem, mintha Tristan Tzara vagy egyenesen Cocteau kissé bedolgozott volna ebbe a Lázár Ervin mesébe, hogy legyen a csoportnak egy kis házi abszurdja. Csodáltam ugyan, hogy ezt a nyelvi parádét miért lassítja valami egészen fantáziátlan zene, mikor ide valami elvetemült csinn-bumm kellene, nem egy ballagdáló zongoraszám. Később derült ki számomra, hogy amit dramaturgiai zsenialitásként ünnepeltem és élveztem, az Várhidi Attila munkája, amit a csoport elfelejtett feltüntetni, én pedig voltam olyan hálátlan és a régmúltat feledő, hogy nem vettem észre Várhidi keze nyomát. Ez egy kicsit meghidegítette a kedvemet, de az előadás így is tartalmazott kiemelkedő percek.

Vasárnap reggel a Don Bosco Katolikus Általános Iskola nagy becsben tartott, gonddal és színházi szakértelemmel vezetett, és minden más támogatással bíró színházi kezdtek, kik most Isteni bohócok néven léptek nagyszínpadra. Produkciójuk címe: *Isteni színháték*. Rendezőjük Endrődi Ágnes ebben az évben is csillogó-villogó revüszínházat készített. A kiindulási alap most Stephen Schwartz és John Michael Tebelak hírneves *Godspell* című műve volt, illetve annak hajdani, Iglódi István által rendezett előadása. A báránnyelű boldogságáról kíván szólni a csillogó-villogó, vörös parókás bohócjelmezekbe bújtatott, briliáns mozgású gyerekek által bemutatott, igen hosszú, sok tételes zenés játék. Énekelnek, hujjognak és ujjonganak, dicsőítenek és magasztalnak. Űgyesen énekelnek, pörög-forog minden. És mégis, minden jelenet teljesen egyforma, nem épül a történet, s be kell vallani, hogy hiába a gépzene, a remek-remek koreográfia, a jól transzponált gyermekkórusok végtelen sora, nem vehető ki, hogy tulajdonképpen miről van szó. Nincs értékelhető emberi-színházi pillanat, de van olajozott gépezet és biológiai erőt sugárzó gyermeki energia. Úgy látszik, aki egyszer rákapott a revükészítésre, az ebben érzi magát biztonságban. Tekintsük sportnak, s bizony méltányolni fogjuk. Ahhoz azonban, amikor a játék végén megérkeztek és kiostásra kerültek a felfújt, piros műanyagszívek, én már csak fogamat összeszorítva, lehajtott fejjel tudtam asszisztálni.

A Januska Csoport (Pannónia Általános Iskola, csoportvezető Gregor Márta) *Jancsi, a Kukorica* sejtelmes címmel bíró János vitéz-variációja megmaradt az illusztráló tréfák szintjén, tévés poénokkal, rolleren guruló mostohával.

A Fülemlék csoport a Fodros utcai Általános Iskolát, annak is a szép beszédű legkisebbjeit képviselte. Boldog közös mesélés következett, jó terekkel, jó hangsúlyokkal a *Pletykás asszonyok* mese keretén belül. Csoportvezető-rendezőjük Bárány Márta. Igen dicséretes, főként jó reményekre jogosító produkció volt ez.

A Nyitott Kör Gyermekszínpad a Nyitott Kör egyesület képviseletében hozta a Piroska és a Farkas című produkciót, ami, ha szigorúan vesszük, nem is annyira produkcióként, hanem varázslatos módszertani bemutatóként volt élvezhető. A mű, vagyis az előadás nem közönségnek készült, hanem házi használatú, afféle papás-mamás intimitású, gyermekek közti, felnőttek nélküli összemeseletést hozott elénk, pár szék se-

gítségével. Csoportvezető-rendező Szeszák Szilvia és Szabó Attila. A láthatóan nagyszerű drámatanári és rendezői módszerrel előkészített esemény során fehér, zörgő nejlonzacskókból képeztek farkast, Piroskát, nagymamát és mindent és mindenkit, aki kellhet a mesébe. A „mű” nem nézésre, hanem „csinálásra” született, s mégis elbűvölő volt. Vagy talán éppen ezért. Ismételhetőségét nemcsak kétlem, de nem is igénylem. Olyan gyönyörű buborék volt ez, aminek elvillanását látnunk lehetett, s így szerencsésnek mondhatjuk magunkat.

1. kép: **Definiálva! A Gubanc csoport előadása. Rendezte Milák Melinda, Sallai Ferenc.**
Kaposi László felvétele (Paks, 2012. június 2.)

A Milák Melinda és Sallai Ferenc által vezetett Gubanc együttes a Marczibányi Téri Művelődési Központban dolgozik. Kamaszgyerekek alkották meg és mutatták be *Definiálva!* címmel produkciójukat. A törmelékszövegekből szőtt, napi gondokból, bajokból, bűnökéből és szorongásokból összeállt, valós erkölcsi problémákkal foglalkozó értékes játék kissé váltakozó erővel került bemutatásra. De ami megmaradt, az hiteles, emberséges, fájdalmas képet adott a világról, vagyis a gyerekek kapcsolatairól.

A Kolonics György Általános Iskola Drámisták nevű, láthatóan kezdőkből álló csoportja Lázár Ervin *A hétfejű tündér* című irásából készült játékát mutatta be. Csoportvezető rendezőjük Varga Zsóka. A játékban leginkább a mesélő indulat értékelhető, de azt hiszem, az alaptörténet a későbbiek során még jobban is feltárható lesz.

A Nagy Imre Általános Művelődési Központ Alapfokú Művészeti Iskoláját az Emberke Színházi Csoport képviselte. Csoportvezető-rendező Majorné Szekeres Edit. Iva Prochazkova *Hazaszökés* című műve alapján készült játékukat rosszul szervezett térben, sok idővesztéssel mutatták be *Menekülj!* címmel. A vontatott játék helyszínváltásai minden esetben fadobozok szervezett mozgatásával valósultak meg. Ez a sorozatos rendezkedés szinte szétverte a nehezen követhető történetet, vagyis egy fiú szökési kálváriáját. Olyan produkciót láttunk, amelyik éppen csak össze tudott állni. Az azonban sejthető, hogy a próbák során sok fontos és mély emberi dolgról esett szó.

Meglehet, hogy abból a kezdeményből, amit a Marczibányi Téri Művelődési Központ Gong csoportja mutatott be *Anna (nagyvárosi Antigóné)* címen, kialakul egyszer egy követhető történet. Amit most látunk, az egy láthatóan gyakorlott színháziakból álló, de félig megemésztett problémákkal foglalkozó, vitára kész gyerekcsapat volt. Morális tájékozódási zavarok, ön- és emberismereti kudarcok képezhetik egy életjáték tárgyát, hogyne képezhetnék. Még talán úgy is, hogy az átlagnál erősebb szavak és bűnök kerül-

nek be a történetbe és a jelenetekbe. De ahhoz, hogy ilyen nehéz kövekkel dobálózzunk, vagy épp dobáljunk egymást, vagyis egy fájdalmas bűnökkel és tévedésekkel tarkított történetet színpadra vigyünk, sokkal pontosabb információkezelés szükséges. A jelenlegi állapot a probléma kezdeti megmunkálását mutatja.

A Körbe-Kör Színpad *Le lettünk teremtve* (rendező Szeszák Szilvia és Szabó Attila), valamint a Lármás Drámások *Visszakérem az iskolapénzt* című produkciója (rendező Katona Zsuzsa) két egészen különböző módszertant képvisel. Az előző csoport a színházilag is földúsított, improvizációt és költészetet kreatívan összekavaró kísérletező színház, a másik a hagyományos műkedvelő színjátszást képviseli. Sajnos, azonban most egyik sem bírt olyan erővel, hogy feszes figyelemmel lehetett volna követni.

A Budavári Buzaszemek *Az élet* című improvizatív játéka Buza Tímea rendezésében a Szabó Lőrinc Két Tannyelvű Általános Iskola és Gimnázium *Bolondos királyság, királyi bolondság* című bohózata Mártonné Szabó Ágota rendezésében és a Gödöllői Waldorf Általános Iskola és Gimnázium 7. osztálya *Nóti kabaré*-ja Vízny Miklós rendezésében tartalmazott élvezetes pillanatokat is. Mindhárom produkció más-más erényekkel, s más-más hibákkal rendelkezett, melyeket a bemutatókat követő megbeszélés során igyekeztünk kifejteni, már ha volt érdeklődő a csoport részéről.

Meglepetésszámba ment a Fodros Általános Iskola Pillanatnyi Állapot csoportjának *Képek, illúzió, gondolat* című Örkény István-összeállítása, jól koreografált, mondhatni „mimetikus oratóriuma”. Nagyszerű volt látni, hogy sok okos gyerek, farmerban és színes trikóban, milyen szinten beszél a nagy magyar író groteszk színházi nyelvét. Bárány Márta, a csoport rendezőtanára nemcsak a kicsikkel (Fülemülék) végzett kiváló munkát, de élvezetesen gondolkodó ifjú tanítványait is mindannyiunknak emlékezetes közönségi élményhez segítette.

Gabnai Katalin

Jeles műhelyek, új belépők

Vác, Madách Imre Művelődési Központ, 2012. április 14.

Pest megye a magyarországi gyerekszínjátszás egyik legfontosabb területe. Az évtizedek óta kiemelkedően magas szinten dolgozó műhelyekben mára már több generáció tevékenykedik nagyszámú csoporttal. Legendás a nyári gyerekszínjátszó táboruk, ahol különböző korosztályok dolgozhatnak a megye legjobb drámatanáraival. Az imponálóan nagyszámú csoport miatt, ahogy a korábbi években is, két megyei fesztivált kellett rendezni. A régi, nagy hagyományokkal rendelkező csoportok (inárctsiak, főtiai, bagiak) nem alkotnak elzárkózó kasztot, ez a közeg szemmel látható kíváncsisággal, örömmel fogadja az ígéretes új csoportokat.

Csak a megye gyerekszínjátszásában számít új belépőnek a Fészek Színpad, és annak vezetője, Cziczó Attila. A Bugyiról érkező, a Bessenyei György Művelődési Házban dolgozó kis létszámú csapat érzékeny, világra kérdező fiatalokból áll. Pátszínpadon előadott, *Szobák* című játékukban (amihez a nézőket felültették a színpadra, így teremtve intim közeget) keserű összegzését látják a rájuk váró életlehetőségeknek. Érzékelhető a közlésvágy, de a néhány hónapja együtt dolgozó csapat még nem bír olyan színjátékos kifejezőeszközökkel (beszéd, jelenlét, kifejező gesztus), hogy színpadi hatássá tudja formálni a gondolatot, így nem bírnak el a vezetőjük által számukra írt hullámzó színvonalú verses szöveggel.

Nagyon ígéretes kezdet a Napsugár csoport (Mátyás Király Általános Iskola, Csömör) *A kiskakas gyémánt félkrajcárja* című előadása. A csoportvezető Mazák Katalin vezetésével felszabadult, jókedvű játékot hoztak létre. A gyerekszínjátszás legfontosabb eleme, a játékosok örömteli, magától értetődő jelenléte; megvolt. Ha ehhez egy kicsit ügyesebb színrevitel társul később, akkor a csömöri csoport is egyike lehet a megye remek gyerekszínjátszó csapatainak.

Veresegyház a legutóbbi belépő ebbe a gazdag színjátékos világba, de az elmúlt években egyenrangú társa lett a nagy hagyományú régióknak. A Fabriczius József Általános Iskola két nagy létszámú csapattal érkezett. Ácsné Csáki Ildikó csoportvezető teátrális érzékkel bíró rendező, aki színpadi hatássá képes formálni a gondolatot. Mert a veresegyháziak előadásaiban mindig van gondolat: közös gondolat. Valószínűleg tudatos és tartalmas drámatanári munkával jutnak el a közös kifejezésig. Két értékes előadásukat láthattuk a váci találkozón. A *Csillagokból született Halovány Miklós csodálatos utazása* című ezüstminősítést kapott. A másik veresi csoport, a Tűzmadarak produkciója, *A percet a kőből facsarom*, aranyat. Ez a bemutató magával ragadó meggyőzőerővel szólt az időhöz fűződő viszonyokról. Remek a basszusgitár adta élőzenei kíséret. A kollektív, rituális játék eszközeit magabiztosan egységes nyelvvé alakítják ebben a szerkesztett játékban, aminek drámaiságát és lendületét az idő természetéről kifejtett gondolat íve adta.

A fóti a megye évtizedes múltra visszatekintő meghatározó műhelyeinek egyike. A Németh Kálmán Általános Iskolában működő művészeti iskolában Kovács Éva az alsó tagozatosokkal, Kis Tibor a nagyobbakkal dolgozik. Kovács Éva három csapatának három előadása mutatta, hogy a csoportvezető-rendező képes felszabadítani a kisiskolások játékkedvét, akik a közös történetmesélésben mutatják meg saját formálódó egyéniségüket, gondolataikat. Megtöltik, életre keltik a vezetőjük által felkínált kollektív színházi nyelvet. Idén a „középsősök”, a Fóti Kisfiókák tették ezt legmeggyőzőbben: az ő *Pistuka és Kató* című játékaiban volt a legtöbb szín, lendület és főként humor. De könnyen követhető, szépen végigmesélt, gondolatgazdag mese volt *A kávémasina* (Fóti Fiókák) és a *Gábor* (Nagyonfiókák), számos emlékezetes gesztussal, kifejező és önfeledt játékkal.

A nagyobbak két csapata két nagyon különböző, de egyaránt meggyőző, méltán arany minősítésre értékelt produkciót hozott Vádra. A Fóti Figurások (kicsik) *Mindent akarok* című szerkesztett játékában a fél-tucatnyi játész csupa energiával, játékkedvvel, remek humorral eleveníti meg a groteszk-abszurd szövegeket. Kis Tibor rendező évről-évre felfedez hasonló izgalmas szövegeket, nem mondatja újra az unásig ismert gyermekverseket.

A Fóti Figurások (nagyok) egy cigány mesét, a *Doja, a cigánytündér* című gyönyörű, gazdag történetet álmodta színpadra, lenyűgöző formakultúrával. A hatalmas színes leplekkel, maszkokkal megelevenedő mesevilág formateremtő előadás. Kevés ilyen van. Saját színpadi nyelvet hoz. A sugallatos képekből építkező színjáték akkor is lebilincselő, ha a nagyszámú játészóból még nem mindenki tudja kellő hitellel megtölteni a színházi akciókat.

Színvonalas, izgalmas fesztiválnap volt a váci, méltó a megye szép hagyományaihoz.

Perényi Balázs

Második felvonás

Tököl, Művelődési Központ és Könyvtár, 2012. április 21.

A Pest megyei bemutatók második fordulójára érkeztem Tökölre, az első már korábban lezajlott Vácott, ami abból a szempontból vált érdekessé, hogy az idei menetrend hangsúlyosabbá tette a megyei fordulót, hiszen már az első bemutatkozás után az országos gálára való továbbjutás a tét, és ezt aényt a csoportok és a szervezők is nehezebben kezelték. Pest megyében ez fokozottan érződött, hiszen az itt felsorakozó nagy múltú, erős műhelyeknek kifejezetten jól jön, ha az első forduló után egy következő fordulóban, még az országos előtt találkozhatnak. Így azonban úgy kell értékelnit őket, hogy egymás munkáját rosszabb esetben nem ismerik, és ráadásul azt, amit máshol egy esemény során egy zsűri értékelt, most két alkalom két különböző zsűrije teszi.

Tizennégy csoport jelent meg a Művelődési Központ és Könyvtár épületében már reggel kilenc órakor, és ez nagyon lelkesítő mindenki számára, úgy tűnik, megvalósulhat az, ami az egész Weöres fesztivál célja, hogy csoportok találkozzanak egymással, nézzék meg egymás előadásait. A helyszín emelt színpadával nem igazán ad lehetőséget a kamara előadások számára, de ez tulajdonképpen más helyszíneken sincs másként. Úgy látszik a csoportok vagy próbálnak gyorsan alkalmazkodni a körülményekhez, vagy előzetesen felméri a helyzetet, és inkább Vácon mutatkoztak be.

Minden évben kérdés, hogy a csoportok milyen alapanyaghoz nyúlnak, de ebben az évben mintha még nehezebben találtak volna jó történeteket. Itt, Tökölön, azonban néhány csapat nem feltétlenül a sláger klasszikusokat vette elő, vagy nem a megszokott módon nyúlt azokhoz.

Először az Inárcsi Színjátészók Kovács Zoltán vezette csoportja lépett színpadra a *Tükörország* című előadással, melyben Lewis Carrol *Alice Tükörországban* című művét dolgozta át csoportvezető. Azért is érdemes szólni az előadásról, mert igazán nehéz feladat jó előadást csinálni a műből. Gyerekekkel értelmezni a történetet, megtalálni a kapcsolódási pontokat az ő életükhöz, hogy valóban fontos legyen számukra a játék, ez minden gyerekszínjátész előadás alapcélkitűzése, de ennél a szürreális mesénél még komolyabb feladatnak tűnik. Azt hiszem, ebből a szempontból vizsgálva az előadást, remekül sikerült. A gyerekek, akik nagyon fegyelmezetten, koncentráltan léteztek a színpadon, láthatóan sokat tanultak a létrehozás folyamatából – a darabot önismereti eszközként kezelték, Tükörországban leginkább magukat kereshették és találhatták meg a játészók. Azonban ez a befelé jól működő rendszer nem tud igazán informatív lenni a külső szemlélő számára, nehéz meglátni, honnan hová jutottak el a fiatalok.

A bagi Kisfapihe *Ki látta?* című produkciója nem vállal nagy kockázatot, csak egyszerűen, tisztán mutatja be nyolc percben, hogyan lehet egy osztálynyi kisiskolással gyerekkversekből izlées előadást csinálni.

A szűnyoghalál esetének felgöngyölítése hol ötletességével, hol bájával ragad magával. A gyerekek jó kezekben vannak (rendező Fodor Éva).

Láthattuk a Sufni Diákszínpad előadását. Márton Gábor Csaba csoportja Békés Pál *Félőlény* című írásának feldolgozását mutatta be *Az utolsó* címmel. Egy tehetséges csoport, tehetséges rendezővel, jó alapanyaggal, mindenki csak valami jót várhat. A komoly munka azonban nem feltétlenül a várt, kívánt hatást éri el. Nehéz a *Félőlény* alaphelyzetét megteremteni, a szörnyeket a színpadon felmutatni, és főként azt, hogy mint a félelem forrásai hogyan hozhatók össze a saját valós félelmeinkkel. Kissé statikussá vált az előadás, a feszültséget nem sikerült végig fenntartani, és a látszólag jó ötletnek tűnő „szörnykiválasztó-show” sem volt igazán találó. Talán azért sem, mert az eredeti műfaj is hagy kívánni valót maga után.

Az Inárcsi Színjátszók Kovácsné Lapu Mária vezette csoportja sem a klasszikus módon mutatta be a *Bab Bercit*. Talán másik címet is kellett volna adni, mert önmagában nem is az volt a szándék, hogy ezt a Lázár Ervin-történetet eljátsszák, hanem a kamaszok életjátékának a Bab Bercivel való kombinálása, azok egymásra rímelő helyzeteinek a felmutatása. Indoknak elég annyi, hogy az egyik lány az előadásban éppen a Bab Bercit olvassa, és innen a valóság és a mesei világ váltakozása viszi előre a cselekményt. A mese világa zavaros, kifordított helyzeteket hordoz, pont így élhetik meg a kamaszok a hétköznapi ismerkedési, párkapcsolati próbálkozásaikat is.

2. kép: A helység kalapácsa. A Fapihe csoport előadása. Rendezte Fodor Éva.
KL felvétele (Paks, 2012. június 1.)

A bagi Fapihe felsős csoportja Petőfi Sándor művét, *A helység kalapácsát* mutatta be Fodor Éva csoportvezető átdolgozásában. Láthatóan sikerült megtalálni azokat a pontokat a műben, melyektől a játék igazán élvezetessé vált szereplők és nézők számára egyaránt. Amellett, hogy a karakterek színesek, érdekesek, a kocsma közönsége egyfajta karként jelent meg az előadásban, így még jobban megmutatkozott, mennyire közösségi játékot láthatunk.

Ez a szemeztetés a látott előadásokból meglehetősen szubjektív jegyzete a napnak. Összességében azonban a legerősebb élményem az, hogy mennyire szélsőségesen különböző színvonalú előadásokat láthatunk. Azért az megnyugtató, hogy a legtöbb kérdést felvető előadásnál is a pozitív pedagógiai szándék,

valamint a játsszó gyerek mint „kiinduló pont” megvolt, és ha nem is maga az előadás, de az utána következő szakmai beszélgetés ebben megerősített.

Nyári Arnold

Pörgős, tartalmas...

Szeged, Százszorszép Gyermekeház, 2012. április 20.

Pörgős, sűrű, tartalmas napot láthattunk a Csongrád megyei színjátszók, valamint a Százszorszép Gyermekeház szervezőinek jóvoltából. Nem véletlenül zajlott olajozottan a program, a Gyermekeház már az első megyei „Weöres fesztivált” is vendégül látta, több évtizedes a rutin. A tizenhét előadás mint cseppben a tenger mutatta meg, melyek azok az érzelmi, szellemi értékek, melyeket csak a gyermekszínjátszás tud a felszínre hozni. Színes kavalkádot láthattunk a különböző műfajokból, speciálisan gyermekszínjátszó formákból. Volt itt szerkesztett játék klasszikus és mai lírai alkotásokat feldolgozva, népmese, műmese, klasszikus és mai kiadásban egyaránt, regényadaptáció, irodalmi rejtvény (Mosonyi Aliz)... egy év munkájának gyöngyszemei.

Szerencsésen ötvöződött a rendezői gárda is: újra itt voltak a „törzsvendégek”, de megjelent, és biztató képet mutatott magáról egy új generáció is, Makóról, Deszkről, Zsombórol. Sajnos vannak elmaradók is, és nem önhibából. Ha az iskolai tulajdonosváltás után egy gyermekcsoportnak nem a saját életét kell élnie, nem a „versenydarabját” kell csinálnia, hanem, mondjuk, misztériumjátékot kell készítenie, akkor nem biztos, hogy ez a gyerekek és a gyermekszínjátszás érdekeit szolgálja.

A legmegrázóbb élmény számomra ezen a napon a szegedi Fekete István Általános Iskola csapatának bemutatkozása volt (*Melyiket a kilenc közül?*). Csoportvezetőjük, Kiss Katalin mesélte el a zsűrizésen, hogy a csoport rendezője autóbalesetben meghalt, s ő maga – fizika szakos tanárként – soha nem foglalkozott színjátszással, de átvette a gyerekeket, a munkát, hogy ne essen szét a csoport.

A tizenhét előadás színvonalában a két végletet mutatta. Voltak élvezetes, igazi színházi pillanatokat felcsillantó játékok, és sajnos volt két olyan előadás is, ahol a szereplők és nézők számára nem játék és öröm volt a fellépés, hanem kínos kötelesség.

A Kulik Szilvia által vezetett Grimaszok csoport nyitotta meg az előadások sorát Katherine Paterson *Híd Terabithia földjére* című regényének adaptációjával (azonos címmel film is készült – *A szerk.*). Az előadást pazar dramaturgiai munka előzte meg, hiszen a 25 perces játék pontosan tükrözte a teljes regényvilágot, és gyönyörű ívet húzott a prózai egyszerűségű kezdettől a felemelő, fájdalmas líraiságú végig. Hatalmas munkát végzett a csoport, és nagyon komoly eredmény, hogy kordában tartván magukat nem tévesztették össze a líraiságot a szentimentalizmussal. Köszönet érte!

A *Tódor* című előadás minden fájdalmas élményt törölt. Lovai Ágota fergeteges erővel tud nevetetni, szórakoztatni. Egyetlen viharos lendülettel gázolt át rajtunk az előadás, semmi más dolgunk nem volt, csak hogy jól szórakozzunk, s ezt megtettük, megtehettük. Nem kellett erkölcsi üzeneteket emésztünk, állást foglalunk, „csak” nevetnünk – s erre rengeteg alkalom volt. Számomra a legmaradandóbb élmény az maradt, amikor a főhős elszegődvén a szokásos „három nap egy esztendőre”, teheneket legeltetett, és fejt. Ilyen teheneket, ilyen fejest én még életemben nem láttam színpadon, a hatás talán csak Karinthy picit módosított mondatával jellemezhető: „az egész nézőtér egy hullámzó rekeszizom”. Ágota tud valami nagyon fontosat: évek óta látom, hogy mindegyik csoportját képessé tudja tenni arra, hogy szorongás nélkül, hatalmas lendülettel, jó humorral meséljenek történeteket. Amit a nagy előd, Bácskai Miska bácsi ki talált: jelmez, díszlet, kellék nélkül, csak a gyerekekből hogyan építhető egy önálló világ – mindez látszólag egyszerű és egyértelmű, de nagy rendezői tudatosságot, valamint ötletgazdag, tehetséges csoportot igényel.

Két csengelei előadás jelezte, hogy Csengelén is tért hódított a gyermekszínjátszás. Csoportjaik két rendkívül nehéz feladatot vállaltak: Lázár Ervin mesét (*A legkisebb boszorkány*), valamint *Fehérlófiát*. Mindkét előadás tele rendezői leleménnyel, fordulattal, humorral. A mai nap a Fehérlófiát játsszó kicsiknek kedvezett, ők tudták jobban legyűrni azt az „élményt”, hogy délelőtt még iskolában voltak, dolgozatot írtak... Ebben a kicsi faluban történt valami! Úgy sejtem, gyermekszínjátszó előadások kapcsán sokat fogunk még hallani a Horváth Irén–Lantos István házaspárról.

Újra és újra megrázó élményt jelent a Kozmutza Flóra Oktatási Intézmény csoportjának előadása. Középsúlyos értelmi fogyatékos gyermekek játéka juttat el bennünket maradandó színházi pillanatokig. Nem is tudom, mi az erősebb: a színházi élmény, vagy a pedagógiai, egy azonban bizonyos: ezek a színjátszók

ezen színpadi feladat megoldása folytán emberibb életet élhetnek. Patócs Mariann rendezte őket, a játék címe: *Az ördög és a székely menyecske*.

Régi vendégek Szegeden a Makói Általános Iskola színjátszói. Ők a szerkesztett játék műfajának kiemelkedő képviselői, évek óta magas színvonalon dolgoznak, gyermekeik tisztán, szépen, beszélnek, és hatalmas pedagógiai fegyverténynek tartom azt, hogy a csoportvezetők mindig az osztályukkal dolgoznak, az osztály minden tanulója színjátész. Idei előadásuk, a *Miért nem dalol az uborka?* a fentebb említett értékeket hordozta, nagyon jól szórakoztattak bennünket. Rendezőik: Dr. Tamásné R. Nagy Klára és Badóné Fürtön Judit.

Nagyon izgalmas feladatra vállalkozott Majorosné Baráth Márta: Mosonyi Aliz *Boltosmeséit* próbálta megfejteni. Az egészen különleges titkokat rejtő apró történetek néhány kivételtől eltekintve titkok maradtak, de érezhető volt, hogy ez a vállalkozás még nem egészen kész, s ha majd elnyeri végső formáját, izgalmas színház válhat belőle.

Ezek voltak a legkiemelkedőbb előadások ezen a napon, de igazságtalan lennék, ha az új generáció néhány jeles képviselőjét nem említeném. Azt gondolom, hogy Ráfiné Gáspár Annamária, Nagyné Hős Ágnes, Szerediné Prónai Mónika, Gáborné Puskás Julianna nevével találkozni fogunk még, ők pályájuk kezdetén járó rendezők, és minden adottságuk megvan arra, hogy a szakma mesterei lehessenek.

Még egy utolsó hír: a Szegeden látott tizenhét előadás rendezője nő. Hol vagytok, fiúk?!

Kis Tibor

Aranyeső Kecskeméten

Kecskeméti Ifjúsági Otthon, 2012. április 27-28.

Mitől jó egy fesztivál? A kecskeméti válasz erre a kérdésre az, hogy hagyományokat kell teremteni. Kecskemétre a színjátszó csoportokat Józsa Kata vezérletével 20 éve Thália szekere hozza. Majd felcsendül a Kalmár János által írott, *A színjátszók otthona* című dal... A hagyományok közé tartozik, hogy a csoportok, a rendezők megnézik egymást, így minden csoport telt ház előtt játszhat. A fesztivál „ottalvós”, így hát nemcsak munka, hanem buli is várja a gyerekeket. Már csak néhány igazán jó előadás kell (öt arany-, három ezüstminősítés), és minden adott egy igazi találkozóhoz.

3. kép: „...nem hallod, mama? Szólj rám!” – monomáriák. A Lajtorja csoport előadása. Rendezte Török László Dafti. KL felvétele (Paks, 2012. június 1.)

Vannak olyan képek, amelyek végleg beégetik magukat a néző emlékezetébe – ilyen képpel indít a Lajtorja „...nem hallod, mama? Szólj rám!...” című előadása. A gyermek az anya és apa közötti áthidalhatatlan szakadék fölött egyensúlyozik, és nem tud odaérni egyik oldalra sem. Török László megtalálta valódi formanyelvét. Tudom, hogy furcsán hangzik ezt mondani egy olyan rendezőről, aki évtizedek óta az egyik legfontosabb alakja a magyar gyermekszínháznak, de mégis így van. Idén jelent meg nála először egy olyan letisztult, pontos képi fogalmazás, ami kristálytisztán hordozza a színpadra álmódott versek lelkét. Azt hiszem, nemcsak a művészi élmény miatt fontos ez az előadás, de más – gyakorlati – haszna is van. Megmutatja, hogy miként lehet szerkesztett játékba történetet csempészni, hogyan lehet ívet adni ennek a rendkívül nehéz gyermekszínházi műfajnak.

A dávodai csoport (2010-ben és 2011-ben is aranyat kaptak) Horkics Erika rendezte játéka, *A bögős fia meg az ördögök* felhőtlenül szórakoztatott, nevetetett. Tudjuk, hogy ma már csak úgy lehet érvényesen népmesét mondani színpadon, ha meg tudjuk találni azokat a pontokat, amelyben felfedezhetjük mai énünket, a ma világát. Ennek a játéknak az a legfőbb erénye, hogy megtalálta a ma is érvényes gondolatokat, mai nyelven szólalt meg, ebből következett remek humora. Az előadás úgy szórakoztatott, hogy közben szívszorító pillanatokot is átélhettünk. Számomra a legmaradandóbb kép a mennyország volt – egyaránt nagyszerű képi és szöveghumor.

Ha versenyt indítanánk a legerősebb nyitókép tárgykörében, valószínű Hodován Péter csoportja nyerné. A Kincskereső Kölykök Lázár Ervin *A zöld lific* című meséjét vitték színpadra. Olyan rém borzolta idegeinket a játék elején, amely vetekszik Edvard Munch Sikolyával. A tapasztalt rendező azt is tudta, hogy ez a kép meddig maradhat, mikorra válhat megszokottá. Közhely, hogy Lázár Ervint nagyon nehéz színpadra tenni. Hodován Péter pontosan tudja, hogy hogyan lehet, ezért kaptunk egy elgondolkodtató, igazi „lázárvines”, gyönyörűen lebegő játékot, emlékezetes képekkel.

Nem tudom, mi történt Felsőszentivánon. Valami nagy baj van, az biztos. A mindig is igényes, választásra és megmunkálásra egyaránt odafigyelő rendező most egy iskolai farsagra való játékkal jelentkezett, egy Hófehérke paródiával (*Hófehérka /és a hét kukás/*), amit csak azért nem fogunk gyorsan elfelejteni, mert irritálóan bosszantó volt igénytelensége. Amit nem értek, az az, hogy ezt Kalmár János is tudta-tudja. Nem kértek minősítést. Akkor miért kellett ezt a játékot a falu határain kívül is megmutatni?

Érdekes ellenpólust mutat a Tassi Tüzoltó Egyesület Színházi Színjátzóinak játéka. Egy nagymama, Aczél Lászlóné, akinek semmifajta pedagógusi, színházi képzettsége nincs, feldühödött azon, hogy az ifjúság program, értelmes cél nélkül lődörög az utcán. Összeszedte őket, és elkezdett velük játszani – és már vagy három éve teszi ezt. A betlehemes játék (*Örömhír a pusztában*) ugyan nem pörgött csúcspontjában a – korán jött – nyári melegben, de a szándék, a pedagógiai munka megkérdőjelezhetetlen. Sok ilyen nagymamát kívánok minden településnek!

Igazi örömjátékkal folytattuk a sort (*Túl a Maszat-hegyen*). A kecskeméti Liliomszörnyek csoportvezetője, Tóth Orsolya fiatal kora ellenére tapasztalt színjátzó. A „fergeteges” elcsépelte szó, de most nem tudok más jelzőt használni játékaikra. Olyan lendülettel, örömmel, sebességgel játszottak, hogy lélegzethez is alig jutottunk, pazar poénok gyors egymásutánja felhőtlen szórakozást biztosított a közönségnek.

Mit kell tenned, ha van egy olyan csoportod, ahol van 13 lány, és egyetlen fiú? Sárosi Gábor ezt a rendkívül nehéz kérdést meg tudta válaszolni (*Csokoládé, avagy szerelmi lecke lányoknak*). Rendezz életjátékot olyan témában, amely kamaszodó lányokat igazán érdekel (szerelem), és tégy oda egy picivel kisebb korosztályú fiút, aki ezt az egészet tényleg unja, nemcsak színpadon, civilben is! Ehhez keverj még egy nagyon elemelt tárgy-bábjátékot, készíts a gyerekek legjobb mondataiból egy szövegkönyvet, és máris kész vagy egy sziporkázó humorú előadással, aminek jó néhány jelenetére emlékezni fogunk! Ez a játék az igazi példa arra, hogy szakavatott kezekben a kamaszok a nézők számára is élvezhetően tudnak mesélni problémáikról, nem kell ahhoz, például, Janikovszky Éva! Sőt, a Janikovszky Éva márkajelű előadások mindig azon buknak meg, hogy egyszerűen ma már nem igazak (nem tudom, valaha igazak voltak-e), vagy egyszerűen csak színpadról közhelyesek az elhangzott mondatok. Beszéltem már pazar nyitóképről, hadd tegyem most ugyanezt a Lazarcú Maszkák záró képeről: felemelő, vagy csak vicces? Egyszerűen szép! Velük kapcsolatban még egy irigylendő: a csoport úgy jött létre, hogy a rendező válogathatott a jelentkezők közül. Szívesen lennék én is ilyen helyzetben!

A Nevenincs (hatbé) szintén szerkesztett játékkal jelentkezett (*A mi padunk*). Kiváló példáját láthattuk egy olyan darabnak, amelyben versetűdök váltogatják egymást életjátékként színpadra vitt miniatűr jelenetekkel. Sz. Kulcsár Gabriella nagyon ügyesen, jó érzékkel találta meg azokat a verseket, azokat a problémákat, amelyek ténylegesen érintik a „hatbét”, ezért egy jó humorú, vidám előadás szemtanúi lehetünk.

Mindent összevetve: jókedvű, színvonalas, helyenként torokszorító, időnként jóízűen nevetető másfél napot zártunk. Kecskemét tudja azt, hogy válság ide vagy oda, ha fontosnak tartunk valamit, ma is meg tudjuk cselekedni. Tehetséges gyerekek és elhivatott pedagógusok egész sora viszont azt mutatta meg, hogy ahol ilyen generáció nő fel, bízhatunk a jövőben.

Kis Tibor

„Ne törődj a közönséggel, a zsűrinek játszol...”

Eger, Bartakovics Béla Közösségi Ház, 2012. április 27.

A mondatot egy beállítás során, a színpalak mögül csíptem el.

Erősen jelképes, meghatározza a találkozón fellépő csoportok, csoportvezető-rendezők célját. Pedig a közönségben nem volt hiba. Sokan és sokat nézték egymást a csoportok, a nagyméretű nézőtér szinte minden előadáson tele volt. Stílust tekintve színes volt a felhozatal, láthattunk szerkesztett műsort, mesejátékot, életjátékot, mesejátékba oltott életjátékot, még musicalt is.

Nyolc előadás, különböző szinten lévő csoportok, különböző felkészültséggel, rutinnal rendelkező csoportvezetők. A találkozón a végleteket is sikerült megélni. A skála egyik végére szívesen rakom a Gál Zoltán vezette siroki Bendegúzok cigány meséjét (*A vezeklő cigány*). A nagykamaszok erős, ütős előadást hoztak, döntési helyzetekkel, sok-sok kórusjellegű csoportos játékkal, szép és színes egyéni alakítással, játékörömmel. Tempós, jó ritmusú, rövid játékot láttunk, szerencsére se a rendező, se a csoport nem akart nagyobb markolni a kelleténél, pont addig tartott, amennyi lehetőség van a történetben.

A skála másik végén – mely alapvető etikai, pedagógiai kérdéseket vet fel – a 60i színi-mini csoport *Jancsi és Juliska abszurd* című előadása, csoportvezető-rendező Diligens Károly. Az előadás előtt a rendező papírról olvas fel „segítő” szöveget, mely már magyarázza is a leendő előadást. Felkészít bennünket arra, hogyan értsük, illetve fogadjuk majd be az előadást, említve gyermekpszichológiát, halálélményt, gyászunkat és az előadás látszólagos humortalanságában felfedezhető erős humort... Aztán elkezdődik egy fiú és egy lány közös játéka, egymást Jancsinak, Juliskának szólítják, de se történetet, se akciót, se reakciót nem lelünk. Van viszont némiképp „örkényes” és „ionescos” dialógus-tömeg, a Lar't pour L'art társulattól szedett elcsépelet szöveccel tarkítva. Mi pedig, a gyermekszínházi találkozók közönsége, nagy türelemmel szemléljük ezt az öncélú demonstrációt. Nem értjük, ez az abszurd... Hiába lettünk az előadás előtt felvilágosítva. Kérdés persze, hogy a játszóknak értik-e, mit játszanak, vagy csak mozgó bio-díszletként, irdatlan alázattal kiszolgálják a rendező bácsi elmélet-rendszerét?

Szívesen megkérdeztem volna tőlük, de az eredményhirdetés után a rendező az emléklappal együtt vitte is a csoportot haza, párbeszédre nem kaptunk lehetőséget. Magunkra maradtunk a kérdéseinkkel, közte a legfontosabbal, a pedagógusi felelősség kérdésével. Csoportvezető-rendezőként mit tehetek meg a gyermekszínházi csoportokkal, mi az, amit már nem? Van-e egyértelmű határ? Ráhúzhatom-e a gyerekekre az önkifejezési szándékomat, teóriámat, hogyan és meddig? Manipulálhatom-e az önfeledt és spontán játékot, a rekonstrukció során mennyi szabadságot hagyok meg a játszóknak? Közhelyes szakmai kérdések. A *Jancsi és Juliska abszurd* kapcsán újra előtörték, bízom abban, hogy a 60i színi-mini csoportvezetője is tisztában van a korrekt válaszokkal.

A találkozó jó pillanataihoz hozzájárult a karácsondi Vasgereben csoport *Ludas Matyi, avagy a libák gárogása* című előadása Petrényiné Juhász Judit rendezésében és a Paff Színpad *Rikoltások* című szerkesztett játéka, csoportvezető-rendező Rajnavölgyi Vilmos. Mindkét csoportra jellemző a koncentráció, az egymásra figyelés, a lendületes és harsány közös játék.

Talán minden csoportvezető többet törődhetett volna a közönséggel, ha nem marad fent a színházterem dobozszínpadán, beleszokva-beletörődve a hosszú évek óta kialakult hagyományba, miszerint a színpad ilyen, a közönség is ezt szokta meg, azaz lent ül, a játszóktól jó messzire. Pedig szinte mindegyik előadásnak jót tett volna, ha hozzánk, a közönséghez fizikailag is közelebb kerül. Könnyebb a dolga a nézőknek, játszóknak egyaránt, a nézőtér alapterülete lazán elbírta volna egy azonos szinten lévő játéktérrel.

A hiányérzetekkel együtt egy színes, jól koordinált megyei találkozón vettünk részt, köszönet a játszóknak, csoportvezetőknak és nem utolsósorban a szervezőknek.

Egervári György

Az előadásokon is túl...

Kisújszállás, Városi Művelődési és Ifjúsági Központ, 2012. április 27.

A sok-sok év alatt gyakran felvetődött bennem: meddig szólhatok bele a körülményekbe, a szervezésbe, a rendezők előadásán kívüli viselkedésébe. Mert nyilván az ember tudja a határait, tudja, hogy őt a produkciók értékelésére kérték fel, de nem tud nem nyitott szemmel járni, nem megfogalmazni véleményt, még ha nem is mondja ki.

Előfordult már, hogy emeltebb hangon beszéltem azzal a rendezővel, aki a másik blamálásával próbálta levezetni sérelmét. Mert egyrészt egy versenyszituációban nekem egyformán tisztelnem kell minden csoportot, másrészt nem versenyszituációban is egyformán kell tisztelnem minden csoportot, harmadrészt az osztályteremben, a tanítványaim között is ez az, amire ugrok. Viszont nem tudok mit kezdeni ugyanezzel a gesztussal akkor, ha a szervezők szólnak: előre kellene venni X nagynevű csoportvezetőt, aki persze a legközelebb lakik, és aki persze a többiek értékelését meg se hallgatja aztán.

És van-e beleszólásom abba, ha a szervezők legjobb szándéka, munkája épp ellene dolgozik a napnak. Mert egy-két találós kérdés egy-két produkció között még elmegy. De ha este hatkor azért késik a tizen-nyolcadik produkció, hogy a kétezredik találós kérdés is elhangozhasson a kétezredik cukorkáért, akkor bizony baj van. És láttam már fellépésre váró kislányon, mennyire zavarja a színpadon önmagukba bele-szédülő gimnazista drámások mértéket vesztő „időkitöltése”.

Mindezt azért is írtam le, mert az idei Jász-Nagykun-Szolnok megyei forduló is adott produkción kívüli élményeket. Örültem például, hogy láthatom az elmúlt majd' két évtized fő megyei szervezőjét. Hosszú évekig Fegyverneken rendezték ezt a programot, idén Kisújszálláson találkoztunk (szintén jó szervezésben). A fegyverneki művelődési ház egykori igazgatója, Túhegyi Julianna az új helyen is végignézte a produkciókat, azaz jól láttuk az elmúlt másfél évtizedben, hogy szívén viselte a találkozót. Köszönjük szépen!

De ami azóta sem hagy nyugodni: az eredményhirdetés utáni tortaevős időszakban hallom, amint egyik nagyváradi kicsi (bár tavaly óta húsz centit nőtt...) negyedikes panasolja, hogy azt mondta neki egy néni: biztosan azért kapták ők az aranyat, mert messziről jöttek. Fülembé jutott az a vélemény is, hogy olyan ez, mint a megasztár: határon kívülnek kell győznie.

Minden zsűritag találkozott sértődéssel (ó, magunk is sértődtünk már meg épp elégszer). De azért az döbbenetes, ha egy felnőtt a sérelmét a másik csoportbeli gyerekeknek mondja meg.

Pedig tényleg a nagyváradi produkció volt a legegységesebb, legkimunkáltabb ezen a napon. Ruzs Csilla osztályát évek óta látjuk, először a *Kacor királlyal*. Most a *Kevély Kerekít* adták elő, ugyanabban az egész osztályt mozgó, szerepváltásos, közös szövegmondásos, sokmozgásos formában. A csoport rengeteget tanult két év alatt. Tudnak együtt beszélni (és milyen szépen!), együtt hangulatot, tempót, hangerőt váltani. Látszik, hogy nagyon tudatosak. Márpedig az iskolai színjátszás első számú céljának ezt tartom: a gyerek tanulja meg, hogy mi miért történik minden pillanatban a színpadon. Ha még jó színész is a tetejébe, az csak ráadás. És fegyelmezettek. Mégpedig azzal a fegyelemmel dolgoznak, amely fegyelmet az elmúlt években az iskolában csakis színpadi munka közben láttam: a megértett, belülről jövő fegyelemmel.

Fegyelmezett előadás volt másik is, például a szolnoki művészeti iskola másodikosainak *Nincs kecmec* című produkciója. De itt zsűritársammal úgy éreztük, a fegyelem inkább külső ráhatásra jött létre. Úgy gondolom, róluk hallhatunk még a jövőben.

Rajtuk kívül még két produkciónak adtunk ezüstminősítést: a szintén a szolnoki művészeti iskola *A falu eszé* című népmese-feldolgozásának, és a fegyvernekiek *Furfangos Péter* című előadásának.

Általános észrevételünk volt, hogy a darabok nagy részében nincsenek csomópontok, egy hőfokon, egy hangerővel, egy izgalmi fokozattal csordogálnak az előadások. És nincs végiggondolva az, hogy miről szólnak. Némi malíciával egy-két példa: „Nem baj, ha buta vagy, mert ha továbblopod a rablók lopott pénzét, minden rendbe jön.” „Az öregasszonyoknak romlik a hallásuk.” „A papagáj ketrecében nélkülözhetetlen a homok.” stb.

Legjobban az zavart, ami hiányzott. A reménytelen produkciók. Ebben a megyében lakom, így az elmúlt másfél évtizedben itt zsűriztem a legtöbb alkalommal. Hat-nyolc-tíz éve még mindig volt néhány olyan produkció halálra ítélt falvakból, ahol az embernek a nívótól függetlenül sírni volt kedve: ugyan milyen jövő áll ezek előtt a gyerekek előtt. Nem is igen lehetett haragudni a dramaturgiai összevisszaságokra. Úgy látszik, ezek a falvak, ezek az iskolák még mélyebbre kerültek: már olyan sincs, hogy gyengécske produkciókkal legalább egyszerűen utaztatni lehessen a legkilátástalanabbakat.

Achs Károly

a csoportvezető erőteljesebb irányítása, rendezői szigora hiányzik, a csoport lehengerlő játékkedve uralkodik.

Hasonlóan hatalmas a játékkedve a debreceni Virágoknak. Az elsős kicsik *A három pillangó* történetét állították színpadra, Bessenyei Zoltán vezetésével. A gyerekek természetes közege a játék. A gyengécske történetet, kedves-bájosan játsszák el. Élvezik a színpadi létet, a játékot, már-már valóban felemelkednek, szállnak mint a pillangók. A rendező jó pedagógiai érzéssel nyúlt a csoporthoz és a történethez. Jékely Zoltán nagyon egyszerű meséjében csupán három virág és három pillangó szerepel. A színpadon azonban tíz picit játszik. Gyerekjátékkal indul az előadás, majd kialakulnak a szerepek, a lányok játsszák a virágokat és a pillangókat, az elutasítást és az egymáshoz ragaszkodást. A fiúk szerepe a mese végére tér vissza, mikor – a kispillangók végső kétségbeesésében – mint védelmező lapulevelek sietnek segítségül. A játékot, a nap kisütésével, vidám páros gyerekjátékkal zárják. Egyszerű, kedves, szívderítő játékot kapunk, amely éppen annyi, amennyit a gyerekek elbírnak.

Három olyan történettel találkoztunk ezen a napon, amely igen kedvelt a gyerekszínjátósok között, s bár könnyen hozzáférhetőek a forgatókönyvek, mégis sok problémát vet fel a színpadra állításuk. Elsőként láthattuk közülük a *Fájós fogú oroszlánt*, az Aranyoskák előadásában. Bálintné Bagdi Ibolya által színpadra állított feldolgozás koránt sem hibátlan. Ám megtaláltak valamit, amit Lázár Ervin meséiben mindig nehéz megoldani. Megtalálták azokat a pillanatok, amelyekbe játék, akció csempészhető. Nemcsak megtalálták, de meg is valósították. A gyerekek természetes, könnyed játéka jellemzi a produkciót. A kamaszkor nem feltétlenül a legalkalmasabb a Négyszögletű kerekérdő lakóinak megformálására, de a csoportban minden figura megtalálta a megfelelő szereplőt (és fordítva). Erre a játékra is jellemző volt, hogy nem akart többnek látszani, ezért még azt is elnézhetjük nekik, hogy az oroszlán érzelmi hullámai, a félelem, a harag, a büszkeség, az önsajnálát nem jelentek meg a színpadon, helyette energikus dühöngést kaptunk, különböző fokozatokban.

A második klasszikus történet a *Lúdas Matyi* volt, ezúttal a Kisfazekas Színjátós Csoport előadásában. Czipa Anna színpadképe is a már említett díszletekkel, a festett hátterekkel terhes. A játékban szerencsére nem ragaszkodnak a képekhez, így még inkább feleslegesek, sőt zavaróak is, amikor a játék nem feledtetni el velünk jelenlétüket. A csoport saját maga énekel, ritmushangszerekkel dolgozik. Régen nem láttam ilyen élő, valóságos viszonyt Matyi és édesanyja között. Nem rohanják le a mese elejét, nem intézik el a léhűtő fiúcska vásárba indulását, anyja egyetlen vagyonával, a libákkal. Érezzük, hogy tétre megy Matyi számára a vásár. Meg kell mutatnia, hogy ő is való valamire. Azonban a tiszta színpadi létezés, az ötletek elfogynak, mire Matyi visszatér Döbrögre, hogy véghezvigye ígéretét. A játék innen egészen más szinten, térben is zavarosabban, ötletlenebb módon zajlik, és csak néhány akció erejéig kapaszkodunk vissza az előadás első részének minőségéhez.

A harmadik próbálkozás *A rátóti csikótojás* történetének előadása volt, a kokadi Gólyahír Színjátós Kör munkája. Guba Pál Tiborné olyan feldolgozást állított színpadra, amely megadta a lehetőséget a játékra. A csoportban játszó cigány gyerekek játéka színessé, ízessé teszi a mesét. Beleviszik a történetbe a maguk vidámságát, stílusát, ezzel élettel töltik fel a nehezen játszható történetet. A játékot átszövi a finom, intelligens humor a viszonyok megmutatásában, a szöveg és a gesztus szintjén egyaránt.

A következőkben négy feldolgozás rátalált valamire, ami működtetni képes az előadást. A hajdúdorogi Móka színjátós csoport *Furfangos Jankó* történetét állította színpadra. A tárgyak használatában már megjelenik náluk az ötlet (egy esernyő formájában), kár, hogy nem viszik végig, illetve hogy a többi kelleket nem találták ki ugyanezen a szinten. A szereplők játékára is ez a kettősség jellemző, néhol ötletes, életteli, néhol csak szövegmondás, lemozgás szintű, ütemtelen. És ez jellemző az előadás zenei aláfestésére. Énekelni tudó gyerekek, mégis több alkalommal a játék stílusától idegen gépzenét használnak. Az előadás azon pillanataiban, amikor minden együtt áll, megemelkedik a játék. A csoport Kárárdiné Gurbán Edit vezetésével elindult egy úton, amin ha továbbmennek, a következő években értékes előadásokat várhatunk tőlük.

Más a helyzet a hajdúnánási Mákvirágokkal. Az Ádámné Balog Erika által vezetett apróságokból szinte kirobban a lefojtott játékkedv. *A hazudós egér* meséjét megjelenítő gyerekek élveznek minden színpadon töltött pillanatot. Náluk a csoportvezető biztonságra törekvése gátolta a játékot. A szertelen kis csapat asztalok mögé szorítva, vagy a színpad mögül figyelte néhány társa játékát. Bár nem könnyű feladat egy zsák bolhát színpadon irányítani, láttunk példákat idén is rá, hogy lehet. Minden adott ahhoz, hogy elmozduljanak a gyerekekre épülő, a szerepeket csak egyszerű jelzésekkel megmutató, de életteli játéktílus irányába.

Az Aranyhal Színjátós Kör *A büszke lány* című előadása (csoportvezető Petrus Lászlóné) dramaturgiai hibákkal terhelt, nincsenek megindokolva a történések, hiányoznak egyes játékötletek: fontos pillanato-

kat, történeteket akarnak elmondani bejátszott zenével, zeneszöveggel. Mégis: az előadás él, a közönség veszi. A gyerekek viszik játékukkal, kisugárzásukkal. Jó lenne látni tőlük egy olyan előadást, amibe saját ötleteiket építhetik bele, és ami erősebb dramaturgiai vázra épül. A csoport jóval több terhet bírna el – több játékot, kevesebb elmesélt elemet.

Nehéz vállalkozásba fog a rendező, amikor regényt akar színpadra állítani. Az Arany Gyermekszínpad, *Till Eulenspiegel* történetének bemutatásával igyekezett megugrani ezt az akadályt. Kis Klára csapatán érezhető, hogy Till története közel áll hozzájuk. Játékukat a saját élmények beépítése teszi működőképessé. Főként azok a pillanatok élnek, amelyekben a mondanivalót, a megjelenítést a gyerekekre bízta a rendező, és amikor nem gátolja őket a kellékek, díszletek használata. A főhős szerepét sokan kipróbálják a játék során, így egy közös hős képe bontakozhat ki. A szerepváltást egy sapka átadásával jelzik. Éppen elegendő jelzés a gyermekszínpadon. Kár, hogy másban nem elégedett meg a rendező ezzel a jelzésszinttel. Nagy erénye az előadásnak a néma befejezés: gyönyörű, gondolatébresztő, szívbemarkoló.

Végezetül három olyan előadás, amelyik újat, mást mutatott. A Csillagpor *A titok* című előadása többféle formát használ, több világot tesz egymás mellé. Játékuk a jövőben, a gépemberek világában játszódik – a klasszikus dramaturgia alapján. Egy érző gép születik a Földre, aki emiatt sehol nem találja helyét, míg rá nem talál az emberek, az érző lények egy csoportjára. Szücs Lászlóné és Lőrinczy Éva a gépies és a lelki világ egymás mellé állítását tűzte célul. Az erősen rendezői színjátszást árnyjátékos vetítéssel színesítették. A történetben fellelhetők átgondolatlanságok, néhol kicsit zavarba is hoz, de a gyerekek rendkívül figyelmezett, pontos játéka igen erős hatást kelt.

Egy sok vitára okot adó, szintén nem hibátlan, de fontos előadást hozott Bessenyei Zoltán Rock csoportja – kell-e, lehet-e, szabad-e erről, és így... *Péntektől hétfőig, avagy a teljes átalakulás* című előadásuk a kamaszok hétvégi bulizásainak veszélyeiről, a teljes elkallódásról szól. Egyetlen szót sem szólnak, előadásukban a zenéé, a mozgásé és a kellékként használ reklámszatyroké a főszerep. Rendkívül energikus örület a színpadon 12 percen. Az előadást a fiatalok zenéje festi alá szünet nélkül, a bulik hangerejében. A zenét az egyik játészó keveri élőben a színpadon mint lemezlovas. A diszkót, a csábítást, az erőszakot, a drogokat, a rosszulletet, egyik delíriumból a másikba zuhanást vágják az arcunkba mozgással, kommentár nélkül. Kezdjünk vele, amit tudunk!

A Mókaszín *Legerősebb állat* című előadása Tóthné Almási Zsuzsanna alkotása. Tiszta gyerekjáték. Mesefeldolgozás nagyokkal. Egyszerű jelrendszer, tiszta viszonyok, érthető képek, remek karakterek. A csoport igazi kulcsfigurája egy trombitás fiú. A mesét az ő játéka kíséri végig. A trombita hangaláfestése teszi igazán karakteressé a figurák mozgását, meghatározza a játék ütemét, hangulatát, és ha kell, akkor alázattal igazodik a játszókhoz. Méltóság és könnyedség a színpadon.

Dolmány Mária

„Miről maradtam le?”

Balatonboglár, Varga Béla Városi Kulturális Központ, 2012. április 28.

Volt pár pillanat, amiről derekasan lemaradtunk. A címben szereplő kérdés a Lengyeltótiából érkező Csalogány színjátszó csoport *Ébredés* című előadásában hangzik el, a játék utolsó mondataként. Jó kérdés, segített végiggondolni az el nem játszott, meg nem mutatott, át nem élt pillanatokot. A találkozó során akadt pár ilyen. Meg nem kapott, elszalasztott pillanatokot kérhetünk számon az említett előadáson, rendezte Kovács Milán, és a Boglári Játékszín *A farkas és a róka* című előadásában is, melyet Szendrődnyé Botka Krisztina rendezett. Szerencsére a szakmai megbeszélésen mindkét csoportvezetővel átbeszélhettük mindezt.

A találkozón hat csoport előadását láttuk, s mindössze egy játék volt „konzerv”, előre és más által megírt színdarab, sajnos a rosszabbik formából, Devecseri László futószalagon gyártott mesejátékai közül az egyik, *A csodatévő fakéreg*. A síófoki Gézengúzok játészói birkóztak az anyaggal, tegyük hozzá, tisztességgel, de nehéz bármit is kezdeni egy túlírt, túlmagyarázó, beszédalapú és akciót teljesen nélkülöző mesejátékkal... Kristáné Soós Melinda csoportvezető rendezését, illetve a színdarabbal kapcsolatos problémarendszert a szakmain többé-kevésbé megbeszéltük.

Hogy miről nem maradtunk le? Például a kaposvári Parola csoport *Miért nincsen szárnyad?* című előadásáról. Egy szépen stilizált, vizuálisan jól kitalált, árnyjátékkal gazdagított előadás, élő effektusokkal, szép és artikulált csoportos létezéssel, meséléssel. Kicsi gyerekek, mégis olyan koncentrációval éltek a színpadon, hogy nagykamasz színjátszók is megirigyelhetnék őket... Mészöly Miklós meséjét Ruchárd Mária csoportvezető dramatizálta, jó érzékkel.

Nem maradtunk le a Marcaliból érkező Csurgói Csibészek előadásáról sem, melyet Horváthné Zubor Andrea rendezett, *Bolondos falu* címmel. Az alapanyaghoz tartozó meséket itt is a csoportvezető dramatiszta, korrekt mesefüzet kaptunk, izgalmas csoportos játékokkal. Talán az egyes etapok közötti átkötéseket lett volna érdemes még feszesebbre húzni.

Szerencsések vagyunk, nem maradtunk le a siófoki Turbó Csiga *A tésztáblól mintázott király* című előadásáról. Ahogy azt Takács Tünde csoportvezetőtől és a turbócsigáktól megszoktuk, ismét egy mintaértékű csoportot, csoportos játékot, varázslatos mesevilágot láttunk. Eleve jó az olasz népmese mint alapanyag. Tünde jó érzékkel kínálhatta fel a nagy létszámú csoportnak, akik összeraktak és eljátszottak egy olyan mesét, hogy időnként szikrázott a levegő... Hátborzongató, fájdalmas, küzdelmes és önfelédtt pillanatok váltják egymást, melyhez a csoportvezető penget gitárjával valami érdekes, melankolikus dallamsort. Ezzel tagolja is a játékot, s ami legszebb, hogy minden lassú és koncentrált, időt adva, időt hagyva nekünk, nézőknek a beleélésre, szurkolva a főhős kiskirálylány küzdelméhez. Szép és varázslatos előadás, elismerésre méltó teljesítmény.

4. kép: *A tésztáblól mintázott király*. A Turbó Csiga csoport előadása. Rendezte Takács Tünde.
KL felvétele (Paks, 2012. június 1.)

A helyszínen – mint általában mindenhol – dobozszínpaddal rendelkező színházteremben játszottak a csoportok, sajnos kivétel nélkül minden előadást a „dobozból” láttunk. Pedig minden játék lazán megélt volna lent, sokkal közelebb, egy szinten a nézőkkel.

A találkozón egy spontán ötlet alapján – a felnőtt zsűrivel párhuzamosan – egy rögtönzött gyerek zsűri is működött, ez, a vendéglátás és a jó hangulat Szalai Tündének, a Varga Béla Városi Kulturális Központ igazgató-gazdasszonyának köszönhető.

Egervári György

Az egyik szemünk...

Tatabánya, Jászai Mari Színház, Népház, 2012. április 29.

Önmagában nem elég a Weöres Sándor Országos Gyermekszínjátszó Találkozó bármelyik megyei fordulójának vagy az országos gálának, hogy egy olyan intézmény láthatja vendégül, ami színházi célokra kiválóan alkalmas. Ahhoz, hogy gördülékeny legyen a lebonyolítás, és mindenki úgy érezze, hogy ez az al-

kalom valóban ünnepe a gyermekszínjátásnak, szeretetteljes vendéglátás, a gyerekekre irányuló nagy szervezői odafigyelés szükségeltetik. Mindezeket jó néhány éve tapasztalhatjuk Tatabányán. A színház varázsa: voltak olyan gyerekek, akiket annyira lenyűgözött a színház, maga az intézmény, hogy ezt még a saját előadásuk közben sem igazán tudták palástolni.

Számomra a látott tizenöt előadás leginkább a végletek felvonultatását hozta. Olyan is előfordult, hogy az előadás a zsűrinek nem ott fejeződött be, ahol a gyerekek meghajoltak, hanem igazán a szakmai beszélgetésen lett egésszé, legalábbis csak azzal együtt vált érvényessé az értékelésünk.

És még egy mondat a részletezés előtt. A Magyar Drámapedagógiai Társaság mindig hangsúlyozza, mennyire fontosnak tartja, hogy az értékelések alkalmával szakmai párbeszéd alakuljon ki. Mi kell ahhoz, hogy ez valóban létrejöjjön? Abban biztos vagyok, hogy empatikus, konstruktív zsűri. A többről inkább tudom, hogy mi *nem* kell; egy napra besúfolt sok előadás, „otthonról hozott” sértődöttség a csoportvezetőtől, előadások közötti egyszemélyes „gyorsértékelés”. Nem éreztem, hogy ezek Tatabányán mind jelen lennének, de mégis jobb lenne, ha több rendezővel beszélgethetnénk. A jövőre vonatkozóan: keressük meg az okokat és a legjobb formát, ha a mostani nem működik elég jól!

Nem vállalkozom arra, hogy minden előadásról utólagos értékelést írjak, inkább próbálnám indokolni a végleteket, és néhány példával alátámasztani azokat. Néhány általánosabb tapasztalat is becsúszik, olyan, amivel nemcsak Tatabányán találkoztam. Műsorrendünkben nulladikként szerepelt a Kőrösiek *Iciri-piciri* című előadása (rendező Kulcsár Nóra), műfaji megnevezés: szerkesztett műsor. Rajtuk látszott a legnagyobb meglepetés, amikor felment a függöny, érthető is, 6-7 évesek! Alsósoktól sok szerkesztett műsort lehetett látni idén. Ez egyáltalán nem baj, de gyakran lehetett érezni azt a megközelítést – így a Kőrösiek-nél is –, hogy néhány gyerekmondóka és az aranyos, kicsi gyerekek elegendőek a sikerhez. Az az alaposág, hogy végiggondoljuk, mit mondanak a gyerekek, milyen szempontok szerint fűzzük fel a verseket, mit csinálunk a színpadon, miközben a gyerekek mondják a verseket, nos, ez elmaradt. Sok szép, elgondolkodtató szerkesztett műsort láthattunk már korábbi országos gálákon – nagyon kevésnek érzem, ha a gyerekek elmutogatják azt, amit a versek is elmondanak.

Néhány előadásnál nem lehet a történetre sem rálelni, így abban is biztosak lehetünk, hogy a gyerekek sem tudják, mit játszanak.

Érdekes próbálkozás volt a Tavirózsa Színjátszó Csoport alsósaitól a *Gyermekarcok* című előadás. A gyerekektől származó „saját mondatokat” használt fel a rendező, Nagy Gábor, így nagyon személyessé vált a produkció. Arra ügyelt, hogy ne a saját szövegüket hangosítsák ki a gyerekek, és sok hétköznapi, egyszerű gyerekjáték is előkerült, de a nagyszínpad nem tett jót a csoportnak, és talán még nem is volt kész arra az előadás, hogy így mutassák be. Ezekkel együtt is jó érzéssel gondolok vissza rá.

Ugyanezen műhely idősebb tagjainak *Girls on film* című előadása is közvetlen élményekből építkezett, de talán a történet, ahol a fiúk filmre veszik a lányok öltözködését, jobban segítette a játszókat. Ez is róluk szól, de a történettel védettebbek lettek. Szimpatikus ez az előadás is, még akkor is, ha nem igazán indul el, ha vannak a térszervezéssel problémák, és néhány ötlet nincs igazán kihasználva. A rendező itt is Nagy Gábor.

A Délibáb-Színház (nagyok) *Magyarmesék* című előadása (rendező Mikolasek Zsófia) számomra azért értékes, mert személyes élmények nem úgy kerülnek bele az előadásba, hogy azzal az egyén kerül előtérbe, hanem egyfajta kitekintés a mai Magyarországra, így az az élmény kap formát, amit vagy nem tartanak fontosnak a pedagógusok, vagy nem elég bátrak hozzá, hogy foglalkozzanak vele. Szép volt!

Láthattunk idén néhány „klasszikus versenyművet”: volt például *A kis gyufaárus lány... Az Emil és a detektívek* akart a jóságról, szeretetről és barátságról mesélni. A musical betétekkel megtűzdelt előadás rész vállalás volt, és minden tisztelem a gyerekeké, akik megtanultak 30 percnyi szöveget és dalt.

Az Árpád Gimnázium Szálka stúdiója az *Entigoné* című előadást mutatta be. Elsőre azt hittük, elírásról van szó, de amint elkezdődött a darab rájöttünk, hogy nem így van! Az Antigoné „erdősített, fás átdolgozását” láthattuk: a dráma az entek között játszódott. Elképesztően szellemes szövegek, nagyon jó humorral színpadra állítva – nem Kreón, hanem Karón zsarnokságával –, igazán kellemes perceket szereztek számunkra. Ráadásul a fiatalok nagy fegyelemmel, mosoly nélkül játszották végig a darabot, azt hiszem, egy poént sem kihagyva a fa témakörből. Ami viszont némi hiányérzetet keltett: a szakmai beszélgetésen bebizonyosodott számunkra, amit sejtettünk, hogy a csoportvezető Tara Andrea készítette egyedül a szöveget, így nem igazán közös a munka, és ami a legnagyobb erénye lehet egy ilyen átiratnak, úgy foglalkoznak a gyerekek az ókori drámával, hogy az közben szórakozássá válik, sajnos ez így kimarad. (A Karónt játszó fiút még viszontláttuk a nap végén, egy másik előadásban, igaz, ott már nem főszereplőként.)

A Vácisok *Kőműves Kelemenjében* elkésztő volt azt látni, hogy a csoport egy tagjának sztárolásával hogyan játsszák újra, az eredetivel megegyező koreográfiával a megzenésített ballada kivonatát. Lehet, hogy ez a fajta tevékenység inkább valamelyik „kertévé” tehetségkutatójába való.

Nyári Arnold

Habzsoljuk a világot

Győr, Bartók Béla Megyei Művelődési Központ, 2012. május 4.

Hogyan lehetne összefoglalni, hogy mit láttunk május 4-én, Győrött, a Weöres Sándor Országos Gyermekszínházi Találkozó megyei bemutatóin... Mindösszesen kilenc előadást, de mind-mind teljesen más volt, dacára annak, hogy két, hasonló inspiráción alapuló is akadt.

Különös dolog, és engedtessek meg, hogy kissé elidőzzek ezen a gondolaton, mitől is lesz jó egy előadás, élő, izgalmas, míg a másik – hiába a sok munka – kevésbé megragadó. Nem szeretném a dolgokat csupán a „titokzatos” tehetségre visszavezetni. Sokszor nem látok semmi „megfoghatatlant”, sokkal inkább érzem azt, hogy a gondolkodás tisztasága határozza meg az előadások minőségét.

Érdekes láttelep ez a győri bemutató – idén számomra ez volt az első – olyan értelemben is, hogy mi minden kerül a gyerekszínházok asztalára – s mit választanak belőle... Láttunk ugyanis szerkesztett játékot, dramatizált Lázár Ervin történetet, klasszikus amatőr színházi elemekkel fűszerezett Shakespeare-szituációkat, rögtönzéses alapú etűdöket... Színes volt a felhozatal. És példás – a nehézségek ellenére – a szervezés, még az önkéntes diák-animátorok is itt voltak, persze, színházszók, így van ez rendjén...

Néhány szó a látottakról, terjedelmi okokból ugyancsak szilánkokban.

Fókusz – *Ajtó* – Dunaszerdahely (vezetőjük Jarábik Gabriella). Tini-lányok vetélkednek-undokoskodnak egymással, próbálgatják körmeiket... Értelmes, jól megszólaló, vagyis elemzett mondatokkal indul a játék, s benne vagyunk a svéd gyerekversek jól ismert világában, amelyek azonban itt és most kortárs magyar költők verseivel lett dúsítva, meg helyzetekké alakított szövegekkel. No, ez olykor határeset, s felveti a kérdést, lehet-e így, ennyire szabadon kezelni a szöveget. A gyerekek többnyire élőbeszéddé formálják a verset, valódi indulatokkal villantanak fel élethelyzeteket. Időnként ritmusproblémákkal küzd az előadás, időnként ismert sémákat is előhív, szerencsére az összkép túllép ezeken a gondokon. Vallomásos és őszinte pillanatokkal ajándékoznak meg minket a gyerekek, amikor a családi problémákról, a szülők iránt érzett szeretetről beszélnek, amikor megmutatják, hogy mennyire rosszul viselik a családi háborúást, a válást, a hazugságokat. A csoport összeforrottsága, felszabadultsága is figyelemre méltó. És érdekes, hogy még mindig mennyire jó a keret-vers, amelyben a srácoknak rohanni kell, hogy bemajszolhassák a világot, mint egy paradicsomot.

Az út elején áll a lébényi Bezzeg Bezi csoport (csoportvezető Papp Ferenc). Előadásuk (*Hófehérke és a hét törpe*) minden jó szándék dacára – és a sok befektetett munka ellenére – még nem több egy tréfás, ráadásul főként a felnőttek ízlését tükröző, farsangi szösszenetnél. Kíváncsi vagyok, hogy a fiatal, szimpatikus vezetők legközelebb hova jutnak...

Sokkal rutinosabb játékosok a győri SzínVilág tagjai (rendező Frankó Katalin). Furcsa parafrázisba fogtak, amikor a császár új ruhája ismert története alapján azt kívánták megfogalmazni, hogyan értelmezhető előadásuk címe, a „Menőség” ma, a saját korosztályukban. A történet felszabadult és ügyes játékosokat mutat, akiknek mondanivalójuk van, és közülük van a történethez, még ha dramaturgiailag akadnak is hibás pontok, amelyekre – talán – sikerült rávilágítanunk a szakmai beszélgetésen, kívülről ez nyilván egyszerűbb, s talán javítási lehetőséget is mutattunk. Kis korrekcióval lényegesen élvezetesebbé válik majd a játék.

A Lébényi Színház (rendezőjük Várady Márkus Éva) nehéz fába vágta a fejszéjüket Lázár Ervin *Bab Berci a városban* című írásának színpadra állításakor. A játék, amelynek a *Bé Berci* címet adták, erénye az ügyes húzás, amelynek révén felesleges tirádák nélkül sikerült elmesélniük a történetet, megtartva a fő pontokat. Dicsérendők a visszafogott, de használható díszletelemek, az élő zenehasználat (ebből akár lehetne több is), és az, hogy néhány szereplő kifejezetten törekedett a karakterábrázolásra. Fejlesztendőnek tartom a kifejező beszédet és a szituációk pontosabb kidolgozását.

Bőnyből érkezett a Szélkerék, amely csoport választott darabjával valódi meglepetést okozott számomra. Illyés *Tűvétevek* című művét főként felnőtt színházszók választják, ritkábban diákok – gyerekektől eddig még csak ritkán láttam. (És nem kis meglepetésemre aztán a következő bemutató napon is előkerült!) A darab sikeres megvalósításához komoly színházszói tudás, tapasztalat szükségeltetik. A bőnyiek Hujber Istvánné vezetésével sok mindent megtettek, hogy megmutathassák nekünk a darabot: használható a szín-

packép, ügyes a szereplőmozgatás, és a gazdasszonyt megformáló kislány. Sajnos, nem mindegyik játszó van ilyen szinten, és bizony általánosságban nagy a feladat, sok helyen rossz a tempó, sok energia fecsérelődik el hiába. Munkájuk tiszteletre méltó, s szívből remélem, találkozunk majd még a csapattal és vezetőjükkel.

Rutinos színjátszóknak tűnnek a győri SzínÁsz tagjai. *Ennyi!* című játékuk maga a kreativitás. Lendületes kezdés, a filmvilágról (alaptétel Hollywood) alkotott benyomásaik alapján készült humoros, időnként rendkívül szórakoztató előadás. Jó patronok, remekül megoldott helyzetek – Verebélyi Veronika rendezői ritmusérzékét is dicsérik! –, s a gyerekek, mondhatni, lubickoltak a játékban. Jó, hogy önmagukból építkeznek, még akkor is, ha ezt a világot csak reflexiókból ismerik. Így aztán vannak apróbb bizonytalanságok, kidolgozatlanosságok... De az érződik, hogy biztonsággal vannak a színpadon, hogy bíznak vezetőjükben, és meg merik mutatni önmagukat. Kell ennél több?

Arrabona Diákszínpad – Kis csoport (vezetőjük: Bálint Bernadett és Balla Richárd), *Ami a szívünket nyomja*. A kissé statikus indítást a retró műbőr kocka-ülőkék dobják fel... Az ismerős svéd gyerekversekhez (ma már volt ilyen!) képest mintha kissé serdültebb ifjabból állna a „kis” csoport, a legtöbb szöveget kinőtték. Éppen ezért nem eléggé életszerűek a megszólalások. Rendkívül dicséretes ugyanakkor a zenehasználat, néhol remek, erős vizualitást, jó teatralitást is látunk, ez meggyőző, dacára az időnkénti dramaturgiai bakiknak. Jó „kis” csapat ez...

A Vadvirágok (Győr – vezetőjük Répásiné Hajnal Csilla) előadásának (*Lépcsőfokok*) nyitóképe nagyon szép, a kezdés megkapó. Amikor előkerülnek a bohócorrok, kis zűrök lopakodnak az amúgy jó szándékú, morális tartalmat hordozó, mondhatni, tanító előadás menetébe. Sok szép megoldást, ügyes gyerekeket láttunk, s korrekt megvalósítást. Nagyszerű, hogy a gyerekek nyilvánvalóan értik, amit mondanak, s úgy közvetítik a fontos üzeneteket. A döccenők ellenére jó volt nézni őket.

5. kép: Szerellem?! Arrabona Diákszínpad Középső Csoport. Rendezte Fekete Anikó.
KL felvétele (Paks, 2012. június 1.)

Arrabona Diákszínpad – Középső csoport: *Szerellem?!* Nagyon izgalmas, kreatív kísérlet tanúi lehettünk, amely több vonatkozásban is meggyőző műhelymunkára épül, legalábbis ezt mutatja az előadás. A Shakespeare-drámákban felbukkanó szerelmi kettősökből csemegézve a játszó nemcsak viszonylag pontosan beszélik a veretes nyelvet, de szemlátomást értik is a szöveget, még akkor is, ha a szituációk mélyé-

nek ellentmondásait nem képesek mindenesetben felfejteni. Elboldogulnak a felbukkanó – főként kontakt – táncelemekkel, képesek közlő-eszközzé formálni azt. Remek stúdium ez a játék – Fekete Anikó vezetésével –, kifejezetten színházi látásmód jellemzi, jól bánnak az eszközökkel, komoly odaadást sugall játéuk. Öröm volt nézni őket.

Tóth Zsuzsanna

Jövőre már...

Pécs, Szivárvány Gyermekház, 2012. május 5.

Családi hangulat fogadta a Baranya megyei találkozó résztvevőit Pécsett, a Szivárvány Gyermekházban. Hat csoport mutatkozott be ezen a délelőttön. Szomorú ez a szám, főként, ha figyelembe vesszük, hogy egyetlen rendező három csoportot hozott, és ebben a megyében vendégszerepelt a kaposmérői Rosszcsontok drámakör.

Mindeközben öröm, hogy új csoportként jelenik meg a Bogádi Színjátszó Kör, Ákli Krisztián irányításával. A bogádi csoport előadásának (*Lányok vs. fiúk*) nyitóképében, a színpad két első sarkában, két kupacban fiúk és lányok kuporognak. A zsúfolt teremben el kell, hogy hangozzon az első néhány mondat, hogy világossá váljon, ők nem a sorok elé szorult kamasz nézők, hanem ennek az előadásnak a szereplői. A fiúk a lányokról, a lányok a fiúkról beszélnek, ahogyan ez a kamaszoknál oly sokszor előfordul. Az életjátéknak induló előadás első izgalmas pillanata, mikor az egyik lány megbontva a befelé forduló csoportot, arról kezd beszélni, vajon miről beszélnek a fiúk. Erre, mintha csak megéreznék, hogy róluk van szó, a fiúk is reagálnak. Lassacskán kibomlik a két csoport, és egymásra felelgető mondatokat hallunk: általában fiúkról és lányokról, csak elvétve személyes telítettségű gondolatok formájában. Pedig a választott téma, a játékforma ígéretes, de mintha megijedtek volna a személyes, a mélyebb gondolatok közlésétől. Talán nem hittek abban, hogy a saját érzéseik, véleményük érdekes lehet bárkinek. Így nagyrészt megmaradtak a felszínen, az általános mellett. De nem ezt érzem a legnagyobb problémának, hanem azt, hogy az egész előadást átszöttek az olcsó, igénytelen poénok. Még ez sem lenne önmagában probléma, ha a játék erről szólna, arról, hogy önmagunk érzelmi védeltsége érdekében gyakran súlytalanítjuk el a fontos pillanatok egy-egy olcsó viccel, „kihagyhatatlan” poénnal. De nem erről van szó, avagy ha mégis ez lenne a szándék, akkor ehhez kevés, nem eléggé kijátszott, túlzott, amit kapunk. Sokkal inkább a könnyű, pillanatnyi közönségsiker a motiváció. És sajnos a poénok hatnak is a nézőkre, és ez tetszik is a játszóknak. Csupán a színház néhány fontos feladata, az érték közvetítés, az elgondolkodtatás veszik el. Fájó ez azért, mert az előadás folyamán rendre felbukkannak a gyerekek improvizációinak eredményeképpen erős, szívbemarkoló gondolatok, de mielőtt eljutnának hozzánk, egy gyorsan utánuk küldött poén már meg is ölte a színházi pillanatok csírát. Ilyen pillanat-csírát volt, mikor minden fiú egy lányon élcelődik, amikor két kisfiú beszélget egymás anyukájáról, mikor egy nagyon régóta vágyott, gondos barátok jó tanácsaival terhelt felkészülés után a randi foszlik semmivé a kamaszos sutaság okán. Erről kellene, hogy meséljen a csoport, hisz ezekben a pillanatokban megmutatták, hogy értik, tudják ezt a nyelvet.

Izgalmas színjátszó munka folyik Nyeső Ildikó csoportjaiban. Három csoport, három teljesen más munkaforma, három hozzáállás. Elsőként a legkisebbek, a Bárt-fa-csemeték *Vadhattyúk* előadását láthattuk. A mesei történetet kiskamaszok adják elő. Díszlet nélküli, néhány apró kelléssel, a gyerekekkel teret, helyszínt formáló, működő játék. Érthető, tiszta képekkel dolgozik az előadás. A mese szövevényes, csel-szövésekkel teli, története mögött eleve elrendeltetett sorsa ellen próbál küzdeni a boszorkány lánya, de az információk elcsúsztatása, a véletlen folytán kudarcra van ítélve. Csalódottságában, türelmetlenségében ő is a bosszú mellett dönt, de még a bosszú sem lehet számára tökéletes, hiszen az egyik gyermek távol van a varázslat idején, és testvérei megmentésére indul. Szép, ahogyan a gyerekek hattyúvá változnak, szép, ahogyan keresi a testvér, de nem találja, nem ismeri fel őket. A megtalált színpadi nyelv a gyerekeké, jól ismerik, jól tudnak élni vele. Vannak még suta megoldásaik, mint a gépzene használata, amire várva megakad a játék, vagy a stroboszkóp, amivel a varázslást akarták izgalmasabbá tenni, és amilyen szép volt az átváltozás, olyannyira nem maradt energia a visszaváltozásra. Mindkét esetben a „kevesebb több lett volna” mondás igazolódott. Ha a csoport tovább megy a megkezdett úton, a következő évben a regionális találkozón is megmutatkozhatnak.

A középső korosztály, a Bártfácska *Háló* című játéka már nem a klasszikus meséhez, hanem sokkal inkább az életjátékhoz közelít. Közelít, mert a megkoreografáltság, a színjátszós gyakorlatok, versek beépítése az etüdökből szerkesztett játék felé tolja a produkciót, miközben a kirekesztettséget, a csoporthoz tartozás vágyát kifejező, egyértelműen improvizációkból létrehozott jelenetek sokkal inkább életjátékot

formáznak. A végeredmény igazán egyik sem lesz. Olyan színpadi produkciót látunk, mely mindkét forma jellegzetességeit magán viseli. A csoport munkáján egyértelműen látszik, hogy improvizációkból indultak ki, azokat fűzték, alakították, kiegészítették gyakorlatokkal, versekkel. A nyitójelenet, a gombolyagból kialakuló pókháló, akkor kezd érdekessé válni, mikor a jól felépített „rendszerbe” belép egy fiú, aki csak csetlik-botlik a háló útvesztőjében, majd egy lány tűnik fel, aki felgöngyölítve a fonalat lebontja a hálót. A kép megérinti a nézőt, de az előadás folyamán kiderül, hogy nem azt jelenti, amit a jelkép sugall. A gyerekcsoport jól felépített viszonyrendszerét jelképezi a háló, amelyben a belépő fiú nem találja a helyét, kapcsolódási szándékával folyamatosan összekuszálja, megzavarja a szálakat. Míg a lány, azzal, hogy felgombolyítja a fonalat, lerombolja a szerkezetet – folytonosan zavart keltő, a kapcsolatokat romboló figura. A későbbiekben azonban kiderül, ő ugyanúgy a kirekesztettek, a másképp viselkedők közé tartozik, mint a fiú. Az események kibontakozásával megismerhetjük problémáikat, viszonyaikat. Igazi színházi formát találtak az összetartozás, a beilleszkedési kísérlet és az elutasítás megmutatására: a fiúk egy csoportjának sajátos nyelve, sajátos játéka, szokása van. A beilleszkedni vágyó fiú erről mit sem tud, tudatlanságáért kinevetik, majd amikor ő maga is játssza a játékot, hirtelen a csoport, ahelyett, hogy befogadná, kicsúfolja a bugyuta játékért. A befejezéssel ez alkalommal adósak maradtak, de akárcsak a kisebbek, megtalálták azt az utat, amelyen érvényesen szólhatnak majd meg.

Nyeső Ildikó harmadik csoportjának, a legnagyobbaknak (Bártfa) az *Egy titokzatos éjszaka* című előadása minden hibát magába foglal, melyet önállóan dolgozni akaró, a tanár vezetési szándékát elutasító nagykasosok elkövethetnek. A történet bugyuta, a vezetése kusza, nem jutunk sehonnan sehová. A leg-egyszerűbb horrortörténetek dramaturgiájára kívánnak építeni, de a játékokból igazában semmi nem kerekedik ki. Ez az előadás is jó példája annak, hogy a gyerekek önállóan a legritkább esetben tudnak olyan előadást létrehozni, ami a színpad törvényeinek megfelel (miközben a tevékenység maga önmegvalósítási vágyaikat kielégítheti).

Gál Éva Csajok csoportja már nevében tartalmazza a legfontosabb információt, amit a csoportról tudnunk kell. A csoport nagykasosokból áll, csupa lány. A *Tükör* című előadásuk egy izgalmas játékötletre épül. A színpadot kettészeli középen egy választó vonal. A két térfélen két különböző típusúhoz tartozó lányok vannak. egyik oldalon egy olyan család, akik gyermeküket igen szigorúan fogják, vele szemben magas követelményeket támasztanak. A másik oldal ennek épp az ellenkezője, laza, nemtörődöm, felelőtlenül, káros szenvedélyekkel élnek. A tükör két oldalán végigkísérjük a két lány történetét, egymásra találását. A játék színpadi megfogalmazása érdekes, és jól működtethető. Szólnak arról, hogy mindenki vágyik egy kicsit más lenni, olyan lenni, amilyen nem lehet, mindenkiben motoszkál a megszokottól ellentétes élet kipróbálása, a szigorúan nevelt lány szeretne szabadon, bulizva élni, és viszont, a kívülről szabadnak tűnő vágyik néha a rendszerre, az odafigyelésre, számonkérésre. A gépezet jó, jól működik, a színpadi nyelv a gyerekek sajátja. A történet mégsem üt akkorát, mint amekkorát üthetne. Ennek talán az az oka, hogy nem hagytak elég időt számunkra a megértéshez. Fontos témához nyúltak jól, de benne hagytak jócskán, nem aknázták ki teljesen.

Vendégként volt jelen Pécsen a Rosszcsontok Drámakör, Kaposmérőről, *TV-sapiens – szürreális valóságshow* című előadásukkal, melyet Dénesné Szak Andrea rendezett. Egy szürreális, talán jövőbeli világba kalauzol az előadás eleje: tévéfejű gyermekek születnek egy „embergyárban”. A játék egy lazán szerkesztett életjátékká formálódik. Mondandójuk, mely ma is aktuális, a tévé hatása, a függőségig tévéen felnevelkedés, a családi élet közös tévézéssel alakulása, amely tönkreteszi a kapcsolatokat, elidegenít, elbutít. Az általuk választott színpadi nyelv a túlzásokra építkezés, már-már karikatúrába hajló a megjelenítés. Játékuk mégsem átütő, még nem kiforrott, inkább színpadi kísérletnek tekinteném (abból pedig a sikeresek közé sorolnám). Néhol kissé összekapkodott, a felületet karcogató mondatok maradtak. Az előadás erénye még az élő zene használata, a tiszta ének is.

Összességében sokszínű nap volt, érdekes színpadi formákkal, bátor kezdeményezésekkel, ám kiforratlan előadásokkal. Remélem, a lendület nem fogy el, és akkor a munka hamarosan meghozza gyümölcsét.

Dolmány Mária

Beszámoló Baranya aranyáról...

Pécs, 2012. május 5.

Három évvel ezelőtt egyetlen csoporttal rendeztük meg a találkozót, idén már hat csoporttal, szép lassú, folyamatos fejlődés. Nehezen lehet bevonni az iskolákban dolgozó műhelyeket, egészen egyszerűen azt

mondják, hogy „nincs erre időnk”. Pedig a gyerekek láthatóan jól érezték magukat, megnézték egymás előadásait, örültek egymásnak, mi pedig nekik. Kellemesen együtt tölthettünk egy egész napot Pécsett, a Szivárvány Gyermekházban.

A Bogádi Színjátszó Kör (*Lányok vs Fiúk*, rendezte Ákli Krisztián) gyerkőcei kezdték a találkozót. Az első színpackép már előrevetítette a tartalmi mondanivalót: a jobb hátsó sarokban a fiúk, a bal hátsó sarokban a lányok ültek. És suttoztak. Halkan, és finoman... A néző pedig fülelt és figyelt. Hihetetlen légkör teremtődött. Igazi izgalom és felfokozott várakozás. A suttozott információkból és a címből rögtön összeállt a kép, lesz itt szó a szerelemről, barátságról, a kiközösítésről és az örök körről: önmagunk megismeréséről is. Nem lehetett könnyű helyzetben a rendező, mert hihetetlen mennyiségű gyerkőccel készített előadást: 25 gyerek egy osztályból! Sajnálatos módon a darab akadozott néhol, fegyelmezetlen sustorgások és sok-sok pontatlanság, de mégis volt valami esetlen bája. A humor az előadás legfontosabb mozgató eleme akart lenni, és – sajnos – ezt ki kell mondanunk, hogy csak akart: a viccek néhol működtek, néhol zavart csend kísérte őket. Látszott, hogy a játszóknak először vannak színpadon, valami egyszerű, zavar-talan, felszabadult zavartsággal. A rendező pedagógiai munkája dicsérendő és figyelemre méltó – várjuk a folytatást.

Bárt-fa-csemeték (*Vadhattyúk*, rendezte Nyeső Ildikó): Az Andersen-mese egy rövidített, kissé átalakított interpretációját volt szerencsénk látni. A szereplők száma miatt a tizenegy hattyú hétre zsugorodott, de a történet nem veszített az értékéből. Klasszikus megoldásokkal és stilizált jelmezekbe bújtatott szereplőkkel találkozhattunk. Bár az eredeti történethez képest kevés szereplőt vonultatott fel az előadás, annál viszont többet, hogy ne legyen könnyű feladat megoldást találni a gyerekek színpadi játékára. Erre alkalmasnak kínálkozott a rendező számára a környezet megteremtése, a fák és madarak megszemélyesítése. Így több szereplő sokszor csak lengedezett a szélben, vagy susogott és huhogott, mikor mire volt szükség a megfelelő díszlet-környezet megteremtéséhez. Mindeközben – nem éppen konzekvens módon – sok esetben külső zene is „megtámasztotta” a hangulatkeltést. Máskor pedig csak jelezték, hogy erdőben vagyunk, és faként állodogáltak. A mozgások megvalósításában a legkézenfekvőbb mozdulatokkal dolgoztak – a hattyúk karjukat lengették, a fák dülöngéltek – mindez ez az előadás egyszerűségét támogatta. Látszott, hogy a gyerekek jól ismerik a mesét, és értik is, amiről játszanak. Nem bonyolították túl a mesét: örömjáték volt ez, egyszerű és szép történetmesélés.

Bártfácska (*Háló*, rendezte Nyeső Ildikó): A felnövés a maga sajátos félelmeivel, a kamaszkori problémák, egyfajta korképet mutatva – ez a darab tartalmi keresztmetszete. A téma érdekes és elgondolkodtató emlékeket ébreszt bennünk... Milyen problémákkal kell egy fiatalnak megbarcolnia; mikor kényszerül elfogadni a felnőtt világ hülyeségeit; a közösségekhez való tartozás; a saját magunkban keresett személy lényegének megragadása, megtalálása – nehéz dolgok ezek, és ha még nem lenne elég, akkor nyomatékként a család befolyása, alakító, formáló hatása... Kiemelném az előadásból egy „kis úriember” játékát: Farkas Imre Márk úgy játszott, hogy lehengerelte a nézőt! Érezte a közönség szimpátiáját, és olyan erőt mérített ebből, hogy néhol persze túljátszva, de ugyanakkor élvezhetően adta el a maga által hozott karaktert. Bravúros munka volt. És nagy pedagógia munkát végzett a rendező! Az előadásnak nem a megteremtett színház az igazi értéke, hanem a mögötte és érte zajló pedagógiai munka. Úgy vélem, ha a gyerekek visszagondolnak a játéukra – amikor majd a darab által boncolgatott helyzetekbe kerülnek –, akkor valamivel könnyebb lesz értelmezniük saját helyzetüket, szerepüket, hogy kik is ők ebben a nagy „világ-társadalmi” gépezetben.

Bártfa (*Egy titokzatos éjszaka*, rendezte Nyeső Ildikó): A nap ötödik előadásaként, a rendező harmadik darabjaként került színre. Három lány előadásában láthattunk egy rendkívül érdekes kísérletet a színház és a horror ötvözésére. Nagy kihívás a film esetében ismert hatásokat megteremteni, elérni a megszokott filmes kellékek nélkül, főként a színészi jelenlétre építve. Felvetődik a kérdés, hogy érdemes-e épp gyerekszínjátszókkal belevágni egy ilyen kísérletbe. Ám a három lelkes játészó, többnyire saját ötletekből építkezve, a lehető legjobbat hozta ki ebből a nehéz feladatból. A történet maga egyszerű, egy erdőben eltévedt csapat haza szeretne jutni, miközben – mint kiderül – egy gyilkos kószál valahol körülöttük. Maga ez az információ, és a gyerekek félelme feszültséget teremt a nézőben, amire a külső zene néhol rásegít különböző hangeffektekkal, néhol viszont kifejezetten szétrombolja a növekvő izgalmat. Kellékekben és díszletben szegényes térben játszódik a cselekmény, de ez inkább előnyére válik a darabnak. Néhol persze mesterkélnék hat a csinált félelemtől reszkető hangon elmondott mondat, de olykor eléri a célját. A három eltévedt lány figurája egyszerű, és könnyen felismerhető, emellett hármójuk együttese színházilag érdekes társaságot tár elénk, akikkel könnyű azonosulni. A folyton aggódó, a nyugodt, és aki csak ger-

jeszti a feszültséget további információ-morzskákkal, együtt megadja az alapját egy horror-történetnek, nem zárva ki még azt sem, hogy talán éppen egyikük lesz a baltás gyilkos, amivel tovább növeli a nézőkben az érdeklődést, az izgalmat. A darab végén, az eddigi kevésbé díszletezett játékhoz képest nem igazából illő módon árnyjáték segítségével jelenik meg a gyilkos, akit csak egy pillanatig látunk, majd sikyokba fulladva lemegy a fény, szerencsére nem megmutatva a következő jeleneteket: a továbbiakat a néző fantáziájára bízzák. Így ki-ki eldöntheti, hogy mi történt (hogy milyen módokon végezte ki a lányokat a gonosz, vagy éppen szerencsésen megmenekültek-e). Összességében izgalmas színházi kísérletet láthatunk, ami sajnos sok ponton nem vált hihetővé és hitelessé.

Csajok (*Tükör*, rendezte Gál Éva): A nap utolsó előadásaként a Deák Ferenc és a Miroslav Krleža Általános Iskola nyolcadikosainak életjátékát élvezhettük – szó szerint. A történet megválasztásánál a csoport egyik tagja, Zank Zsófia regényét vették alapul, amely a jó és rossz problematikájáról szól.

Egyszerű, de nagyon jól használható rendezői megoldásként a színpadot két részre tagolták: az egyik oldalon következetesen a *jó*, a másikon a *rossz* szavakkal fémjelzett események történtek. Bár didaktikusnak tűnik elsősre egy ilyen felosztás, de – az előadás érdeméért – egyáltalán nem vált azzá, sőt a színjáték dramaturgiája megőrizte váratlanságát, kiszámíthatatlanságát. A „mi a jó és mi a rossz” kérdésköre számtalan szempontból megközelíthető, de jelen munka a gyerekek elképzeléseit vette alapul, és belőlük, az ő tapasztalataikból dolgozott. Az együtt gondolkodás nem maradt meg iskolás szinten, hanem tovább tudtak lépni ennek az igencsak fontos kérdésnek a mélyítésével, feldolgozásával – ami egyértelműen a próbafolyamat során elvégzett pedagógiai munkára utalt. A „jó és rossz” témakör megtelt alapvető emberi problémákkal, olyan kérdésekkel, melyekkel bármelyik korosztály könnyen azonosulhat, amelyek aktuálissá válhatnak a számukra is. Ebben áll – véleményem szerint – az előadás legnagyobb érdeme, hogy a gyerekek számára könnyen megfogható, mégis alapvető, örök emberi problémával dolgozva kalandozhattak egy tanulási folyamaton keresztül – létrehozva egy előadást, amivel képesek voltak közölni, érvényes tartalmat közvetíteni. Tették ezt úgy, hogy játékuk nem vált mesterkéltté vagy a rendezői kéz által kinosan összeszerkesztett munkává, hanem gyerekszínházi játéknak és a nézőknek is élvezetes előadássá érett.

Rosszcsontok (*TV-sapiens – szürrealis valóságshow*, rendezte Dénesné Szak Andrea): a Kaposmérőből érkezett csoport azt az elgondolást találta színpadra érdemesnek, hogy beszéljenek és játsszanak arról a kortárs problémáról, mely szerint a gyerekek és a felnőttek is sokkal többet fordulnak bármely médiához, mint a könyvekhez. Láthatunk többféle családot, s több valóságshow-t arról, hogy mennyire szörnyű is jelenleg a helyzetünk! És főként erre a „szörnyűségre” reflektál az előadás minden pontja. Sajnálom, hogy nem kerestek olyan helyzeteket, és olyan kapcsolódási pontokat, amikor az értékét is ábrázolnák a média és a család viszonyrendszerében. Sok új információt nem kapott a néző, de annál több bajt. Mossollyal lehetett végigkövetni a gyerekek játékát. Az előadásnak szép pillanata volt egy lányka tiszta, magabiztos éneklése, ami visszatérő motívumként próbálta szolgálni a dramaturgiát. Mivel folyamatosan a csalódások, kudarcok és kiábrándulások voltak a mélyítő elemek, így nem volt képes az előadás igazán érvényes kérdést megfogalmazni.

Tóth Zoltán

Utak Borsodban

Miskolci Kulturális Központ, 2012. május 5.

2012. május 05-én, szombaton volt szerencsém látni a megye gyermekszínházi előadásait Nyári Arnold színész-drámatanár kollégámmal. Kettőnk feladata volt az itt bemutatott előadások minősítése és az alkotó pedagógusokkal való szakmai beszélgetések lebonyolítása. Sajnos a mostanra már állandósult pénzhány miatt az egyébként kétnaposra szervezett rendezvény előadásait egyetlen nap programjába kellett besűrűsíteniük a szervezőknek. Köszönet nekik, hogy megoldották ezt a feladatot is.

Az előadások nagyon színes képet mutattak mindenféle szempontból. Láthattam mesedramatizálást és életjátékot, opera-feldolgozást és ünnepi műsort.

A gyermekszínházi játszás lehetőségei, céljai minden, ezen a területen dolgozó drámatanár számára fontos kérdések. Munkánk során néha beleakadunk – a napi praktizálás közben – olyan akadémikusnak tűnő kérdésekbe, hogy miért és kinek is csináljuk ezt. Mit is?

Na, igen. *Előadásokat* láttunk, amelyekben gyerekek játszanak.

Azért engedtem meg magamnak ezt kitérőt, mert az itt látott előadások sokszínűsége azt bizonyítja számomra, hogy az ebben a megyében dolgozó drámatanárok sokféleképpen keresik a saját megoldásaikat a

szakmai kérdéseikre. És ez szerintem nagyon jó. Úgy gondolom, minden pedagógusnak meg kell találnia ezen a területen a saját útját az őt körülvevő körülmények, lehetőségek, szakmai környezet függvényében. Hogy ilyen sokszínű volt Miskolcon a paletta, az számomra azt jelenti, hogy az itt élő drámatanárok nem jól bevált receptek szerint dolgoznak, hanem bátran keresik a saját útjukat, legyen szó témaválasztásról, térhasználatról vagy írott anyag feldolgozásáról.

A teljesség igénye nélkül, kiragadva az erős szakmai közezből, említenék meg három produkciót, mindegyiket más okokból.

Érdekes és sokszínű előadásokkal érkezett a találkozóra az Avastetői Általános Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény Miskolcra, Valaskáné Nagy Andrea vezetésével. Készítettek hagyományos mesedramatizálást, életjátékot, de ami az egyik legérdekesebb előadásuk volt számomra, az a *Fekete kalóz szelleme* című produkciójuk volt. Ennél az előadásnál éreztem leginkább, hogy a színjátszók teljesen magukénak tekintik a történetet, amelyet nem is ők írtak. Ahogy eljátszották nekünk a lánycapat kalandjait, amelyet egy svéd ifjúsági regényből dramatizáltak közösen, az azt a benyomást keltette bennem, mintha most találnák ki először és játszanák el a félelmet, a kétségbeesést, a győzelmi mámort és minden mást, ami egy kalandos utazás alkalmával előfordulhat velünk. Ez semmi másnak nem köszönhető, mint hogy a csapat teljesen magáénak tekinti a nyersanyagot, és ez hatalmas hittel tölti fel a gyerekszínjátszók játékát a színpadon.

6. kép: *Hová mész, Veronika?* Az Abakusz Színjátszó Kör előadása. Rendezte Nánási Sándor.
KL felvétele (Paks, 2012. június 2.)

Az Abakusz Színjátszó Kör–Abakusz Műhely Egyesület Debrecenből a *Hová mész, Veronika?* című előadással olyan színházi és pedagógiai igényességgel elkészített produkciót hozott a fesztiválra, amely sokunkat megrázott. Pontos, kidolgozott mozgások mellett végtelenül szikár szövegű, improvizációkból született jeleneteket láthattunk egy olyan lányról, akit lassan, de biztosan tesz a társadalom és a család áldozattá és erőszaktevővé egyaránt. A lány élettörténetét megmutatva más-más szereplő játssza Veronikát, ezzel lehetőséget adva arra, hogy felsősök és alsós gyerekek együtt játszhassanak egy előadásban, és jól átgondoltan azt is megmutatja nekünk, hogy egy ilyen folyamat évek hosszú sora alatt zajlik le. Mindegyik színjátszó nagyszerűen, pontosan teszi a dolgát az előadásban. A tornaszámoly vagy aerobic dobogó, amit minden szereplő előtt ott találunk, megint csak telitalálat. Bekapcsol fogalmakat a gondolkodásunkba (erőfeszítés, egyéni munka, magányosság a csapatban), de kellőképp ellök minket a realitásoktól, és könnyedén váltunk, mi nézők is, helyszínt, teret és szituációt.

A Molnár Blanka és Szeszák Szilvia által vezetett Apródok Gyermekszínpad *Mered vagy nem?* című előadása szintén a magas fokú kidolgozottságával tűnt ki a mezőnyből. Gyerekszínjátész előadásokban ritkán alkalmazott háromszög alakú tér, és az azt elsőrangúan bejátszó szereplők tették ezt a produkciót különlegessé. A gyerekek ebben a térben magabiztosan és erős színészi jelenléttel dolgoztak. Az előadás szituációnak és szövegeinek megalkotása igényességről és progresszív dramaturgiai érzékről tanúskodott. Sokszor és bátran építettek a színészi jelenlétre és játékra, valamint nem utolsó sorban a nézők értő, kiegészítő és értelmező figyelmére. A ritmus, amivel végigvezettek a gyerekek történetén, szintén dicséretesen használt rendezői eszköz, aminek érezhetően birtokában vannak az alkotók, és jól is használják azt hatáskeltésre.

Nagyon élveztem a Miskolcon látott előadásokat, már csak azért is, mert láthatóan nincs uralkodó trend ebben a megyében, hogy hogyan kell jó gyerekszínjátész előadást készíteni. Mindenki keresi a maga útját: tehetségéhez és erőforrásaihoz mérten. És ez, véleményem szerint, az egyik legfontosabb dolog a gyerekszínjátészásban.

Sereglei András

Együtt

Pétfürdő, Művelődési Ház, 2012. május 5.

Pétfürdő remek házigazdája a fesztiválnak, a művelődési ház dolgozói és a szervezők mindent megtesznek annak érdekében, hogy az előadásoknak megfelelő technikai háttérrel biztosítsanak, s hogy a résztvevők jó hangulatban, közösségként töltsék együtt a napot. A csoportvezetők és a játékosok is jó ismerősként köszönnek egymásra, külső szemként alapvető élményem a pusztító versenyszellem helyetti maximális egymásra figyelés, az elismerés és a jobbító szándék kritikai hangjai mindenünnen. Felszabadító ilyen közegben beszélgetni az előadásokról, ritkán lehetek ennyire bizonyos abban, hogy szavaimat jól értik, és azok hasznát keresik a csoportvezetők. Hogy volt is hasznuk, csak remélni tudom...

Tíz előadást láthattunk, ami az országos átlaghoz képest nem túl sok, viszont a találkozó minőségben messze túlszárnyalta az általam végigjárt megyei fordulót. Érdemes lehet elgondolkozni azon, hogy hogyan is alakult ez így Veszprém megyében, hiszen követendő modellje lehet a szakmai közösségépítésnek.

Akár irodalmi alapanyaghoz nyúltak a csoportok, akár tematikus, saját ötletekből építkező előadást hoztak létre, a produkciók mögül markánsan kikukucskált az értő, folyamatban gondolkodó és a világ megismerésére törekvő drámapedagógusi munka. A játékosok személyes és közösségi kapcsolódási pontjai a történetekhez rendre egyértelmű volt, amit a hiteles megszólalások, a lendületes és felszabadult színpadi jelenlét is bizonyított.

A mesedramatizációk sokszínű lehetőséget kínálnak a színpadi munkára. Egyrészt olyan történetekkel találkozunk a játékosok, amelyek irodalmi és időnként történelmi értéke vitathatatlan, másrészt az epikus szövegek drámaivá varázsolása folyamán, a műnemek közötti határvonalak keresésével, kijelölésével vagy éppen átlépésével, a színház alapjaival is megismerkedhetnek. Hogy miért válhat fontossá egy régi-régi mese a mai fiatalok számára, az egyik legnagyobb tanulási folyamat, megalapozza az olvasás és értelmezés képességét, asszociációs kapukat nyit meg, a képzelet használatára ösztönöz. A pápai Ákombákom csoport *A rátóti csikótojás* (rendezte Lampért Helga) és a pápai Picit Nem Art csoport *Csodaszarvas* című előadása (rendezte Horváthné Árvai Mária) szép példái voltak e munkafolyamat eredményének. A balatonfüredi Táltos Tinik *A kiskondás* (rendezte Tévaldné Sersing Ildikó) és a berhidai PERSZE csoport *Ballada* című játéka (rendezte Fésüs Éva) a műfaj remekei voltak, a folyamatban oly messzire jutottak, hogy remek jellembrázolásukkal, a szituációk pontos értelmezésével erős színházi pillanatok voltak képesek teremteni, ami – főleg a kisiskolás korosztálynál – varázslatos.

Az adaptáció adaptációjának nehézségeivel szembesültünk a nap folyamán egy ízben: a zirci Ma, mint Ti csoport *13 és 3/4 nyoszörgés Adrian Mole minden kinszenvedéséből* című előadása (rendezte Nyáriné Nagy Angéla) Németh Ervin kötetben is megjelent forgatókönyvét használta kiindulásként. Nagy fába vágja fejszóját, aki egy korábban, adott csoportra átirat szöveggel dolgozik, hiszen az ilyen művek színpadkészeknek tűnnek. Más korban, térben és elsősorban más játékosokkal azonban ezen anyagok csak akkor tudnak jól működni, ha energiát fordítunk a másodlagos adaptációra, magunkra igazítjuk azokat. Az amúgy erős csoport ezt a lépést kihagyta, így sok helyen illusztrációvá vált mindaz, ami az eredeti átdolgozásban a lényeg, a játékos viszonyát a történethez volt hivatott megjeleníteni.

A veszprémi Széplelkek Társulata *A félőlény* című előadásában (rendezte Brenner József) a legnehezebbel kísérletezett: statikus, elsősorban a verbalításra építő játékot hoztak, melyben a speciális iskolába járó játékos erejükön felül teljesítettek. A kevés számú akció és ötlet üde színfoltja volt az előadásnak, mint a néhány jól megtalált karakter is. A közönség hálás volt a szövegen túlmutató finomságokért. Nehéz, fáradságos munkát sejtettünk a produkció mögött.

A balatonalmádi Talantum Színházi Társulat *Tükörbohócok* című előadásában (rendezte Szerdahelyi Izabella) három kiemelkedő tehetségű fiatal láthatunk játszani (egyiküket hegedűn is), akik a Csukás-anyagban is elmélyülésről tettek tanúbizonyságot. A léceket igen magasra tették, hiszen profi színészeknek is emberpróbáló feladat, amire vállalkoztak.

Kiemelendő eseményekben a találkozót alatti nem volt hiány. A pápai Nem Art csoport *Őrangyalok* (rendezte Tegyi Tibor) című előadása misztikus, valamennyiünk életét meghatározó témát választott, amellyel a próbafolyamat során a játékos improvizációs technikával foglalkoztak, s a munka eredményeinek összeszerkesztéséből született az impozáns produkció. Látványvilágában a legigényesebb. Kihagyhatatlanul fontosnak látom a halál témájával való foglalkozást a kamaszoknál, azt hiszem, ha nem is született volna előadás belőle, akkor is az egyik legizgalmasabb próbafolyamattal állnánk szemben. Ezen téma köré épített játékokkal éppen az a nehézség, hogy a csoportnak vagy a csoportvezetőnek valahogy mégis rendszerbe kell illesztenie a próbákon burjánzó etűdöket. E téren hagyott némi kívánnivalót maga után a pápai csoport játéka, ám szeretném aláhúzni: mindenképpen megérte mélyrehatóan foglalkozni a témával. A legkisebbek (Pereszke csoport, Berhida, *Kezslábas*, rendezte Fésüs Éva) szerezték a legnagyobb meglepetést számomra: a tökéletesen nekik való, kézzel-lábbal játszható mondókákból, versekből, dalokból összeállított, kicsit rakoncátlan, néhol széteső, mégis tüneményes játék záróképe – a végtelenben találkozó párhuzamosok villanásnyi filozófiája – olyan mélységet nyitott meg, hogy a nézősereg csak másodperces késéssel ocsúdott fel, s kezdett tapsolni. Azt a színházi és pedagógiai pillanatot találta meg a csoport – ez Fésüs Éva ízlését és munkáját dicséri –, melyben összeér a 7-8 éves gyerekek és a felnőttek tudása, illetve kérdései a világról.

A magyarpolányi Galagonya csoport *Belénk bújt az ördög* című előadásával (rendezte Molnár Anikó) lenyűgözte a közönséget. A népmesék világát olyan színesen, ötletesen ötvözték az életjátékkal, hogy azok határai teljesen elmosódtak – szervesen épültek egymásra. A játékos pimasz magabiztossággal, lendülettel voltak jelen, s győztek meg mindenkit felkészültségükről, valamint a témában való elmélyülésükről.

A Veszprém megyei fesztivál az elmúlt évek egyik legnagyobb élménye volt számomra, gördülékenysége és hangulata, a csoportok egymás iránt mutatott érdeklődése valódi találkozóvá nemesítette. Köszönet mindenkinek, akinek része volt benne.

Hajós Zsuzsa

Szanaszét

Székesfehérvár, Megyei Művelődési Központ, 2012. május 10-11.

Találkozó vagy fesztivál? A Fejér megyei rendezvény nem vált egyikévé sem. Nem a szervezőknek köszönhető ez, sőt, ők mindent megtettek, hogy a csoportok – az előadások megtekintésén túl is – közösségi élménnyel távozhassanak. Különböző aktivitásokat kínáltak a játékosoknak és a csoportvezetőknek, a technikai és egyéb lebonyolítási háttérmunkákat pontosan, nagy odaadással végezték, ami gördülékennyé, jókedvűvé tette a napot. Vagyis tehetné volna.

Hány csoport nézte meg a társait? Hányan jöttek azzal a szándékkal, hogy tanuljanak a többiektől, vagy legalább tapasztalatokat szerezzenek? A résztvevő tizenkilenc csoportból elég kevesen. Természetesen tisztában vagyok vele, hogy számos elfogadható oka lehet ennek – megy a busz, vissza kell menni órára, csütörtök van stb. –, mégsem mentek most fel senkit, már csak az előadások alatt zörgő, hangoskodó, ki-be járkáló, az egymás iránt tiszteletet fíkaronyit sem mutató fiatalok és csoportvezetők miatt sem.

Tapasztalatból tudom, mennyit számít az előadások megnézése és közös elemzése a szakmai beszélgetések alkalmával. Számos (a legtöbb) csoportvezető a két előadás közti pár perces szünetekben kért rá miniket (Nyári Arnold kollégámmal zsűriztünk), hogy mondjunk valamit az előadásáról, mert mennie kell. Kellemtelen ez nekünk is, hiszen összeszedetlenül, kevésbé hasznosan és kifejtetten beszélünk ilyenkor, holott a cél éppen az lenne, hogy segítsünk. Talán nem véletlen, hogy az amúgy nem túl erős mezőny legizgalmasabb előadásait készítő csoportok vezetői maradtak a szakmai beszélgetésre...

Az Érdi Kishangyák *Álmomban, Karikaországban* című előadása (rendezte Nagyné Balázs Gabriella) ötletekkel és varázslatokkal teli álmovilágba kalauzolt minket. A játékos odaadása és lendülete feleltette a

szerkesztés hiányosságait. A legkisebbek játéköröme mindig magával ragadó, végrehajtóként is önfeledten tudnak létezni a színpadon, ám személyes kapcsolódásaikat a történethez náluk is érdemes feltérképezni, játszani a szövegekkel, hagyni, hogy képzeletükkel benépesítsék a megmutatott világot, mindenképpen hasznos eleme a próbafolyamatnak.

A sárszentmihályi Mákvirágok markáns és példaadó műhellyé nőtte ki magát. Idén két előadással is képviseltették magukat, melyek közül a *Királydráma, avagy a náthás király esete a rebellis birkapásztorral* című előadás (rendezte Bozai Éva) a mesedramatizálás lehetőségeiben való tobzódás. Igényes látványvilágú, remekül poentírozott mese, melynek legnagyobb erénye a sárszentmihályi iskola generációinak hasznos együttműködése. Hogyan uralkodik a legfiatalabb játészó a nyolcadikosokon? Hogyan próbálja megőrizni királyságát a nagyokkal szemben? Számos áthallással és reflexióval az iskolai és társadalmi életre kapunk vidám, néhol ironikus választ kérdéseinkre az előadás megtekintése során.

A székesfehérvári Felleghajtó Társaság *Rácpác* című előadása (rendezte Oláh-Molnár József) két Lázár Ervin mese összegyűrésének ötletén alapult. A játészók maximális játékkedvvel és tehetséggel, a csoportvezető nagyfokú vizuális intelligenciával szemet gyönyörködtető produkciót készített. A két mese egymásba oltása azonban olyan dramaturgiai problémákat vetett fel, amelyekre nem sikerült kielégítő megoldást találni.

Máig foglalkoztat a kérdés, mely az abai Sárvíz AMI *Tanács a televíziózással kapcsolatban* című előadása (rendezte F. Korcz Judit és Tömör Zsuzsanna) kapcsán merült fel bennem. A gyermekszínjátészó a világ megismerésének folyamatában nagyon hasznos és sokszínű eszköz. A csoportvezetők egyik célja, hogy olyan problémákkal, emberi helyzetekkel szembesítsék a fiatalokat, melyek hozzásegítik őket helyük megtalálásához, a világban való eligazodásukhoz. Telitalálat tehát kisiskolásokkal közösen gondolkodni például a televíziózásról, ahogy az abaiak is tették. Az előadás remek, felszabadult, értő és érző játészókat láttunk, akik kellő öniróniával és éleslátással mutatták be a média káros hatásait mindennapjaikra. Itt azonban – szerintem félúton – meg is állnak. Dobjuk ki a tévékészülékeket! Szabad-e nem továbbmenni a vizsgálódásban, és megérteni, hogy miért nem tesszük ezt mégsem, hogy miért nézzük a betegebbnél betegebb műsorokat, hogy esetleg – neadjisten – miféle haszna is van a tévének, hogyan változik az információáradattal a társadalom, mit lehet kezdeni az effajta technológia-robbanással. Ezen erős hiányérzetem ellenére remekül szórakoztam az előadás alatt, tehetséges munkát láthattunk.

Az általam kiemelt Fejér megyei előadásokból sokat tanultam. Reménykedem, hogy jövőre sikerül a csoportoknak is egymásra és saját tapasztalatszerzésükre nagyobb energiát fordítani, melyre a szervezők pompás lehetőséget kínáltak idén is – ám igen kevesen éltek vele.

Hajós Zsuzsa

Hol a tét?

Gellénháza, Dr. Papp Simon Általános Művelődési Központ, 2012. május 10-11.

Egyáltalán, mi lehet a tétje egy színjátészó találkozáson való fellépésnek? Talán nem más, mint egy bárhol játszott színházi előadásnak: akar-e, tud-e hitelessé válni, mond-e, üzen-e bármit a játészókról, a csoportról, a világról? Gellénházán két délután alatt tizenkilenc előadást láthattunk, szép mennyiség. Ha a tétet keresem előadásról előadásra, már nem olyan rózsás a helyzet. Mi a „tétlenség” oka?

Szerencsés vagyok, az idén alkalmam volt több mint harminc gyermekszínjátészó előadást megnézni. Ezek alapján némi összegzés. Csoportvezető-rendezőként lazán tétlenségre ítélem a gyermekszínjátészó csoportom leendő előadását, ha:

- csak és kizárólag a „konzervhez”, a készhez nyúlok, előre megírt színjátékokat használva;
- a konzerv-darabot egy az egyben színpadra alkalmazom, nem merem, vagy nem akarom átgondolni, átszabni, meghúzni, kibővíteni, mit sem törődve azzal, milyen a játészók karaktere, habitusa, kvalitása;
- nem bízok a színjátészóimban, nem terhelem őket játékbéli szabadsággal, ha a próbafolyamat során használok is improvizációs technikát, keveset, a játészók által megélt, felmutatott pillanatokat nem hasznosítom az előadásban;
- nem sokat törődök azzal, van-e bármi köze a leendő előadásnak a csoporthoz (életkorban, problémakört vizsgálva), sőt, azt sem tartom fontosnak, van-e, lesz-e bármi személyes viszonyulása a színjátészónak a szerephez;
- a próbafolyamat során nem lepem meg, nem hozom helyzetbe se a konkrét színjátészót, se a csoportot, magamat sem;

- eszem ágában sincs meglepni a nézőt;
- nem akarok, avagy félek bármit is üzeni az előadással, gondolok itt a direkt, a rejtett vagy mögöttes tartalmakra egyaránt;
- ezek alapján biztos kézzel vagy sok bizonytalansággal levezényelem a próbafolyamatot, így az előadást is, a színjátások pedig nagy alázattal, de meggyőződéssel, szándék és átélés nélkül rekonstruálják nekem az előadást, nekem – nem a nézőknek;
- és legvégül, ha tartok tőle, hogy még képesek elrontani az egyedül felépített, sérülékeny rendszert, az előadás folyamán rendezői jobban, takarásban ott állok a vaskos szövegkönyvvel, ők játék közben lopva vagy direktbe felém fordulnak – persze, én mindig intek nekik, hogy előre nézzenek – tisztességgel súgok, segítek, nehogy egyedül kelljen bármit is megoldaniuk, úgysem képesek rá.

Gellénházán, a Zala megyei bemutaton két nap alatt sokszor éreztem a színház hiányát. Örvedetes a felépítő csoportok száma, a pedagógusok tenni akarása, következetes munkája, mégis, a nehezen létrehozott előadások nagy része lélektelen, gépies reprodukció volt a játékos részéről, játékosként inkább végrehajtóvá váltak. Segítettek felmutatni rendezőileg bártalan, színházi közhelyekkel teli, mondanivaló vagy üzenet nélküli előadásokat.

7. kép: Rokokokokó. A lendvai White Stars csoport előadása. Rendezte Mess Attila.
KL felvétele (Paks, 2012. június 1.)

Akadtt kivétel. A legerősebb ellenpélda a lendvai White Stars csoport, Mess Attila vezetésével. A *Rokokokokó* című előadásuk Tolnai Ottó vajdasági magyar költő azonos című versére épül, melyben a rendező és a csoport biztos kézzel, harsány lendülettel vezet bennünket az izgalmas és vizuálisan erős színházi stíluskavalkádban. Adott egy jó vers, egy jó csoport, szándék a rendező részéről, következetes rendszer épül az üres színpadon, az előadás hol felolvasószínház, hol vers és némajáték érdekes keveréke, néha pedig lazán átsap tabudöntőgető képzőművészeti happeningbe. Képileg és ritmusában egyaránt jól komponált játék, róluk, a fiatal játékosokról, akik láthatóan élvezettel és nem kevés koncentrációval beszélnek, játszanak, installálnak nekünk egy nagy állapot-halmazt, amiből nézőként kedvünkre mazsolázhatunk tanácsatlanságot, útkeresést, jövőképet, tenni akarást, rengeteg mindent. Külön jól esett az előadásban fellelhető egy-két punk stílusú cselekvéssor... És külön jót tett a játéknak, hogy a rendező nem a színházterem reflektorait használta, a sematikus nagyototált, hanem saját lámpákat hozott (egyszerű, könnyen beszerezhető, viszonylag olcsó állványos halogének, ajánlom minden csoportvezető figyelmébe), a nézőtér világítá-

sát pedig lekapcsoltatta. Tehát egyetlen térre, a színpadra fókuszálta a nézők figyelmét, rutinosan. Egy előadás, ami valóban akar mondani valamit a világról. Tétje van, nem is kevés. Ha tetszik, ha nem, nem is ez a fontos, az alkotói szándék megkérdőjelezhetetlen.

A Rokokokokó mellett színházzá, közösségi eseménnyé bírt válni a zalaegerszegi Fokla Gyermektáncscsoport *Mámi meséi* című táncszínház jellegű játéka, és a lendvai Acht *Hallo* című előadása is.

Nagy kérdés, hogyan lehetne ezen a „tétlenségen” változtatni? Talán hasznos lehet szakmai képzést indítani darabválasztás, dramatizálás témájában, figyelembe véve a gyerekek, gyermekszínjátászok életkori problémáit, problémakörét. Ezen a – jelenleg fiktív – képzésen talán némi bátorságra, kritikus gondolkodásra is szert lehetne tenni...

Lenne tétje.

Egervári György

Tündérek – gyerekek

Szekszárd, Babits Mihály Művelődési Ház és Művészetek Háza, 2012. május 18.

A rendkívül gondosan szervezett, nagyon jó hangulatú találkozón tizenkét csoportot láttunk, a szünetekben pedig a szervezést vállaló tanszület két kiváló, animátorként is működő pedagógusát, akik afféle hangulatfelelősként és műsorközlőként voltak jelen. Jó kis nap volt.

A Garay-suli nem csak a szervezésben, de az előadások tekintetében is kitett magáért. Az egyik fő szervező, Csizmazia Ferencné két csoportja is bemutatkozott. Az első, a Garay Napsugár, első osztályosokból álló csapat, *Egérországba* kalauzolt el bennünket. Bár akad javítanivaló, elsősorban a figurák egyénítésében, tempóban és a szituációk kidolgozottságában – a játék jókedvűsége lehengerlő, a gyerekek lubickolnak a színpadi helyzetekben. Ugyanúgy, mint a nagyobbakból álló csoport, a Borbolya. Tőlük igazán felszabadult és kreatív játéktílusban afféle modern „Tanár úr kérem” füzért kapunk, *A tantermi ajtó kilincse* címmel. A rögtönzéseken alapuló, sajátélményű játék legnagyobb hibája, hogy valójában hiányzik az ellenpontot képező, jelentő tanár figurája.

A mezőnyben több alsó tagozatos csoport munkáját láttuk. A már említetten kívül itt volt a Csipet csapat, akik *Madarak gyűlése* címen, Rotkainé Pásztai Livia vezetésével, gyakorlatilag a már látott egeres játékot variálták, igaz, még sok kívánnivalót hagyva a megvalósításban, de örömmel és jó úton indulva a színjátékosok között.

A Nánai Aprók egy Benedek Elek szöveg alapján készült *Mi a manó, mese, ahogyan mi látjuk* című játékkal kiragyogtak a sorból. Jó szövegmondással, helyes megszólalásokkal, ügyes térkezeléssel dolgoztak, ez dicséri a csoportvezetőket, Árváné Rácz Máriát, Csabók Szilviát is. Megmelengették a szívünket az emberi gyarlóságok felvillantásával, hogy Jankó bizony csak kis unszólásra mond le ennivalójáról, még ha jószívűsége kamatozik is majd a játék során. Ha a még néhány hibácskát is javítanák, például feszesebbre vennék a ritmust, fokozásokat tennének az ismétlésekbe, teljes lenne az örömmük.

Ahogyan, mondhatni, teljes volt a Nánai Garabonciások *A hétfejű tündére* láttán. Lázár Ervin meséjét, s gondolom ezt általánosságban is, meglehetősen nehéz színpadi akcióvá rendezni, lírai gyönyörűségei kevéssé fordíthatók le a színpad nyelvére. Ezúttal sikerült – Kollárné Kuris Piroska és Orcskai Marianna vezetésével a csoport nagyon jól oldotta meg a feladatot. Színharmoníák, költőiség és mozgalmas, erőteljes akciók, belső indulatokká transzponált szövegek, kiváló vendégzövegekkel dúsítva jellemzik az előadást, amely nagy élményt jelentett a számomra, s ha a vége is igazabbá, ezáltal fájdalmasabbá válna, az élmény még teljesebb lehetne.

Az alsó tagozatosok mezőnyében lépett fel a Mórággyi SzínLelők csapata. *A rátóti csikótojás* jól ismert történetével, Balogh Borbála vezetésével. A szöveg elejében rejltő buckában ők is elbotoltak (a szakmain átbeszéltük), de a jókedvű játszó, a sok ügyes lány és a karakteres fiúk rendkívül ígéretesek. A dramaturgiai problémák megoldása után az előadás jó szórakozást nyújthat majd a nézőknek, akik így is hálásak voltak az életrevaló csoport játékaért.

Az állatok nyelvén tudó juhász történetét állította színre a Rizi-Bizi Csoport. Ügyes formákat használnak, jól énekelnek, ám az előadás tempója túl gyors, a szituációk kidolgozása még nem tökéletes. Sajnálatos módon elmarad a tanulság is – ezt mintha tendenciaként is érzékelnénk, mármint hogy a boldog végre való vágyakozás miatt sokszor elmoszák a „tragikumot”, kihagyják a megleckéztetést, vagy éppen mindenki egymás nyakába borul. A paksi csoport vezetője Molnárné Fodor Andrea.

A Szárnyaló Sasok – Rotkainé Pásztai Livia szerint – valójában nem versenyre készültek, amikor elhozták a *Tündérke varázspálcáját* nekünk. De minden ilyen alkalom, lehetőség, csak hasznukra válhat, azért jöt-

tek el. Jól tették. Valószínűleg a látottakból építkeznek majd, és a következő alkalommal bemutatandó játékok pontosabb és örömtelibb lesz.

A felső tagozatos dombóvári Gézengúzoknak is vélhetően hasznára válik majd az idei élmény. Játékok – *Árgyelus és Tündérszép Ilona* története, Nyári Éva vezetésével – bármilyen lendületes is, két eleje és két vége van, s ezt mindenképpen korrigálni kellene. Van néhány remek találat a szereposztásban, szép kép a Nappal való találkozás – az összhatás mégis egyenetlen. Tény, hogy a gyerekek is nagyon eltérő szintjén állnak a színjátszás lépcsősorának. Reméljük, hogy nem adják fel, dolgoznak a szövegmondás minőségének javításán, és elhagyják a sablonos megoldásokat.

Sajátos szint jelentett a pécsi Krumplicukor Színjátszókör előadása. *Kósa Dóra* mintegy képes bibliát varázsolt elénk, rendkívül igényes, képzőművészeti ihletettséggű színpadképpel, a lehetőségek tükrében átgondolt jelmezekkel, amikor *Eszter könyvét* állította színre. Öröm volt az élőzene használata, valószínűleg a zenekar szolgáltatta a muzsikát, és figyelemre méltó az árnyjátékkal való kísérlet is. Mind ezen szépségek mellett sajnos elmaradt a színjáték egyéb rétegeire való koncentráció, a szövegmondás minősége, a drámává alakítás igénye. Tiszteletre méltóan sok munka van a háttérben, s rendkívül fontos az ismeretközvetítés is; amit jelenleg hiányoltunk, az a színház. Remélem, hamarosan ahhoz is eljut a csoport.

Izgalmas és újszerű megoldásokat kínált a dombóvári Mákvirágok csoport mesejátéka, Szécsi Magda tündérmesejének *Volt, ami nem volt* címmel színpadra állított változatában, Szalainé Balogh Erika rendezésében. Erős zenei effektek, hatásos képek, jó stilizált formák, varázslatos pillanatok jellemzik az előadást, amelyet különösen fontosá tesz témája, a cigánység eredetmeséje. Ha a játékok fegyelmezettebben és pontosabban tennék a dolgukat, könnyen lehetne nagyon szép az előadás. Így is örültem, hogy láttam.

A Várdomb-Alsónána településről érkezett Színvár *Emlékképek* című előadása furcsa keverék volt; különböző musicalrészletek, főként tánccal, illetve „tátika” üzemmódban megjelenítve, kis narrátor-jelenekekkel fűszerezve. Bevallom, értetlenül néztem az odaadón – ám véleményem szerint örömtelenül – dolgozó gyerekeket. Bízom abban, hogy a szakmai beszélgetésen sikerült a rendezőknek elmondani, milyen problémákat láttunk, és bízunk benne, hogy legközelebb gyerekközelebb előadásukkal találkozunk.

Tóth Zsuzsanna

Face to face: szemben a fésszel

Mezőberény, Orlai Petrich Soma Kulturális Központ, 2012. május 19.

Na, igen: a fésszűk igencsak rátelepedett életünkre. És gyakran kibírhatatlan módon. Hányszor üvöltözünk például versolvasás közben az első pad alatt telefonját birizgáló gyerekekkel: lehet, hogy én amúgy unalmas vagyok, de most épp egy Radnóti-verset hallhatnál te is, az osztály is, ha nem nyomogatnád szét a pillanatot.

És meghatározza a gondolkodásunkat is. A Békés megyei fordulóban is épp elégszer hallhattuk a fésszűk szót a színpadon. Volt, hogy csak a poén szándékával: hagyományos történetben egyszer csak előkerült a szó, esetleg a telefon is. Persze sokkal több munka kellene a „jajdeviccesek vagyunk” benyomás elkerüléséhez.

A körösladányiak előadása (Nyolcadikosok, *Facebook*, a rendező Sas Éva) viszont központi kérdéssé tette a virtuális és a valós találkozások ellentétét. A darab alapötlete: a gyerekek eldöntik, hogy megpróbálnak fésszűk nélkül élni egy hétig. Kínódnak is rendszeren, a suttyomfészesezőket a többiek lehurrogják. Aztán a hét letelte előtt kiderül, hogy tanárnőjük viszont ráérezett az ízére. Mindebből akár jó játékot is ki lehetett volna hozni. Viszont az iskolai életet közelről látva kimódoltnak tűnik az alapötlet, és a vége is kidolgozatlan maradt.

Ha nem is ennyire fésszűkközpontosan, de sok előadásban jelent még meg a gyerekek elmagányosodása, a világ elszívárosodása. Az évek óta kiemelkedően szereplő dévaványaiak (Déva Dráma csoport) Boldis Julianna vezetésével két darabban is foglalkoztak a kérdéssel. Az *Ugye, mi jó barátok vagyunk?* című produkcióban a humor és a szomorúság együtt van jelen, egészen szép pillanatokkal. A *Lassítani kéne* (Ványai Művészeti Csoport) már sokkal egyoldalúbb volt. Itt a fekete lányok mindent megtettek, hogy a fehéret elpusztítsák, a végén elég látványosan fel is húzták a magát megadó lányra a fekete pólót. Nagyon hatásos előadás volt, a gyerekeken látszott a képzettség. A rendezőt arra biztattuk, hogy próbáljon meg kicsi szépséget, emberséget becsempészni az előadásba. Nem gügyögni kell persze, de az ennyire negatív szemléletmód már-már a hihetlenség területére csúszik. Zsúritársam azt a pillanatot emelte ki, amikor a gonosz a játékmackó széttépése előtt önkéntelenül is megöleli azt, én Csehovra próbáltam hivatkozni.

Sajnos a jó példa már megint hazafelé úton jutott eszembe: hogy igazán akkor támad kedvünk sírni, amikor Szonya azt mondja: „Élni fogunk, Ványa bácsi, (...) dolgozni fogunk másokért”. Még egy jelenséget meg kell említeni, amely más megyékben is megfigyelhető volt. Itt is akadt olyan egyházi iskolából jött produkció, amely bibliai történetet próbált kicsit maivá tenni. Nem is lenne feltétlenül baj, ha nem éreznénk a fenntartói elvárást a produkció témáján. (Arról nem is beszélve, hogy attól még nem kerül közelebb hozzánk a tékozló fiú története, ha különböző nagyvárosok repülőterei után egyszer csak a budapesti flaszteren találjuk a főszereplőt, aki a *Fedél nélkül* újságot próbálja árulni.) Mivel tömegesen kerülnek egyházi felügyelet alá az iskolák, meg kellene találni a módját, hogy a fenntartó értékrendjét ne ilyen kényszeresen kelljen bemutatni.

Achs Károly

Versek, mesék, színjátszósok...

Balassagyarmat, Mikszáth Kálmán Művelődési Központ, 2012. május 19.

A szekszárdi találkozót követő napon már Balassagyarmaton voltunk, ahol szintén tizenkét előadást láttunk. A hagyományosan szép és hangulatos szervezettségű találkozón ezúttal is sok ügyes színjátszóval találkoztunk.

Elsőként Andi színjátszósai léptek színre. Garamvölgyi Andrea ezúttal *77 magyar rémmese, avagy a butaság határtalan* címmel rendezte játékukat. A színpadra lépő játzók ügyesek, leleményes jelzések, jó gesztusok, ügyes szereplőmozgatás jellemzi a játékot. Fel-felcsillan az előadás humora is, bár néhol apró dramaturgiai lyukakat találunk. Jó a ritmus, általában rendben lévőnek találom a beszédhangsúlyokat, s szemlátomást élvezik a játékot nézők és játzók egyaránt.

A Futkározók Bátonyterenyéről érkeztek, *Így meg úgy* címmel szerkesztett játékot mutattak be (rendezte Mátraházi Tamás), sok illusztratív elemmel. Ha semmi más erénye nem lenne, akkor is örülnék a bemutatónak, hiszen legalább friss, jó verseket is megtanulnak a gyerekek. (El-elszorult a szívem a bemutató találkozón, sok esetben találkoztunk ugyanis olyan gyerekekkel, akik szemlátomást nehéz körülmények között élnek.) Ugyancsak Mátraházi Tamás vezeti a Rosszcsontok csapatát, akikkel szintén szerkesztett játékot hozott. A gyerekek sokat beszélnek kórusban (*Iciri-piciri mesék*), még nem vállalják az egyéni megszólalásokat, és nehezen igazodnak el a térben is. De nagy odaadásuk figyelemre méltó, és szemlátomást örömmel keresik a helyüket a színjátszók világában.

A MO-KA-SZÍN csoport Karancslapujtóról egy „igazi” színjátékot hozott el a bemutatóra. Hubay Miklós gyűjtését, *Varjú a varjúnak* címmel Kériné Gordos Angéla rendezte. A játzók bizonyára élvezték a jelmezes játékot, ám kiaknázatlan maradt sok-sok helyzet, elmaradtak a karakter-festések, a szituációkat nem elemezték pontosan. Nem volt viszont probléma a szereplőgárdával, hiszen öt derék legény, s ugyanennyi lány volt a színpadon. Irigylésre méltó.

A szécsényfalui Gyermeklánc *Lakodalom van* címmel népi játékot mutatott be, kissé bátortalan, de élő muzsikussal, énekessel, és igazán jókedvű kis vőfélyekkel. A játék és Homoki Marianna csoportvezető erénye, hogy a gyerekek számára szemlátomást ismerős hagyományokhoz nyúlt, és van esély rá, hogy a további munkák során a színpadi törvényszerűségeket is sikeresen alkalmazzák majd.

A Játékkuckó tagjai Magyaránórról érkeztek, és Győrösiné Gyöngyösi Veronika vezetésével Kányádi Sándor verseiből állítottak össze élvezetes játékot. A *Kükkő-kalendárium* szívet melengető, értékes előadás, a farmerbe-színes pólóba öltözött gyerekek gyönyörűen játszanak néhány lepellel, többnyire szépen és értelmezetten mondják a költői szöveget. Hiányérzetet az eredményez, hogy a ritmus túlságosan egyforma, s van valami fátyol – talán a szövegektől megilletődöttség fátyla – az egész játékon. Erényei vitathatatlanok.

A szécsényi Fébé Társulat *Élet tanár úr* címen mutatott be előadást, Cs. Szerémy Andrea vezetésével, amelyet ők zenés irodalmi játékként aposztrofáltak. Talán a pódiumműsor lenne a pontosabb megnevezés. Egészen jó szövegek hangzanak el egyenetlen teljesítményű játzóktól, sok a bizonytalanság, no és a zenére való várakozás, amitől a ritmus szakadozott lesz. A kísérlet azonban figyelemre méltó.

Hasonlóképpen az a bátonyterenyei Vadmacskák előadásában a *Passiójáték*. Mátraházi Tamás rendezése mértéktartó, a jelmezek figyelemre méltóak. A bibliai történetet közvetítik, ám a kifejező szövegmondással és a helyzetek színházi kifejtésével adósok maradnak. Érezni azonban azt a szervező erőt, amely feltehetően ott van a csoport mögött, és jó látni, hogy egy település számára fontos előadást hoztak létre.

Tanító szándékúnak is nevezhetnénk az Alabástrom *Puncinello* című előadását. A salgótarjáni csoport Cs. Szerémy Andrea vezetésével a fiatalok számára érdekes és fontos kérdéstről beszél: vajon hagyjuk-e,

hogy mások értékítélete alapján határozzuk meg magunkat? Az előadás, az irodalmi alapanyag okán epikus marad, nem sikerül drámává alakítani. A zene sokszor lelassítja a ritmust, vagyis meglehetősen egyenetlen a kialakuló kép, és a megszólalásokon is akad még munka. Ugyanakkor nyugodtan tekinthetjük az előadást egy tanulási folyamat részének, s ily módon fontosnak.

A magyargéci Gárdonyi Géza Színjátszó Kör szinte lehetetlen feladatra vállalkozott, amikor *Kalkuttai Teréz anyja életét* kívánta bemutatni a színpadon. Hegedűs Gergő Máté szemlátomást nagy munkát fektetett az előadásba, de sok szereplő alázatos – ámbár papírízű – szövegmondása sem elég ahhoz, hogy a jeles és példaértékű történet, amely valójában képek felvillantásának sorozata, életre keljen. Az ügyesen változó festett háttér nem képes ellensúlyozni az előtérben zajló jelenetek élettelenességét, pedig nagyon szurkoltunk a lelkes csapatnak.

Meglepetésként hatott viszont a Pimasz Kamasz (Balassagyarmat) előadása. A *Tűvétevők* igazi parasztkomédiaként formálódott, szemlátomást rutinos színjátszókat mutatott. A szövegek szinte mind energiával telten szólaltak meg, a legtöbb helyzet meglehetősen tisztázott. Nagyon nehéz, amire a színjátszók vállalkoztak, de fiatal koruk dacára sok ponton – nyilván B. Nyiregyházi Ágnes rutinjának köszönhetően – ügyesen oldották meg a szituációkat. S ami még nagy előny, minden megvan ahhoz, hogy továbbfelesszék tudásukat, s a jövőben még pontosabb szerkezetű előadásokkal álljanak közönségük elé.

A balassagyarmati Palánták *A kiskakas rézgarasáról* meséltek nekünk, kedvesen, rendezett és szép színpadképben. Öröm volt, hogy a szöveget értelmezték, szépen tolmácsolták – köszönhetően Tóthné Szarvas Márta és Garamvölgyi Attiláné munkájának –, sajnos, túl sok illusztratív jelleggel. Néhány dramaturgiai kérdésen túl, amelyek könnyedén javíthatók, a gyerekek felszabadult játéka üde színfoltként marad meg emlékeimben.

Tóth Zsuzsanna

Családias találkozó Szombathelyen

Szombathely, Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ, 2012. május 19.

Szombathelyre szinte haza járok, sokadik éve hívnak, várnak a színjátszó találkozók zsűrijébe. Régi, kedves ismerősök a szervezők, és többnyire a csoportvezetők is, jó érzés évről-évre figyelni a „rég” színjátszó gyerekek növekedését, fejlődését – minden tekintetben –, és jó érzés látni a kisebb-nagyobb újak csatlakozását is. Mindig érdeklődve figyelem, hogy a régiek miként újulnak meg, és az is üdítő, ha fiatal, tehetséges csoportvezetők tűnnek fel, és terelik az érdeklődő gyerekeket izgalmas előadások megszületéséig. Csodálom Bajó Éva kitartását, elkötelezettségét, ahogy az évről-évre romló anyagi körülmények között – az idén gyakorlatilag népművelőként egyedül – szervezte, irányította, vezette a találkozót, úgy, hogy a résztvevők ne a nehézségeket, hanem a játék, az együttlét örömeit vigyék haza az emlékeikben.

Vas megyében valami miatt viszonylag kevés színjátszó csoport mutatja meg magát ezeken a találkozókön. Több hullámhegyet és -völgyet éltünk már meg az elmúlt években. A tavalyi „fellendülés” után – amikor nyolc csoport jött a bemutatóra –, az idén öt társaság mutatta meg, hol tart most a színjátszás útján. Azt próbálom felidézni – hosszabb idő távlatából –, milyen „kép” maradt meg bennem egy-egy előadásról. Valószínűleg ez nagyon szubjektív lesz. Vállalom.

Rövid összefoglaló következik ábécé sorrendben.

A kis gyufaárus lány. Csodaszarvas, Kőszeg, csoportvezető Takóné Hoós Ildikó

Andersen meséjének – a megszokott történetmeséléstől eltérő – újabb átdolgozását láthattuk. A vegyes életkorú, főleg kiskamaszokból álló csoport, vezetőjével együtt azért választotta a történetet, mert az elszegényedés, a munkanélküliségből adódó kilátástalan helyzet ma sok családot és ezzel együtt egyre több gyereket is érint. A csoportvezető-rendező rendhagyó módon próbálta ötvözni Andersen eredeti szövegét a keresztény szentírásból vett idézetekkel, valamint valóságos, mai, intézeti gyerekek életét megidéző rövid monológokkal. A kissé statikus, néhány tárggyal jelzett színpadképben (pad, lámpa, szék), stílusos jelmezekben csak néhány „élő” jelenet erejéig mutatkozhatott meg a gyerekek tehetsége, feszültségkeltő ereje (például az elegáns nő párbeszéde a gyerekével, vagy a részeges apa és a kislány kettőse, az apa és cimborái). Az előadás mozaikszerű: rövid jelenetek, monológok, „emelkedett” keresztény szövegek, reflektálások sora, amelyek azonban nem váltak egységes színpadi játékká. Az ezüstminősítést az egyedi megközelítés, az útkeresés és a gyerekek tiszta, érthető, a helyzeteknek megfelelő színpadi beszéde indokolta.

Dödölle, avagy „Ki viszi haza a lábost?” Pöttyös Hagyományörző Gyermekcsoport, Csehimindszent, csoportvezető Horváth Barnabásné

Most is nagy várakozással néztem a csoport készülődését, vajon mit főzött már ki megint Marika, aki, nem mellesleg, az idén hozta huszadik alkalommal a csoportját a színjátszó találkozóra, hogy megmutassák, ők hogyan idézik fel, őrzik meg elődeik életéből a humoros, sokszor tanulságos történeteket.

A történet egyszerű: amikor az apa fizetéssel tér haza a napszámból, a sokgyerekes szegénycsalád végre jól lakhat. Felesége kölcsönként lábosba főzi családjának a dödöllét, amit annak rendje-módja szerint az utolsó cseppig elfogyasztanak, még a lesült falatokat is kikapargatják. No, és megtörténik a baj, kilyukad a lábas, márpedig az nagy szégyen, hogy lehet úgy visszaadni! Hatalmas veszekedés tör ki a családtagok között, mígnem egy arra tévedt drótoslegény tanácsára úgy döntenek, hogy az vigye vissza a szomszédba az edényt, aki a leghamarabb megszólal. A család „megnémul”, persze csodájára járnak a szomszédok: varázsolnak, áldást kérnek a paptól és így tovább, mindenféle „örülettel” akarják szóra bírni őket. A csoporttól az elmúlt évek egyik legjobb színpadi játékát láthattuk. A történet és az abba ágyazott rigmusok, dalok, ráolvasások szerves egységet alkottak, igazi színházi élményt nyújtottak. Az eredeti tárgyakkal kialakított színpadkép, amely egyszerűen jelezte az egyes helyszíneket, nagyban segítette az önfeledt játékot. Jól szerkesztett jelenetek, remek karakterek, humor, a szereplők tiszta, jókedvű éneke, mindez együtt üdítő szórakozást nyújtott a közönségnek. Nem hiába kaptak vastapsot és arany minősítést.

Vörös Rébék. Reményik Suliszínház, Szombathely, csoportvezető Németh Gyöngyi

A színpadi játék Arany János balladájának izgalmas újragondolása: mi lehet az a motívum, élethelyzet, ami a balladában és a mai tizenévesek életében is adódhat, adódik. Az előadás „hangulatfestés” a diákok közérzetéről, mert az agresszió, az álbarátok „kavarása”, a szerelmesek szétválasztása, megbecstelenítés, egymás kihasználása, sajnos ez mind ott van a mai tizenévesek mindennapjaiban. A rendező, mivel úgy tudom, hogy tanítja is az irodalmat, jó szemmel vette észre, hogyan kapcsolható össze Arany balladája a diákok mai életével, az előadás is az ő gondolataikat, ötleteiket figyelembe véve született.

A csoportvezető kihasznál minden színpadi lehetőséget, fényekkel, jó zenei aláfestéssel, hangeffektekkal és feszesen megszerkesztett jelenetekkel nyújt színházi élményt. A színpadi megjelenítésben a beszéden kívül nagyon sok szimbolikus mozgáselemet alkalmaznak.

A színpadi játék két síkon folyik – a kiskamaszok mindennapi élete és a ballada történései. Egy-egy kiemelt ballada-részlet megjelenik a mai élet síkján is, ezek fények, zenei elemek segítségével folynak át egymásba, mindig tudjuk, hogy éppen most melyik síkon vagyunk.

Bevallom, nagyon keveset jegyzeteltem, teljesen lekötött a gyerekek intenzív színpadi jelenléte, a feszültségekkel teli jelenetek, a nagyon erős, kiemelt képek. Valószínűleg nem volt hibátlan az előadás, de az élményben ez nem zavart. A csoport arany minősítést kapott.

Semmire semmi gondom. Soltis Színház Gyermekstúdiója, Celldömölk, csoportvezető: Marton Mária

A Mátyás királyról – vagy inkább a vajdáról és egy okos béreslegényről szóló történetet a hatfős csoport kamaratérben játszotta. Egy paraván, néhány kellék, egyszerű jelmezek segítségével jóízű, fergeteges humorú, pergő előadás született. A rendező jó stílusérzékkel nyúlt a meséhez, teljes mértékben a hat színjátszóra (5 lány, 1 fiú) igazítva a szerepeket. A színpadi játékot citeraszóra járt táncsalindította, bemutatva a történet szereplőit. A mesélőt talicskában tolják a helyszínre, kicsit félreállítva, aki ott is van meg nincs is, (az „üres járatokban” Rubik-kockával játszik), nem lóg ki a játékból, akkor szólal meg, amikor tovább kell lendíteni a történetet, ami persze elég egyszerű.

Mátyás király országjárás közben elcsodálkozik a vajda házáat virító feliraton: „Semmire semmi gondom”. Micsoda ember lehet az, akinek nincs semmi gondja, majd ad ő neki gondolkodni valót, a vajdának meg kell felelnie három kérdésre. Persze, ahogy az már lenni szokott, akad egy okos legény a közelben, akinek a vajda lányáért dobog a szíve, az válaszol, a lányért cserébe. No és a történet pozitív befejezésében nagy szerepet játszik a vajda nem éppen buta felesége is.

A jókedvű előadás – amiben a szereplő gyerekek megmutathatták ének- és táncudásukat is -, azt sugallta, hogy örüljünk annak, és becsüljük meg, amink van, és sose veszítsük el a humorérzékünket.

Arany minősítést kaptak.

Sárkány és papucs. Varázskör Színjátszók, Rum, csoportvezető: Bozi Jánosné

A történet alapját (mint később megtudtuk) Dargai Attila hasonló című rajzfilmje ihlette. Bevallom, nem ismerem. Ez persze nem baj, de lehet, hogy segített volna a történet megértésében, aminek fonalát elvesztettem, mindjárt az elején. A történetben szerepel Arthur király, Ginevra, a hitvese, Lancelot és Merlin, udvarhölgyek, sárkány, van elrablás, visszaszerzés és ilyesmi.

Az előadás sajnos: „Állatorvosi ló” – szövegben hangzik el, ami megtörténhetne; ének- és zenebejátszás, élő ének, ABBA szám átírt szövegére közös tánc váltakoznak, szóval minden van, amiről egy osztálynyi

gyerek azt gondolta, hogy jópofa, és azt ők szívesen „elődnák” másoknak is. A jó szándékú csoportvezető pedig szinte minden rendező elvet félretéve, hagyta őket. De mint tudjuk, „a jó szándék kevés...” Így aztán az előadás kissé(?) eklektikusra sikeredett. A bronzminősítés elsősorban a bátran, jókedvűen, a párbeszédekben hitelesen megszólaló gyerekeknek szólt, bátorításképpen, a csoportvezetőnek pedig a jövőre nézve némi útmutatást adtunk, hogyan, mivel segítheti a szerepelni vágyó gyerekeket.

Sz. Pintér Rozália

Érvényes tanulságokkal

Nyárasd, Kultúrház, 2012. május 10.

Mindig nagy izgalommal megyek a határon túli csoportokat nézni, mert bármennyire azonos anyagból építkezünk, sokszor a létrejött előadásokban teljesen másfajta szemlélet tükröződik, mint nálunk. Ez a másság vonzó, időnként furcsa is. És nagyszerű a családi hangulat, amit nem először éreztem, a közvetlen, személyes kapcsolat a csoportok között. Itt aztán tényleg igaz, hogy mindenki ismer mindenkit...

A Dunamenti Tavasz nyárasdi válogatóján színes csokrot kaptunk bábos és színjátszó előadásokból. Utóbbiak igazán egyenletes, szép színvonalon teljesítettek. Nagyon „szemrevaló” és leleményes volt a Magyar Gál Livia és Nagy Irén által vezetett Tekergőcök előadása – *A mesék útvesztőjében* címmel. Voltaképpen egy szerkesztett játékot látunk, meseelemekből, kis rögtönzésekből alakítva. Már nem először egy meghatározó kellék állt a középpontban, szinte szervezőerőként, ezúttal egy nagy üst – nagyanyáink szilvalekvár-főzései jutottak eszembe róla... No, meg van még lepel, amit akár gyorsan növvő paszuly-szárként is használni tudnak. Felszabadultan játszanak a gyerekek, jó motívumokat szőnek friss játéku-
ba.

Hasonlóképpen jóízű munka van a Tekergők (vagyis a nagyobbakból álló csoport) előadása mögött is, noha *Az ember vagy farkas* című előadásuk sok kérdést vetett fel, s időnként bizony az anyag gyözedelmeskedett a játszóik erőfeszítése felett. Az mindenképpen figyelemre méltó, hogy egy érvényes gondolkodási menethez, mondhatni egy identitás-keresési úthoz kiindulási pontként használták Maugli történetét...

A Kis Virgoncok Fodor Misi régi sikerét, *A kiskondást* elevenítették fel, nagyszerű pillanatokkal (azon túl, hogy jólesett Misire gondolni, és emlékezni arra a hajdani tatabányai előadásra...). A rendező, Mózes Hajnalka jó érzéssel vezette a gyerekeket, és telitalálat a főszereplő kiskondás figurája is. Az ügyes és felkészült gyerekek tökéletesen lekötötték az időnként hullámzó figyelmű közönséget is. Sok kreatív ötlet, jó megszólalások, időnként már-már karikatúraszerű túlzások színezik a mesét. Ami csöppnyi hiányérzetet hagy bennem, hogy a szerelem mint a „mindentlátást” is gátló érzemény, nem mutatkozik meg igazán. De ami késik, nem múlik. Talán majd Pakson...

A Fókusz Diákszínpad (vezetőjük Jarábik Gabriella) itt, Nyárasdon is bemutatkozott (korábban láttam őket Győrben, egy másik előadással). A *Toldit* sokan, számos diákelőadásban és sokféleképpen próbálták már színpadra állítani, jelentem, ez is egy érvényes és élvezetes megoldási lehetőség. (Önmagában nagyszerű, hogy megtanulják a veretes sorokat.) A történetet szépen, számos leleményes megoldást beleszőve, elmesélik. A jellemek megformálását és a szituációk pontos kibontását ugyanakkor nehezíti, hogy György szerepe egy lánynak jutott.

A felsoroltakból is látszik, hogy a felvidéki csoportok ugyanabból építkeznek, mint a hazaiak, a megvalósítások mégis különös ízekkel telítettek.

Tóth Zsuzsanna

Az V. Gyermekszínház Műhelytalálkozóról

Bácsfeketehegy, 2012. június 16-17.

Nem először nézhettem végig a vajdasági magyar nyelvű gyermekszínházok éves seregszemléjét. Néhány éve még számtalan, a gyermekszínház alaphibáit elkövető előadást láthattunk, alig akadt színvonalában kiemelhető produkció. A Vajdasági Magyar Művelődési Intézet és a Vajdasági Magyar Drámapedagógiai Társaság tanfolyamainak, mentor- és drámafutár programjainak köszönhetően is a helyzet mára megváltozott: számos színházi pillanatnak, remek ötletnek és igényes produkciónak örülhettünk együtt. Ez a találkozó valóban az, ami a nevében szerepel: ugyanis a csoportok megnézik egymás munkáit, a szakmai beszélgetés alatt korosztályokra bontva, kisebb csapatokban együtt játszanak a fiatalok a vajda-

sági színházi és színjátszó élet neves szakembereivel. Minősítés nincs, a cél a seregszemle, a tanulás, a tapasztalatszerzés. Két nap alatt 20 színjátszó csoport mutatta meg magát, szám szerint 212 fiatal lépett színpadra. Vajdaság egész területéről érkeztek csapatok: Ada, Bácsfeketehegy, Csantavér, Gunaras, Horgos, Kevi, Kispjac, Kúla, Ludas, Magyarittabé, Magyarkanizsa, Nagybecskerek, Muzslya, Nemesmilitics, Oromhegyes, Tamásfalva, Újvidék és Zenta színjátszói mutatták meg, hol tartanak most.

Az itthon egyre nagyobb számban látható életjáték műfaja alig van jelen Vajdaságban. Idén egyetlen ilyennel találkozhattunk: a gunarasiak *Villanásnyi szösszenetei* (csoportvezető Vörös Emese) a különböző embertípusok felmutatását tűzte ki céljául. Az adai Barapart csoport pedig szépen ötvözte Devecseri szövegeit az időutazásról az iskolai életről összefűzött etűdsorral (csoportvezető Raffai Klára).

Sokkal több megírt történetre alapuló előadást mutattak be a fiatalok. Ennek egyik nyilvánvaló oka, hogy a csoportvezetők céljai között kiemelt helyet kap az anyanyelv ápolása, és ebben az előadások tanúsága szerint élen is járnak. Ehhez azonban irodalmi igényű szövegekre is szükség van. Az előadások többsége mesejátékra vagy dramatizált mesére épül. Remek adaptációt és igényes látványvilágú előadást láttunk a tamásfalviaktól (csoportvezető Szarka Edit), akik *A kiskakas gyémántfélkrajcárja* című Arany László szövegből építkezve hoztak létre egy minden ízében élvezetes produkciót.

Nagy örömmel láttuk a legkisebbeket Magyarkanizsáról, akik még óvodások. Az iskola-előkészítő csoport Mácsai Mónika vezetésével *A kőleves* című népmeséből, népi mondókákból és ritmusjátékokból állított össze előadást, amely bárhol megállná a helyét.

Mindenképpen kiemelendő a horgosiak vállalkozása, akik nagyon szép és tartalmas válogatást adtak nagyobbaknak való versekből, szösszenetekből, s példát mutattak arra, hogyan tehetők egységessé ezek a szövegek, és miként lehet megtalálni a csoport életének kapcsolódási pontjait ezekhez. A legfelszabaldultabb és egyben legreflektívebb előadás volt ez a két nap folyamán (*Volt egyszer egy ember...*, rendezte Kiss-Iván Anna).

Sorolhatnám még az emlékezetes pillanatokat: hogy azon kaptam magam, ami még sosem történt meg velem, hogy bohózatot nevetek (köszönet érte a nemesmiliticsieknek, csoportvezetőjük Litvai Karolina); hogy azt hittem a csoportvezető által írott szövegről, hogy improvizációkból készült (*Tűnődéseim*, Kevi, Perpauer Attila); hogy miként lett a kedvenc szíнем a zöld (Kispjaci Sziporkák, Csőke Melinda), vagy éppen azt, hogy mennyire tanulságos, ha a rendezőnek be kell ugrania a saját előadásába (TörpsztárMozi, Ludas, Berta Roland).

Rengeteg színjátszós és emberi élménnyel megrakva tértem haza, és a nagyszerű szervezésnek köszönhetően valamennyi résztvevő is. Azt hiszem, fontos ezekre az alkalmakra és előadásokra odafigyelnünk, már csak azért is, mert e csoportok megmaradásának és fejlődésének nagy tétje van.

Hajós Zsuzsa

Az Országos Gyermekszínházi Fesztiválról

Paks, 2012. június 1-2.

Köszöntő

Szeretettel köszöntök minden gyermeket és felnőttet, tisztelettel köszöntöm a Csengey Dénes Kulturális Központ igazgatóját, munkatársait!

Gyerekkoromban kevés lehetőségünk volt arra, hogy táncban, versekben, színpadi játékban beszéljünk magunkról. Rajzoltunk, bábszakkörre jártunk (én még gimnazista koromban is), és táncolhattunk, ha a Tűzvirág táncegyüttest választottuk.

Aztán felnőtt koromra mindig akadt fontosabb dolog, mint a tánc, a zene, vagy a színjátszás. Sokan vagyunk ezzel így, felnőttek. Akarjuk és keressük a lehetőségeket arra, hogy a művészet jelen legyen az életünkben, de a felelősségvállalásaink, munkánk már nem engedik meg azt a közelséget, amit igénylünk.

De a vers megmaradt. Kapaszkodónak. Szerencsés vagyok.

„A kultúra nem tudás, nem művészi produkció, hanem valami életet szabályozó elv, amely egy embercsoport minden tagjának belső mágnese, irányítója.” – Németh László 1928-ban írta e sorokat.

A kultúra nem más – véleményem szerint –, mint egy nemzet, egy népcsoport szövetségének és bizalmának alapja. Életet szabályozó elv: tiszta képletek, ütemhangsúlyok, ritmusok, arányok és aránytalanságok, harmóniák, szavak,

gondolatok és elszánt akarások mesteri megfogalmazása. Belső mágnes, ami igazgatja a világot – művészeket és hétköznapi embereket, felnőtteket és gyerekeket.

Mi a jobb: játszani, és akkor – és most Márai Sándort idézem: – „Van egy másik valóság – a tükörkép, amit a világ mutat benned... S egy idő múlva, ha sejtet mesteriségedet, már csak ez a másik valóság érdekel.”, vagy jobb hétköznapi embernek lenni, aki csak egyetlen valóságot ismer, a megélt pillanatok egyértelmű, materiális valóságát és így egyféleképpen, az anyagi létezés szintjén képes feldolgozni a világot.

Vagy lehet-e szétválasztani az embert az embertől *hétköznapi és művész, a játékos* értelmezésben?

Hiszen nekem művész a kilencvenéves asszony, aki arról mesél, ha végez a szőlőkapálással és visszanéz a szőlő sorára, gyönyörűséget érez gyermekkorra óta, mert művészet a természet rendje és művészet a dolog rendje, ami harmóniát teremt.

És művész nekem a hegedűművész, a kortárs képzőművész, a színész – ha az életet szabályozó szellemi és erkölcsi rend szerint képes alkotni, láttatni, még ha rendhagyó és meghökkentő módon is fogalmaz.

Nagyon kevesen ismerik fel, hogy a versmondás, a színjátszás, a tánc az önkifejezés, az alkotás élménye. S ahogy a nyelv, úgy minden művészi közlés – zenélés, festés-rajzolás, tánc, a versmondás és színjátszás, és idetartozik a sport is – átsegíthet élethelyzeteken, fáradt pillanatokon – gyermek és felnőtt korunkban egyaránt. A hallást, ami a versekhez elengedhetetlen, a hagyományt, amitől életre kelnek a táncok, a színjátszást, mint a nyelvet – tanulni kell. Nemcsak az ember és a tárgyak, jelenségek között van kölcsönösség, csere, de az emberek együttlétében is alakul a látás, a kitartás, a művészetek befogadásának képessége. Különösen így van ez gyerek és felnőtt kapcsolatában. Biztató, megerősítő, a másik pillantását, szemmozgását, értelmét, tehetségét észretevő pedagógusra van szükség s persze megerősítésként a családra.

Tisztelt Gyerekek!

Mi felnőttek már nem mondjuk ki – mert nem tudjuk kimondani, vagy nem akarjuk kimondani – a legfontosabbat: még mindig ragaszkodunk a szépséghez, a harmóniához, az egyensúlyhoz, a komponáltsághoz, a rendhez, a nyugalomhoz, a tisztasághoz, az egyszerűséghez: a művészetekhez.

A hagyományokhoz. A versekhez.

A gyermekkorhoz. Mert ott éltük át igazán, ha sokszor öntudatlanul is, a világot, a művészet szépségeit.

Sok mindent elfelejtünk felnőtt korunkra. Nem csupán az alkotás örömét.

Lassan már elfelejtünk örülni annak, ami nem feltétlenül szükséges ebben az anyagi világban a boldoguláshoz. Lassan már nem látjuk meg az egyszerűségben a boldogságot, nincs bennünk hajlandóság arra a látásra, ami a gyermekkorban, a gyerekekben, bennetek még megvan.

Kedves Pedagógusok!

Nagy szükség van ma minden többletmunkát végző kézre, minden apró hozzáadott értékre az oktatásban és a nevelésben. Soha nem volt nagyobb szükség rá.

És nagy szükség van az alkotó, értő és érző gyerekekre, az érdeklődő szülőkre, az alkalmakra, a találkozásokra szintén.

Szívből köszönöm a meghívást, legyenek szép emlékeik Paksról! Érezzék jól magukat mindannyian a gyermekek előadás-varázslatában!

Tell Edit alpolgármester

Mered vagy nem?

Ünnepet ült a gyerekszínház társadalma június első hétvégén, Pakson, igaz, kicsit szűkített üzemmódban. Legalábbis többször elhangzott ez a sóhaj, most sokkal kevesebben, kevesebb időt tölthettünk együtt, mint az elmúlt években.

Amiből semmiképp nem volt hiány: az a gyerekek öröme, és a feljük és vezetőik felé irányuló vendégszeretet, Paks Város Önkormányzata és a Csengey Dénes Kulturális Központ részéről. Köszönet érte – ezúton is.

Az ünnep apropója természetesen a színjátszás volt, méghozzá a huszonegyedik alkalommal megrendezett Weöres Sándor Országos Gyermekszínház Találkozó, amelynek legjobb csapatai gyűltek össze a paksi fesztiválon. Stílusos lenne leírni, hogy összesen 21 előadást láttunk, de hál' istennek sikerült eggyel többet meghívni, s így előremutató módon, 22 csoport lépett fel. S bármennyire is sok volt a sóhaj, a gyerekek nagyszerűen dolgoztak, szép előadások részesei lehettünk.

8. kép: Az országos fesztivál helyszíne. Zárás után, hazautazás előtt. KL felvétele (Paks, 2012. június 2.)

A zsűri – tagjai most a hivatásos színházból érkeztek, Takács Katalin színművész és Csizmadia Tibor rendező – nagy empátiával kezelte az ifjú, nem hivatásos játszókat és rendezőiket, és segítészándékkal, de őszintén elemezte a látottakat. (Jómagam is úgy gondolom, hogy csupán simogatásból nem lehet tanulni, ellenben a pontosan megjelölt hibákból annál többet.) Mintegy zárásként, azt is megtudhattuk, hogy Csizmadia Tibor, noha régebben gyakran volt jelen fiatalok színházi kísérleteinél, tíz évre jószerivel kimaradt ebből a sodorból. Most azt vette észre, hogy sok minden változott; és egyértelműnek látja, hogy a tendenciák jó irányban mozdultak el.

Bár igyekeztem figyelni minden szavukra, nem szándékom visszaadni véleményüket. Így rövid beszámolómm főként a saját benyomásaim összegzése, s meglehetősen szubjektív lesz. Ha néhol mégis idézem őket, remélem, megbocsátják.

Mi volt az idei fesztivál legnagyobb hozadéka, vagy levonható tanulsága? Hogy nem is olyan egyszerű dolog a színjátszás. Vagy éppen nagyon is az. Mondhatnánk azt is, hogy az összes olyan probléma előke-rült, ami nyugodtan lehetne egy továbbképzés része – és mindenre tudnánk pozitív és negatív példát mutatni; a térszervezéstől, a színészvezetésig, a dramaturgiai ismeretek hiányától az élő dialógusok, helyzetek megteremtéséig.

Megjelentek olyan csoportok, amelyekben magától értetődő természetességgel van jelen egy osztálynyi gyerek, akik épeszű módon – ráadásul érthetően, szépen – beszélnek, tudják a dolgukat, tudják, mit akarnak elmondani a „szerepben”, s a történet, amelynek elmesélésébe fogtak, az övék, róluk szól. Ezt persze különböző módon teszik. A siófoki Turbócsigák most is egy magukra igazított, számunkra ismeretlen (olasz) mesét hoztak el nekünk, remek egyéni karakterekkel – noha még csak harmadikosok – és nagyszerű csapatmunkával. A színpadon mindenki tudja a helyét, a szerepét, a viszonyokat – természetesen akadnak apró luftok és elsietett szituációk, de ne legyünk telhetetlenek. Az a munka, amellyel Takács Tünde vezeteti csoportját, több mint figyelemre méltó. És még egy megjegyzés: a mesével tanulságokat is közvetítenek, most – *A tésztábol formázott király* kapcsán – éppen azt, hogy meg kell dolgozni a párunkért, a kapcsolatokért, s hogy mindenképpen le kell győzni a gonoszt, ahogyan azt a mesében illik.

Ugyanilyen figyelemre és tiszteletre méltó, ahogy Várdomb-Alsónánán Orcskai Marianna és Kollárné Kuris Piroska dolgozik a Nánai Garabonciások csapatával. Érzékletesen és szépen ellenpontozva alakították színpadi játékká Lázár Ervin remekét, *A hétfejű tündért*. Az erős megszólalások mellett itt is kiemelkedően szép volt a csoportmunka, s bár határán volt, a csoport elkerülte a túlzott negéd csapatáit is.

Hasonlóan nagy hatással volt rám – imádnivaló főszereplőjével együtt – a vásárúti (Szlovákia) Kis Virgoncok előadása, Fodor Misi dramatizálása, *A kiskondás*, Mózes Hajnalka rendezésében. A hazai gyakorlattól eltérően túl sok és túlságosan is színpadias gesztust látunk, mégis, jelen esetben ezek működnek, s valami ellenállhatatlan bájt kölcsönöznek az egésznek. Kreatív képeket építenek önmagukból, a történet is szépen kikerekedik. Üde színfolt voltak a paksi palettán.

(Itt kell megjegyezni, hogy a fentebb említett csapatokról szólva a színészvezetést is dicsérhetnénk – noha erről a gyerekek esetében nyilván más szavakkal kellene beszélni – de tény, hogy Pakson több kiváló egyéni alakítást is láttunk. S még egy: az utóbbi két csapat (Alsónána és Vásárút) vezetői a pozitív példa arra is, hogy milyen sokat számít, ha egy szakmai beszélgetésen felvetődött problémát megértenek, kijavítanak, s hogy mennyivel jobb lehet egy ilyen korrekció után az előadás. Öröm, hogy megfogadták a tanácsokat, még nagyobb öröm, hogy tényleg hatásosabbak így az előadások.)

Ugyancsak üde jelenségként értékeltem – no, persze, nem véletlenül került ide – a Nyitott Kör Gyermekszínpad (Szentendre, csoportvezető-rendező Szeszák Szilvia és Szabó Attila) *Piroska és a farkas* című játékát. Öt kislány – a színjátszásnak abban a szakaszában, amikor még egyáltalán nem is tudatosul a színjáték, csak a JÁTÉK a lényeg – ronda kis nylonzacskók és egy nagy szemeteszsák segítségével jeleníti meg az ismert mesét, s ez mégsem tárgyanimáció csupán, hiszen szerepből játszanak. Ünnepelhetjük hát ezt a játékot a műfaji kísérlet okán is.

A sokszínű kínálatban megjelentek a fesztiválon a tiszta irodalmi alapú előadások, és azok is, amelyek valamely irodalmi mű átdolgozását, újraértelmezését jelentik, illetve azzal próbálkoznak, hogy több irodalmi anyagot gyúrnak össze. Lássunk mindegyikre példát!

A színház melletti másik szívügyem, a versek is előkerültek, méghozzá amolyan versszínházi formában. A Lajtorja Csoport „...nem hallod, mama? Szólj rám!” című előadása József Attila élet- és versmotívumokra épül, vendégszövegekkel. Nem először lep meg, hogy a szabadszállási gyerekek – most éppen a nyolcadikosok – Török László Dafti vezetésével milyen éretten nyúlnak versszövegekhez. Valószínűleg nagyon sokat kapnak a tanár úrtól a gyerekek azon beszélgetések során, amelyekkel megfejtik a költői sorokat. Mert tudják, mit beszélnek. Ez a kiáltásszerű összeállítás nekem reményt adóan szép volt. Még akkor is, ha színházi zsűrink, bár elismerte a pedagógiai értékeket és az erős rendezői elképzelést, nem feltétlenül hitte, hogy a gyerekek azonosulni tudtak a szövegekkel. Én biztos vagyok benne.

A White Stars *Rokokokokó* előadása (Lendva – Szlovénia, rendező Mess Attila) Tolnai Ottó műveit idézte meg. A rendkívül izgalmas csoport ezúttal is meghökkentő előadást hozott – a versszínház fentitől eltérő, különös kategóriáját. Érdekes látványt építettek, és a költői szöveg tolmácsolása is pontos, értelmezett és gondolatébresztő volt. Hogy mégis a rendezőt éreztem erősebbnek (s nem voltam egyedül), s kevésbé a gyerekeket? Pedig igazán szépen és pontosan dolgoztak, figyelemre méltó jelenléttel, nagyszerű térhasználattal. Csupán a varázslat maradt el, annak a hite, hogy magukról beszélnek. (A zsűri a csapat egy korábbi előadásának élményéhez viszonyítva érezte kicsit kevesebbnek ezt a produkciót.) Amit láttunk, ugyanakkor arra is nagyszerű példa, hogy hogyan keltheti fel egy játék az érdeklődést a költői életmű iránt.

A jól ismert Sántha Ferenc novella, a *Kicsik és nagyok* elevenedett meg a nagyhalászi Kincskeresők Társasága és Szentirmai Gáborné munkája nyomán, szép pillanatokkal és kicsit rutintalan narrációval. Öröm, hogy a szöveg megmutatja magát, a történet szíven üt, s hogy a fesztivál gyerekközönsége találkozott ezzel az előadással.

Ugyanilyen öröm, hogy előbukkan Mészöly Miklós meséje (*Miért nincsen szárnyad?*), amelynek tanulságait meglehetősen érzékletes módon, az árnyjáték formanyelvével is barátkozva, bár olykor nem eléggé következetesen és plasztikusan mutatták meg a kaposvári Parolások (vezetőjük Ruchárd Mária). Ügyelni kell (nem csak nekik) a lezárásokra, hogy valódi „vége”-ket lehessen teremteni.

Sorolva tovább az örömeiket – igaz, ez nem is meglepő –, jó, hogy újra meg újra feldolgozzák *A helység kalapácsát*, Petőfi örök opuszát. Ezúttal a Fapihe (Bag, rendező Fodor Éva) mutatta be: jókedvűen, frissen, kreatív ötletekkel. Érvényes, lehetséges megoldást kaptunk, bár időnként még feszesebb ritmust, még pontosabb megoldásokat kívánt volna a játék.

Illyés Gyula meséjét dolgozta fel a csökmői Mókaszín (*A legerősebb állat*, vezetőjük Tóthné Almási Zsuzsanna) – érdekes megoldásokkal, ám kissé „alálóve”. Miért gondolom ezt? A játszókkal sokkal összetettebb feladatokra is képesek lennének, így alig vetik be energiáikat, amittől a játék csak egy-egy pillanatra szikrázik fel. És akkor még nem beszéltünk az „állat-ember egy mesében” bukkanóiról...

Kifejezetten újszerű és érdekes az a mód, ahogyan az Arrabona Diákszínpad középső csoportja kísérletezett Shakespeare-szövegek megformálásával, Fekete Anikó vezetésével (alkotótárs Sárosi Gábor). A *Sze-relem?!* című játékban, ha nem is értik a kiragadott drámai párbeszédet teljes mélységben – ez koruk

miatt nyilvánvalóan képtelenség is volna –, a gyerekek ízlelgetik a mives szövegek és a megszokottnál nagyobb ívű érzelmek megjelenítését. Sok intuíció, jó karakterek, remek szereplő-párosítás. No, és di-csérnünk kell a mozgásszínházi elemeket, valamint a lepellettel való játékot.

Sok ötlettel, több színházi eszközt is alkalmazva, Mosonyi Aliz, Parti Nagy Lajos és mások szövegeiből (sőt, Babitsot is idézve) *Magyarmesék* címmel készített friss, hatásos előadást a komáromi Délibáb Színház, vezetőjük Mikolasek Zsófia. Az olykor önironikus, fricskáktól és éles felhangoktól sem mentes előadás közéleti kérdésekre keresett választ – igaz, végül éppen ezzel adósunk maradt.

Több előadás kísérletezett – több-kevesebb sikerrel – azzal, hogy egy történeteszálát, irodalmi alapot más anyagokkal, olykor saját imprókkal dúsítson. A szombathelyi Reményik Suliszínház Németh Gyöngyi vezetésével Arany János *Vörös Rébék* című művét interpretálta – sajátosan. A meglepően izgalmas és ígéretes kezdés, plasztikus mozgássorok után az eredeti szöveghez képest sajnos gyenge, túlmagyarázott, és kissé sematikus lett a „párhuzam”. Kár.

A hozzáadott jelenetek lazították fel a szöveget, s bontották meg az amúgy erős felütésekkel teli játék ritmusát az Inárcsi Színjátékosok esetében is (rendezőjük Kovácsné Lapu Mária). *A szerelmes Bab Berci és a többiek* című előadásukban néhány remek és pontos – ha kicsit feszesebb, akkor már-már abszurd – szituáció, néhány jó karakter, és fegyelmezett csoportmunka jelenik meg.

Több irodalmi szöveget dolgozott össze Kis Tibor, amikor a Fóti Figurásokkal elkészítette a *Doja, a cigánytündér* című előadást. A játék legfőbb erénye a látvány, amelyet ügyesen és pontosan használt színes leplekkel alkotnak. A gazdag szövevű szöveg viszont mintha ellenállna a világos történetmesélésnek. Az előadásnak érezhetően így is erős atmoszférája van.

Kevésbé hatásosra sikerült – valószínűleg itt is a ráapplikált szövegeket kilökő eredeti mese okozta a gondot – a Huncutkák (Nagyvárad, Ruzs Csilla) *Kevély Kereki* előadása, noha a csoport mozgatása és némely megszólalás kiemelkedőnek mondható. A gyerekek szépen beszélnek, és a közös megszólalásokban is van erő.

Népmesei alapon készítette el játékát a szegedi Fénymagok csoport (vezetőjük Lovai Ágota). A több motívumot felhasználó *Tódor* című előadásban remek humorérzékkel, ügyes stilizációkkal jelenítették meg figurákat a játékosok. Nagy kár, hogy olykor ők mulattak a legjobban.

A fesztiválon akadtak olyan előadások, amelyeket leginkább az „életjáték” kategóriába tudunk berakni. Hogy az ilyenfajta játékok között is mekkora különbségek vannak, az is példázza, hogy valójában milyen nehéz összevetni ezeket az előadásokat. Szeretnivalók és önazonosak a Gubanc tagjai (Budapest, vezetőjük Milák Melinda és Sallai Ferenc). Korosztályos problémát járnak körül, érdekesen és figyelemfelkeltő módon, ám előadásuk, a *Definiálva!*, minden vonzó őszinteség dacára most élettelenebbre sikeredett. Igaz, ennek nyilvánvaló oka lehet az amúgy stúdióelőadás nagyszínpadra kényszerülése.

Hatásos, izgalmas, ám kicsit öncélúnak tűnő előadást láttunk az Apródok Gyermekszínpadtól (Miskolc, Szeszák Szilvia, Molnár Blanka) *Mered vagy nem?* címmel. A három játékos kétségtelenül erős jelenléttel, titkokkal teli, mégis kissé sematikus történetfoszlánnyal kínált meg minket. Színpadbiztonságuk lenyűgöző, mint az is, ahogyan átadják magukat a játéknak.

Hasonlóképpen teljes odaadással dolgoznak az Abakusz Színjátékos Kör tagjai (Debrecen, Nánási Sándor) *Hova mész, Veronika?* című előadásukban, amelyben, saját bevallásuk alapján, hozzájuk közel álló témával foglalkoztak. A csoport erős összetartást mutat, fegyelmezetten dolgoznak, olykor egészen erős hatású, életszagú jelenetekkel, mégis maradnak kérdőjelek, a történet mintha mégsem lenne a sajátjuk, olykor a közterek uralkodnak el. (A zsűri úgy fogalmazott, hogy publicisztikai szinten marad, miközben terápia is kíván lenni.)

Nehéz volna bármi másnak, mint életjátéknak nevezni a magyarpolányi Galagonya előadását (*Belénk bújt az ördög*, rendezte Molnár Anikó), miközben ahhoz képeket túlságosan is „megírt”, amit látunk, s még egy mesei applikáció is felbukkan benne. Életteli játék rutinos játékosoktól – ami időnként azért válik közhelyessé, mert túl nagy elánnal akarja valaki a szerepét játszani. (Hasonlóképpen éreztem az Abakusznál is.)

Zavarba ejtő volt számomra az az előadás, amelyet a záhonyi Kikelet csoporttól láttunk (*Dösi more*, rendező Nagy Zsoltné Béres Marianna), nem is tudom pontosan hova tenni. Állítólag azt a cigány mesét láttuk, ami Tamási Áron *Énekes madarának* alapjául szolgált, még a nevek egy része is azonos. Csakhogy itt egyértelműen cigány környezetben vagyunk. Némelyik figurát pontosan, és nem tudok jobb szót, vérbően formálják meg, remek karaktereket látunk, az egész csapat ügyesen dolgozik. Mégis ambivalensek az érzéseim, afféle *múciányságot* érzek, kidolgozatlan viszonyokat, s a táncok is messze elmaradnak az autentikustól. Hozzá kell tennem, a közönség és ők is élvezik a játékot.

Nagyon tömören így lehetne összegezni az élményeimet. Rövid, de intenzív együttlétnek örvendhettünk Pakson. Ha a gyerekszínházas általános állapotát tekintjük, nincs ok a szégyenkezésre, igaz, még mindig – és állandóan – úgy vélem, hogy a folyamatos szakmai konzultációra nagy szükség volna. De csak így tovább, jó volt veletek!

Tóth Zsuzsanna

Paksi mozaikok

Végignézttem az összes előadást. Ebben semmi új nincs, hat éve teszem ezt. Viszonylag kitartó vagyok ez ügyben, nem is érzem nehéz feladatnak: öröm, és nem önkínzás.

Ebben az időszakban semmiféle fejlődést nem látok, csak változásokat. Lehetnek persze kiugró évek, amikor a pedagógiai munka és a művészi-esztétikai minőség nem járnak messze egymástól, vagy amikor legalább nem járnak külön utakon – ilyen volt a tavalyi. De általában nagyon kevéssel is beérem, nem feltétlenül kell, hogy kényeztessen a sors –, csak legalább egy-két erős előadás is legyen. És cserébe ott a vágy: ne legyen sok botrányosan gyenge pillanat, amikor a szakmabeliek közül mindenki azt kezdi el keresni heves fejcsóválásokkal és kapkodó nyaktekergetésekkel, hogy miért is van ez az előadás ott, vagy miért vagyok én ott, a nézőtérén... Vagy csak azt, hogy ez a két dolog miért időben egyszerre valósul meg...

A helyszínek változóak: Budapest, Debrecen mellett idén Paks is megjelent a gyerekszínházosok térképén. Paks egyébként *ismét* megjelent, pontosíthatnak mindazok, akik nem tavaly, hanem mondjuk két év-tizeddel előbb kezdték el a gyerekszínházas valóság foglalkozást – már akkor is néztek vagy készítettek gyerekszínházos előadásokat. És lehet, hogy jövőre, a közeljövőben szükség lesz újabb településekre is. Nem a kultúra (dehogy!), hanem a kulturális finanszírozás és a „kulturpolitika” válságát éljük: egyáltalán nem biztos, hogy a kultúrát érintő, évtizedekre állandósuló hét szűk esztendőben egy-egy település több évre is tudja finanszírozni azt, amit egyébiránt normális társadalmakban központi keretektől kellene fedezni. De ha egy-egy év megoldható olyan településekkel, amelyek időszakosan hajlandók áldozni a gyerekszínházos országos fesztiváljára, akkor a rendezvény léte talán biztosítható. Lesz „országos” – és ezzel a magyarországi gyermekművelés többet nyerhet, mint amennyit esetleg veszíthetünk a bejártatott szervezés feladásával. És Paksnál még ez a veszteség sincs ott: hiszen Hefner Erikánál kevés avatottabb szervező található széles e hazában.

Nincs kedvenc műfajom, így műfaji elvárásaim sincsenek. Még az előadás-létrehozási utak között sem rangsorolnak az érzelmeim, a „személyes beállítódásom”. És tematikában is mindenevő vagyok.

Abban viszont nagyon határozott elvárásaim vannak, hogy gyakran tűnjön igaznak a szó vagy a mozdulat. Hogy legyen köztük, a szavak és a mozdulatok között, nagy számmal belülről jövő. Olyan, amivel láthatóan, hallhatóan azonosul a gyerek.

A tavalyi találkozó (egy évvel ezelőtt Debrecenben gyűlt össze, a huszadik „Vörösön”, a gyerekszínházosok színe-java), mint említettük már, kiemelkedő színvonalú volt. Ez azt jelenti, hogy sokan mondtak, nagyjából egybehangzóan, valami ilyesmit –, mert szép számmal voltak a fentiekben taglalt igaz mondatokból, mozdulatokból. A szakmai közmegegyezés megtörtént, és így kezeljük azóta is: a tavalyi fesztivál színvonalában, szervezetszervezésében is méltó volt a kerek évfordulóhoz (és ha az akkor esedékes német cseccsoport fogadásának lemondása, a Spiegel-online cikke miatt „kitört” médiaérdeklődést is figyelembe vesszük), még nyilvánosságában, visszhangjában is nagyobb volt, mint az előző évek rendezvényei. Nem az esztétikai minőség ugrott meg, hanem talán csak több igaz mondat jutott egy időegységre.

Pakson egy előadásban biztosan, de sokak szerint még egyben (bár ezen vita volt) találkozhattunk olyan elemekkel, amelyek inkább szóltak a pedagógus önmegvalósításáról, és sokkal kevésbé a gyerekről. Volt olyan előadás is, amelyben a színpadi semmitmondással kaptunk frontális találkozási lehetőséget: dekoratív, de üres csoportos mozgások, kedves-aranyos gyerekekkel, persze fegyelmetten végrehajtva. Voltak pontatlanul szervezett képek, színpadias rutinba és nagy adag gyermekbájsba csomagolt alakciók. Voltak ilyen előadások is... És persze megjelent a „nagy kedvenc”, az asszociatív szerkesztés is: ha a néző másképpen, vagyis éppenséggel nem arra asszociál, amire az alkotó maga, a produkció létrehozási folyamatában, akkor nem vezeti a nézőt elég erősen, hatásosan a színház, akkor bizony a néző szerkesztélességnek éli meg azt, amit az alkotó rendezettnek, helyén lévőnek. Ezzel is találkozhattunk, több előadásban is –, de egyetlen előadásban sem elejétől végéig...

Egy jól érzékelhető tendencia: jönnek új arcok (rendezők!), és sok éven át értékes, vagy éppen csak érdekes előadást hozó „klasszikusok” szorulnak háttérbe. Ez is teljesen természetes. Jobb is így, mintha a ge-

nerációváltásnak intézményesült akadályai lennének: és bár nem teljes cseréről van szó, arról nem is lehet, de a folyamat egyre inkább szembetűnő.

Szürkébb volt a kép, mint tavaly, de nagy baj nincs: szűkített kínálatot kaptunk (a már emlegetett „piszkos anyagiak” miatt), és a regionális találkozók fejlesztő hatása és tisztítótüze nélkül nem is lett volna ildomos többet várni.

Kijelölt az ideai találkozó dramaturgiai-képzési feladatokat is: az egyik ezek közül, hogy kötelezően foglalkozni kell a ki tudja mikor esedékes (lesz-e rá pénz és szervezési szándék, akarat?) továbbképzési alkalmakon azzal, hogy a jelenetkezdés és -befejezés nem egyéni szabadságjog, semmiképpen nem a rendezői önkény tárgya. A csoportos narrálás elterjedése óta csoportvezetőink közül sokan gondolják úgy, hogy akkor visznek ki, vagy éppen hoznak be szereplőket, amikor az eszükbe jut, amikor azt valamilyen pillanatnyi „praktikus” érdek diktálja (például mit is kezdjek azzal a szereplővel, akinek most nincs dolga), akkor állnak ki akár teljes csoporttal egy-egy jelenetből, amikor kedvük tartja, és úgy, hogy annak semmiféle színpadi-dramaturgiai fedezete nincs.

Mintha közkeletű nézet lenne a gyermekszínházszervezők között, hogy akármikor kimehetnek szereplők és akármikor be is jöhetnek, és hogy ennek nem kell a színpadon éppen folyó akciókhoz igazodnia. Hát, akkor oszlassuk ezt a „városi legendát”: már hogyne kéne! Arra nyomós szerkezeti és tartalmi indok kell ahhoz, hogy egy szereplőt kivigyünk, vagy éppen behozzunk. És nemcsak a már említett-höz hasonló „primer szándék”.

Hogy a magyar gyermekszínház országos fesztiválja marad-e (megmarad-e), vagy *kiviszik* a támogatási rendszer szétbarkácsolása (hogy csúnyábbat ne mondjunk), irányítási váltások és változások tömege, a kulturális terület általános képviseleti hiánya közben, azt nem tudjuk. Vagyis csak a lényegét nem.

Azon szándékunkat viszont, hogy *bent tartani*, átmenteni kívánjuk a magyar gyermekszínházszervezést, azt igen.

(KL)

A paksi országos gyermekszínház fesztiválra a következő csoportok, illetve előadások kaptak meghívást – sajnálatos módon az anyagiak ebben az esztendőben erős korlátot jelentenek. A szervezők a megyei bemutatókon látott minőség alapján sokkal több csoportot és előadást hívtak volna meg.

WHITE STARS

Lendvai Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet,
Lendva (Szlovénia)

Csoportvezető: Koter Gizella, Császár Renáta

Rokokokokó

Rendező: Mess Attila

Tolnai Ottó művének felhasználásával

LAJTORJA CSOPORT

József Attila Közösségi Ház, Szabadszállás

Csoportvezető-rendező: Török László

„...nem hallod, mama? Szólj rám!” – monomáriák

költők, dalszövegírók, újságírók szövegei alapján

ARRABONA DIÁKSZÍNPAD KÖZÉPSŐ CSOPORT

Gyermekek Háza, Győr

Csoportvezető-rendező: Fekete Anikó

Szerellem?!

Alkotótárs: Sárosi Gábor

William Shakespeare műveinek felhasználásával

REMÉNYIK SULISZÍNHÁZ

Reményik Sándor Evangélikus Általános Iskola,

Szombathely

Csoportvezető-rendező: Németh Gyöngyi

Vörös Rébék

Arany János művének felhasználásával

KINCSKERESŐK TÁRSASÁGA

Csuha Antal Általános Iskola, Nagyhalász

Csoportvezető-rendező: Szentirmai Gáborné

Kicsik és nagyok

Sántha Ferenc művének felhasználásával

TURBÓ CSIGA

SIOK Beszédes József Általános Iskola és

Módszertani Központ, Siófok

Csoportvezető-rendező: Takács Tünde

A téstábol mintázott király

olasz népmese nyomán

FÓTI FIGURÁSOK

Németh Kálmán Általános Iskola és AMI, Fót

Csoportvezető-rendező: Kis Tibor

Doja, a cigánytündér

Szécsi Magda, Choli Daróczi József, Bari Károly,

García Lorca, cigány népköltések alapján

Alkotótársak: Pap Gábor, Vácsi Virág,

Angyalföldi Zsuzsanna, Horváth Zsuzsanna

FÉNYMAGOK

Jerney János Általános Iskola, Szeged

Csoportvezető-rendező: Lovai Ágota

Tódor

népmese nyomán

FAPIHE

Arany János Általános Iskola és AMI, Bag

Csoportvezető-rendező: Fodor Éva

A helység kalapácsa

Petőfi Sándor műve nyomán

ABAKUSZ SZÍNJÁTSZÓ KÖR

Abakusz Műhely Egyesület, Debrecen
Csoportvezető-rendező: Nánási Sándor
Hova mész, Veronika?

GUBANC

Marczibányi Téri Művelődési Központ, Budapest
Csoportvezető-rendező: Milák Melinda, Sallai Ferenc
Definiálva!

INÁRCSI SZÍNJÁTSZÓK

Múzsák AMI, Dabas
Csoportvezető-rendező: Kovácsné Lapu Mária
A szerelmes Bab Berci és a többiek
Lázár Ervin művének felhasználásával
Közreműködik: Illés Csaba

PAROLA

Kinizsi Lakótelepi Tagiskola, Kaposvár
Csoportvezető-rendező: Ruchárd Mária
Miért nincsen szárnyad?
Mészöly Miklós műve nyomán

HUNCUTKÁK

Szacsavay Imre Általános Iskola, Nagyvárad (Románia)
Csoportvezető-rendező: Ruzs Csilla
Kevély Kereki
Móra Ferenc Kevély Kereki című művét átdolgozta:
Németh Ervin, Ruzs Csilla

NÁNAI GARABONCIÁSOK

Várdomb-Alsónána Bölcsőde, Óvoda és Általános
Iskola Alsónánai Tagintézménye, Alsónána
Csoportvezető-rendező: Orcskai Marianna, Kollárné
Kuris Piroska
A hétfejű tündér, avagy a mese, ahogyan mi látjuk
Lázár Ervin műve nyomán

NYITOTT KÖR GYERMEKSZÍNPAD

Nyitott Kör Egyesület, Szentendre
Csoportvezető-rendező: Szeszák Szilvia, Szabó Attila
Piroska és a farkas
a Grimm testvérek műve nyomán

APRÓDOK GYERMEKSZÍNPAD

Miskolc
Csoportvezető-rendező: Szeszák Szilvia, Molnár Blanka
Mered vagy nem!

KIS VIRGONCOK

József Attila Alapiskola és Óvoda, Vásárút (Szlovákia)
Csoportvezető-rendező: Mózes Hajnalka
A kiskondás
népmese Fodor Mihály átdolgozása alapján

KIKELET SZÍNJÁTSZÓ KÖR 5/C CSOPORTJA

Árpád Vezér Általános Iskola és AMI, Záhony
Csoportvezető-rendező:
Nagy Zsoltné Béres Marianna
Dösi more

MÓKASZÍN

Faluház, Könyvtár és AMI, Csökmő
Csoportvezető-rendező: Tóthné Almási Zsuzsanna
A legerősebb állat
Illyés Gyula műve nyomán

DÉLIBÁB-SZÍNHÁZ

Komárom
Csoportvezető-rendező: Mikolasek Zsófia
Magyarmesék
Parti Nagy Lajos és Mosonyi Aliz művei alapján

GALAGONYA

Magyarpolányi AMI, Magyarpolány
Csoportvezető-rendező: Molnár Anikó
Belénk bújt az ördög

Résztevők mondták

Bartha Eszter gyűjtése

Gyerekek

Szeretek színjátászó csoportba járni, mert jó együtt játszani. Már első osztályos korunk óta mindig mi kapjuk az aranyat, mindig arany minősítést kapunk. Harmadszor vagyunk országos fesztiválon, ez nagyon jó érzés és nagyon megtisztelő.

(Fogarasi Lili, 9 éves, Turbó Csiga)

Azért is jó színjátászózni, mert itt az ember barátokat tud szerezni. Mi már voltunk ilyen fesztiválon, és azt is jó érezni, hogy ügyesek vagyunk. Nagyon örülök, hogy most is itt vagyunk, mert jó megnézni a többiek darabjait.

(Dróth Lili Anna, 9 éves, Turbó Csiga)

A színjátászóság jól összehozza a csapatot, a mi csoportunk is nagyon összetartó. Ezen a fesztiválon az is jó, hogy lehet tanulni egymás színdarabjaiból.

(Lentulai Hanna Sára, 9 éves, Turbó Csiga)

A színjátászón sok barátunk lehet, jó a csapat és sosem utálatoskodunk a másikkal. Azért jó az országos gálán lenni, mert mások előadását mindenki érdeklődve nézi és abból is tanulhatunk, ha mások furcsa dolgokat adnak elő.

(Jónás Janka, 9 éves, Turbó Csiga)

**9. kép: Szerellem?! Arrabona Diákszínpad Középső Csoport. Rendezte Fekete Anikó.
*KL felvétele (Paks, 2012. június 1.)***

Vannak, akik korábban – mondjuk – utálták egymást és a színjátszón barátok lettek, ez összehozza az embereket. És itt este át lehet menni a másikhoz, lehet bulizni, ez is nagyon jó.
(Kertész Ágnes 9 éves, *Turbó Csiga*)

Azért szeretek a csoportba járni, mert tanulok a színjátszásról, meg az élvezet, hogy sikereket érünk el egy csapatban, többen. Legnagyobb sikereink, hogy átjutottunk a Duna Menti Tavaszra, és eljutottunk ide, Paksra. És a legjobb színjátszó tanító Mózes Hajnalka tanító néni.
(Anda András, 11 éves, *Kis virgoncok, Vásárút – Szlovákia*)

Az a jó a színjátszásban, hogy élmény a többiekkel mindig együtt lenni, nem csak a suliban. Mink szeretünk színjátszani! Itt Pakson az is jó élmény, hogy megnézhattük a többieket. Mind jó volt, mind tetszett, szépek voltak az előadások.
(Klemensich Nikolas, 10 éves, *Kis virgoncok, Vásárút – Szlovákia*)

Az a jó a színjátszásban, hogy ki tudom fejezni az érzéseimet benne. Ebben segítenek a tanáraink és a barátaim.
(Csicsó Xavér, 10 éves, *Kis virgoncok, Vásárút – Szlovákia*)

Én tavaly kezdtem a színjátszást, és nagyon szeretem, mert együtt vagyunk, és az is jó, ahogy a darabjaink készülnek. A csoportvezetőnk kiölti az ötleteket, megkérdezi, hogy szerintünk jó-e? Van beleszólásunk, elmondjuk a véleményünket, de mindig tetszik, amit kitalál.
(Bukodi Nikoletta, 11 éves, *Lajtorja*)

Negyedik osztályban kezdtem járni a Lajtorjába. Én azt is szeretem, hogy amikor elmegyünk a megyeire, Kecskemétre vagy az országos találkozókra. Mindig jól szórakozunk, sokat énekelünk. És az is jó, hogy kiállhatunk nagyon szép színpadokra, mert a miénk ezekhez képest semmi. Amikor egy országos fesztiválon, az nagyon jó, mert nekünk nagyobb önbizalmat ad, és tudjuk magunkról, hogy azért elég jó darabot csináltunk.
(Murár Nóra, 13 éves, *Lajtorja*)

Nagyon szeretek színjátszós lenni, öt éve járok a csoportba. Azért szeretem, mert sokkal magabiztosabb vagyok tőle, jó, ahogy a beszédgyakorlatokat és a mozgásgyakorlatokat csináljuk. Én eleve szeretem magam megmutatni. És nagyon szeretem a csoportvezetőmet, ami hozzájárul ahhoz, hogy szeretem a színjátszót. Ha nem lenne ennyire kedves, ha nem szeretném ennyire, akkor nem járnék ennyire szívesen. Mi már voltunk országos fesztiválon, és nagyon jó itt lenni, mert megismerjük a többi csoportot, tőlük is veszünk át technikákat, utólag mindig megbeszéljük együtt, hogy mi tetszett a többiek előadásában, mit csináltunk jól vagy rosszul.
(Gyüre Fruzsina, 11 éves, *Záhony, Kikelet*)

Nagyon szeretek a színjátszó körbe járni, mert nagyon szeretem a közösséget, és szeretném majd ezt csinálni felnőtt koromban is. Én középiskolába is drámatagozatra megyek. Hét éve járok a csoportba. Többször voltam országos fesztiválon. Ez azért jó, mert meglátjuk, hol helyezkedünk el a többiekhez képest, sok érdekes darabot látunk, szinte mindet megnézzük.
(Faragó Levente Bence, 15 éves, *Abakusz*)

Azért szeretek színjátszózni, mert nekem jól esik, ha megtapsolnak, illetve kifejezik, hogy mennyire tetszett nekik az előadásunk – mert ezt lehet érezni a tapsból. Az a legjobb, amikor fent játszunk a színpadon és érezzük, hogy a közönség élvezzi az egészet, és ettől még jobban bepörgünk. Nagyon szeretem a csoportunkat, mert nagyon jó ide tartozni, jól együtt tudunk működni és én is szeretnék majd színművészetire menni. A közös munkában rengeteg improvizációt készítünk, amit aztán Sanyi bácsival megbeszélünk és ő fűzi össze az egészet.
(Tánczos Klaudiva, 17 éves, *Abakusz*)

Én egyszerűen csak jól érzem magam, nem akarok színész lenni. Hat éve járok a csoportba. Az, hogy itt lehetünk az országos találkozón, annak nagyon örülünk, hogy elismernek bennünket.
(Paksi Dóra, 17 éves, *Abakusz*)

Nagyon szeretem a Délibábos társaságot. Többségében egy iskolába járunk, találkozunk sokat a Délibábon kívül is. Anyukám a vezető, a rendező, ezért is szeretek ide járni, kb. 10 éve. Pakson is nagyon jó, mert nagyon tetszettek a darabok, tegnap mindet megnéztük, jó a szállás is. Nekem az az előadás tetszett a legjobban, akik Szlovéniából jöttek. Amikor hazamegyünk, megbeszéljük, hogy mit láttunk és mi tetszett.
(Jordán Zsófia, 17 éves, *Délibáb Színház, Komárom*)

Nekem (Jordán) Anna mesélt egy éve a városi diáktanácsban, hogy van ez a csoport, így kerültem ide, azóta járok a csoportba. Azért kezdtem, mert szeretek színéskedni és Komáromban ez a gyerekszínészetre a legjobb lehetőség. Én szeretnék színész lenni, jó játékokat tanulunk, jó darabokat csinálunk.
(Kerekes Áron, 13 éves, Délibáb Színház)

Én régebben is jártam a Fapihébe, de kiléptem, mert meghalt, aki tanította (Fodor Misi), aztán kimaradt két év. Fél éve kezdtem újra járni, mert sokáig nem tudtam, hol kell belépni. Mindig akartam színjátszóra járni, csak nem tudtam, hogy kell belépni. Először vagyok országos fesztiválon, és azért jó itt lenni, mert jó érzés, hogy tovább jutotunk, jó érzés, hogy tudom azt, hogy fejlődünk.
(Dancsó József, 12 éves, Fapihe, Bag)

Jó a csapat és itt mindenki elmondhatja a másoknak, ha valami nyomja a szívét, és segítünk egymáson. Én is Misi bácsinál kezdtem négy évvel ezelőtt és utána – azt hiszem három vagy négy hónap maradt ki – folytattuk Csubival. Én sem voltam még országoson. Úgy érzem, hogy megtiszteltetés, hogy a sok darab közül a darabunk itt van.
(Tóth Luca, 12 éves, Fapihe, Bag)

Én már első osztálytól kezdve járok Gizella nénihez, a rendezőnk (Mess Attila) később jött. Mindig jó a hangulat, a baráti köröm is itt van, sok helyre el tudunk jutni, más érdekes szindarabokat is látunk. Bár tegnap, az előadásunk után volt egy kis gond, mert a szökökútban mászkáltunk, és az egyik lány belelépett valamibe, elmentem vele az ügyeletre. Nekem nagyon tetszett a *Bab Berci* és a *Hová mész, Veronika?*
Én atlétikaversenyre nem mentem el ez miatt, mert ott többen szerepelünk, mindenki külön, ha viszont én nem jövök, itt cserbenhagyom az egész csapatot.
(Požonec Maria Dorothea, 14 éves, White Stars, Lendva – Szlovénia)

Csoportvezetők

- A csoportok milyen forrásból/forrásokból tudták megoldani a paksi fesztiválon való részvételt?
- Milyen áldozatvállalással járt az utazásuk – anyagi és más tekintetben a szülők, családok részéről?
- Mit gondol arról, hogy elmaradtak a regionális találkozók?

Takács Tünde (Turbó Csigá, Siófok)

Siófok kiemelt csoportja, kiemelt „értéke” vagyunk, a város büszke a sikereinkre, az eredményeink a városi honlapra is azonnal felkerülnek, és igyekeznek támogatni bennünket, ha erre lehetőségük van. Nehézség, hogy mindig az utolsó pillanatban, több ülés után derül csak ki, hogy a költségvetés milyen támogatást tesz lehetővé. Van, amikor semmit, van, amikor kapunk valamit, de ezt sokszor csak az utolsó pillanatban tudjuk meg. Tavaly például kaptunk némi segítséget, de idén semmiféle támogatásban nem részesültünk. Év elején közölték, hogy bárki versenyre akarja vinni a gyerekeket, oldja meg maga. Emellett az, hogy mi SIOK – Siófoki Integrált Oktatási Központ – vagyunk, és egy intézménybe tartozik több iskola és több óvoda, a rendszer még bonyolultabb.

Személy szerint engem a regionális találkozók szakmailag nem vittek előrébb, és a gyerekeket összeszervezni is problémás ebben az időszakban. Az egyes találkozók előtt készülnünk kell, hogy az előadásunk szinten tartható legyen, és mi, pedagógusok is fáradtabbak vagyunk. A néhány napos szünetek nem alkalmasak arra, hogy gyerek és tanár regenerálódni tudjon. Részvételünk a fesztiválokon, találkozókra a szülők támogatása nélkül teljesen lehetetlen lenne, de mert mindez fontos számukra, megoldják és kifizetik az utazásainkhoz elengedhetetlen buszköltséget. A mostani, paksi fesztivál egy gyereknek kb. 4800 Ft-jába került, ami nem nagyobb összeg, mint korábban, és megközelítőleg ugyanennyi volt a költségünk, ha megyei vagy regionális találkozóra utaztunk. Amit értéknek tartanak a családok, arra áldoznak – ilyen szempontból is nagyon jó a közösségünk. Mégis, amikor messzebb kellett utaznunk, felmerült a részükről, hogy nem lehet-e kihagyni a regionális versenyt, ami eggyel több megterhelést jelentett a szülők számára a megyei találkozó, az országos fesztivál, az osztálykirándulás és az év vége kiadásai során.

Mikolasek Zsófia (Délibáb Színház, Komárom)

Civil egyesület vagyunk, az önkormányzat támogat bennünket, ennek a keretében tudjuk az utazásainkat finanszírozni. Minden évben pályázhatunk a kulturális tevékenységeinkkel, így van módunk az utazásainkra is pénzt kérni, amit aztán arra használunk fel, amire kell. Idén több mint egymillió forintot kaptunk, és ez nagyon sok pénz annak ellenére, hogy kis egyesület vagyunk. Mondhatjuk, hogy Komárom az erődök városa, de én azt mondom, hogy Komárom a színházak városa, mert rengeteg színház működik: felnőtt színház, dalszínház, legalább hét társulat van, és mi is sok mindenhol ott vagyunk. Igyekszünk belefolyani a város kulturális életébe, mindig szívesen szerepelünk. A Komáromi Napokon csütörtökön polgármesteri díjat kaptunk, vasárnap pedig átvehettük az arany minősítést az OWS színjátszó fesztiválon – az nagyon jó hét volt!

Először vagyunk országos fesztiválon, aminek nagyon örülünk és büszkék vagyunk.

Ez a legnagyobb csoportunk, ők óvodásként kezdték, ezért vannak olyanok, akik több mint tíz-tizenkét éve járnak. Ennyi idő alatt igazi közösségé alakultunk. A szülők is baráti közösséget alkotnak, ami szintén nagyon fontos. Egy kislány holnap bérállkozni, ma volt a főpróbája, ezért külön hozzák, és úgy fog beesni az előadás előtt. Van, akit az édesapja az osztálykirándulásról hoz utánunk, ő sincs még itt, remélem meg fog érkezni. Egy másik fiú nem ment el vízilabda bajnokságra, inkább ide jött, és egy kislány felléphetett volna máshol egy dalszínházzal, mégis itt van. Nagy dolog, hogy a szülőkre mindig számíthatunk.

Nagy Zsoltné (Kikelet, Záhony)

A mi iskolánk művészeti iskola, a színjátszónak is megvan a presztízse, a családok szeretik, hogy a gyerekek megmutathatják magukat – és ezért áldozatokat is hoznak. Mindenki nagy izgalommal várta ezt a fesztivált, büszkék a gyerekek is, a szülők is a sikereinkre, a csoporttagok az iskolában is kihúzzák magukat. Egy kislány nem ment el zongoraversenyre, két focista fiúnak megyei döntője lett volna.

Két színdarabbal indultunk, és a Kikelet színjátszó kör 5.C csoportja került be az országosra. Nekik én vagyok az osztályfőnökük is, így használhattuk az osztálypénzt, amit szeptember óta gyűjtöttünk. Kaptunk még 40 ezer Ft önkormányzati támogatást, és ezt egészítették ki a szülők – egy gyerekre vetítve megközelítőleg 10 ezer Ft-tal(!). Előszörban tehát a szülőknél köszönhetjük, hogy itt vagyunk.

Úgy tudtunk spórolni az utazáson, hogy egy másik csoporttal közösen béreltünk buszt. Nánási Sándorral régi, személyes, jó kapcsolatunk van, és amikor megtudtuk, hogy ők is, mi is bejutottunk, szervezkedni kezdtük. Problémát nálunk a busz „megközelítése” jelentett: Záhonyból vonattal jöttünk Nyíregyházáig, onnan béreltük a buszt, és Debrecenben felvettük Sanyiékat.

Kis Tibor (Fóti Figurások)

Ez egy nehéz összetételű csoport, nincsenek kiemelkedő képességű gyerekek, csak rengeteg munkával tudunk valamiféle színpadi jelenléteket elérni, ezért az országos fesztivál nekünk nemcsak azt jelenti, hogy felszállunk a buszra, hanem a találkozók táboraik előzik meg. Most – az országos előtt is – szerdán elutaztunk, és játékokkal, gyakorlatokkal próbáltunk a fesztiválra felkészülni, csütörtök este szerveztünk még egy fellépést, és így indultunk pénteken. Az is meglepetés, hogy a gyerekek az iskolából esnek be a színpadra – év végén az iskola is örültek háza. Ezért akartam, hogy együtt legyenek, egyben legyenek, iskolán kívül legyenek, másfajta közegben.

Ezeket a táboraikat nagyon alacsony költségvetéssel szervezzük: tömegközlekedéssel megyünk, hálósákokkal tónateremben alszunk. A mostani fesztiválra a három Pest megyei csoport Inárcs, Bag, Fótt együtt bérelt buszt, így megosztották a költségek. Ez az utazásunk a táborral együtt összesen 10-10 ezer Ft-ba került a családoknak. Mígottunk nincs alapítvány, nincsenek megyei pályázatok, arra esélyünk sincs, hogy országos pályázatokból pénzt kapjunk. Az iskola sem nyújt anyagi támogatást – azzal segít, hogy elenged bennünket. Mindent a szülők finanszíroznak, de a családok között is van olyan, amelyik ezt nem tudja megoldani. Ha van, akinek ez problémát okoz, megoldjuk „jóindulatú ügyeskedéssel”.

Török László Dafti (Lajtorja, Szabadszállás)

Miután megszűnt a művészeti iskolánk, a szabadszállási József Attila Közösségi Ház vett át bennünket. Vele, a fenntartóval van egy szóbeli megállapodásunk: amennyiben minősítőre megyünk, azt fizeti, a fesztivál és annak minden felmerő rendszerű versenye benne van, de semmi másról szó nem lehet. Amikor rendhagyó irodalomórát készítettünk, és Akasztóra akartunk utazni, azt már nem tehetjük meg. Amikor idén mondtam az igazgatónak, hogy megyeire megyünk, az országosról nem tudok, de regionális találkozó nem lesz – akkor ujjongásban tört ki. De jó, hogy megússza! Miközben mi a művelődési központ csoportja vagyunk, a gyerekek havonta fizetnek, a harmincegy gyerek összesen több mint hatszázezer forintot évente – ebből jár, hogy az utazásunkat kifizessék. A szülők tehát ezért külön nem fizettek, csak havonta kétezer forintot a csoportba járásért, ezért a gyerekek hetente négy órát kapnak, mert megtartottuk a művészeti iskolai órarendet. Idén az is külön öröm volt – és ismét felujjongott –, hogy Pakson van a fesztivál, ami Szabadszállástól csak 50 km. De a sikereinknek nagyon örülnek, ha innen hazavisszük az eredményt, az azonnal felkerül a honlapra, a diploma bekeretézve a falra.

A szervezőknek köszönhetően péntekre lettünk beosztva – ez nálunk telitalálat. Négyen ma (szombat) aerobik versenyen vannak, egy gyerek Pesten egy Oxford University Press eredményhirdetésen, és van egy lányunk, aki koszorúslány egy esküvőn, és tegnap este haza kellett utaznia – a fodrász miatt. Ezért nekem kellett külön kompromisszumokat kötnöm, végigjárnom a szülőket, nekem kellett alkalmazkodnom, a rendszert úgy bolygatnom, hogy pénteken játszassunk – csak így tudtunk itt lenni. És nagyon örülök, hogy itt lehetünk.

Presztízse van ugyan a csoportnak, sikereinknek a szülők körében is – a Lajtorjába akkor is elküldik a gyereket, ha például mi nem is vagyunk jóban, és támogatják erkölcsileg, anyagilag egyaránt. A fesztiválra járás ehhez még in-

kább hozzáadott, az idetartozásnak lett valami minősége és vonzereje, de abban nem vagyok biztos, hogy ha csak szombaton játszhatunk, akkor a szülők áldozatot hoznak, és a Lajtorját választják.

Rusz Csilla (Huncutkák, Nagyvárad – Románia)

Mi csak a szülők támogatásával utazhatunk és utazunk. Otthon nem is tudják, hogy mi ide járunk, szerintem az iskolaigazgató sem tudja, hogy egy országos fesztiválon vagyunk. Annyit tud, hogy a szülőktől aláírásra van szükségünk a határátlépéshez, ezt a papírt begyűjtöttük, de szerintem ő azt gondolja, hogy ez a kiránduláshoz kell. Két éve vagyok egy magyar iskolában, ahol még nem került sor arra, hogy erről beszéljünk. Valószínűleg ez az én hibám is, mert nem mesélek róla, és valójában ezért nincs is közük hozzá. Legfeljebb a legközelebbi kolléganőmmel beszéllek a sikereinkről. A gyerekek nem élik meg a verseny részét, erre nem készülünk izgalommal, a részvételt, fellépést persze nagy sikernek élik meg. Ők aztán mesélik a barátaiknak – szülők tudják, csak az iskolaigazgató nem tudja. A mostani fesztivállal volt nagy gond, mert nagyon messze volt, és sokba került az autóbusz. A kisújszállási, a csökmői és erre a paksi találkozóra együtt, előre elkértük a szülőktől a pénzt – bízva abban, hogy eljöhettek az országosra is. Ha mégsem jöhettünk volna, visszaadjuk nekik. A szülők számára ez egyszerűbb. Tavaly mindenki itt volt, 29-en voltunk, idén hatan lemaradtak, anyagi okok miatt. Hárman nem tudták befizetni az utazást, és hárman nem tudtak sürgősséggel új útlevelet csináltatni, mert az is sokba kerül (a szülők olcsóban, öt évre megcsináltathatták volna). Ezt elfogadja mindenki, és amikor otthon játszunk a szülőknek, vagy a csúrszínházban, ők is ott vannak velünk, csak külföldre nem tudnak jönni. Az útlevélen túl közjegyző előtt tett szülői beleegyezés is kell, ez is külön pénz – minden pénz. Az ügyes, gondos szülő mindezt megcsináltatta elsőben – és mostanáig élünk belőle.

Kovácsné Lapu Mária (Inárcsi Színjátszók)

Az utazásunkhoz egyrészt az inárcsi Diákközöségtől kapunk pénzt, másrészt az inárcsi színjátszók egyesületétől. A fenntartó, az önkormányzat segít bennünket, a művészeti iskolának egyáltalán nincs pénze, az órákat fizetik, azon kívül semmit nem kapunk tőlük. Az önkormányzatnak fontos, hogy itt vagyunk. A civil szervezeteknek kiírnak pályázatot, innen tudunk támogatást szerezni. Nagyon olcsó volt a busz, mert a három Pest megyei csoport együtt utazott. Az eredményeink van, akinek fontosak, van, akinek kevésbé, és most egyszerre beszéllek fenntartóról és szülőkről. A kollégák nagyon rendesek, segítenek, és ugyanez mondható el a legtöbb szülőről: egy kisfiú a megyei kézilabda bajnokság helyett itt van, egy kislányért külön eljön az apukája, mert délután táncvizsgája lesz.

Az, hogy a regionális elmaradt, anyagilag nem rossz, de nekem hiányzott. Szerintem a regionális versenyek mindig nagyon jók voltak: oda el lehetett utazni, a gyerekeknek is jót tett még egy megmérettetés, még egy fellépés, és a csoportvezető tudott még változtatni, ha kellett.

Fodor Éva (Bag, Fapihe)

Mi az iskola alapítványától, a Bonifác Alapítványtól szoktunk támogatást kapni. Amikor művészeti bemutatóink vannak, kiteszünk egy adományos dobozt, így a szülők és az érdeklődők ekkor is támogathatnak minket. Ezt a pénzt felhasználtuk a mostani utazáshoz, így csökkenteni tudtuk az egy főre eső költséget. Azzal is, hogy a többiekkel (Fót, Inárcs) együtt utaztunk, közös busszal. Az eredményeinket az iskola fontos helyen kezeli, van egy dicsőségfal, a „Tini-toll”, ahol kint vannak a gyerekek eredményei: úszóverseny, szépkiejtési, szavalóverseny... és mi is ott vagyunk.

Mess Attila (White Stars, Lendva – Szlovénia)

A Muravidéki magyar közösség nagyon picike – összesen 6,5-7 ezer ember –, mégis mi szerencsés helyzetben vagyunk, mert mögöttünk áll egy intézmény. A Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet lendvai székhellyel irányítja az összes történetet, ami ezt a kisebbséget érinti. Mindent ő fog össze: a könyvkiadástól kezdve a bérletes színházi előadáson, a színjátszó csoporton keresztül a hímező asszonyokig. Mi annyira szerencsések vagyunk, hogy az intézetten keresztül – egy nemzetközi pályázatnak és több nagykövetségnek köszönhetően – tavaly novemberben még Indiában is vendégszerepelhettünk az előző csoporttal (Carpe Diem). Ez egy mese, és lehet, hogy soha többé nem jön össze.

Azt tudni kell, hogy az iskolákban kétnyelvű oktatás folyik. Az első három évben két tanár ül bent az órákon, az egyik magyarul tanít, a másik szlovénul folytatja, így aztán a gyerekből „félnyelvű” lesz. Ezért nagyon fontos, hogy intézményesült rendszerben működünk, mert csak így lehet a nyelvet erősíteni és visszahozni, valamint a gyerekeket a nemzeti öntudat felé fordítani. Mi részt veszünk a szlovéniai színjátszó fesztiválokon is, de nagyon fontos, hogy Magyarországon is megjelenhessünk. Az egyesületnek köszönhetően utazással, részvétellel anyagi problémánk még soha nem volt, a mi esetünkben sokkal inkább a tartalom jelent problémát.

Én, aki velük dolgozom, nem abból a kicsi közösségből származom, nem az termelt ki magából, hanem engem, egy másik kisebbségi létből valót, Szabadkáról „importáltak”. Nekünk ez a specifikus problémánk: a tartalmat megadni.

És mert tényleg kis közösségről beszélünk, le kell vadásznunk azt a kevés gyereket, aki ezt akarja. Voltak, akik várakozó állásponton voltak, de az idő sokat számít. Ma már fontos a csoportban részt venni, lehetőség kimozdulni, látni valamit, megtapasztalni – mindez nem elhanyagolható dolog. De egy kisebbségi létben létezni az jár bizonyos hátrányokkal: egy évbe telt, mire bennünket (Carpe Diem) a ljubljani fesztiválon komolyan vettek. Ja, hogy mi is versenyben lehetünk, az egy egészen más helyzet! De Magyarországon is szoktunk olyan helyzetbe kerülni, amitől „herótom van”: amikor azt mondják például, hogy nemzetközi fesztivál – mitől? Hogy jött egy szlovéniai csapat? Meg vajdaságiak, akik magyarul beszélnek? Nemzetközi majd akkor lesz, ha Mexikóból jönnek csoportok. Nagyon sok mindenben még nincsenek felnőve az emberek – és ez számunkra sértő. A budapesti Hősök terén lendvai szobrász készítette a szobrokat, Kosztolányiról nevezik el az utcákat, de mi nem tartozunk a nemzethez – ez sértő. De ez nem mindenhol jellemző! A Weöres Sándor Fesztiválon például nem így tekintenek ránk, itt abszolút egységes minden, ezt tapasztaltuk Budapesten, Debrecenben, sosem volt megkülönböztetés. De más területeken még mindig érződik a megkülönböztetés, amivel ugyanúgy meg kell küzdenünk, mint azzal, hogy Szlovéniában komolyan vegyenek bennünket. A lendvai színjátszó fesztiválon, amit a körzet szervez, megkérdezte a zsűri, hogy miért játszunk magyarul... Van egy roma csapat is, az nem baj. Ezek valós problémák, nekünk ez a nyomorunk, anyagi gondunk nincs. Nagyon érdekes, hogy a mi csapatunkban vannak, akik annyira nem beszélnek jól a magyar nyelvet. Nagy eredmény, ha a kislány azt mondja, hogy hajlandó felolvasni egy részt a történetből – bár töri a magyart. A másik csak azt vállalja, ha szlovén verzióban játsszuk, de ez is nagy dolog. Ez az első alkalom – eddig csak terveztük –, hogy sikerült megoldanunk, hogy az előadásunk két nyelven is elkészüljön. Sikerült ezt a verset lefordíttatnunk egy költőnővel, és a szlovén fesztiválon szlovénul játszottuk. Ott is kérdezték, hogy mi ez a szöveg, nagyon tetszett nekik – talán a Tolnainak lesz majd valami élete Szlovéniában.

Országos Diákszínjátszó Találkozó

Az élő színház lenyomata

XXIII. ODT – Észak-alföldi Regionális Találkozó, 2012

Egy évvel ezelőtt, a Dombóváron megrendezett Országos Diákszínjátszó Találkozó döntője kapcsán tűnődtem ezeken a hasábkokon arról, vajon van-e visszacsatolás az ún. professzionális színházak és a diákszínjátszók munkái között. Létezik-e élő kapcsolat a kortárs színház trendjei, tematikája, érdeklődése és az iskolai keretek között megvalósított előadások között? Tudom, hogy a kérdés messzire vezet – egyenesen a diákszínjátszás intézményének definiálása felé –, ám itt csupán a magam szubjektív szempontjai felől közelítek hozzá: zsűritagként és színikritikusként.

Merthogy az idei észak-alföldi találkozó három nap alatt, három településen bemutatott tizenkilenc előadását látva ez volt az egyik legfontosabb tanulság: ti. az, hogy igen, termékeny viszonyba tud kerülni egymással a két, felszínes szemlélő számára kevés érintkezési ponttal rendelkező terület. Színházi nyelvet tekintve különösen Debrecenre igaz ez, de mint látni fogjuk, a sokszor korszerűtlennek ható darab- és témaválasztás miatt Nyíregyháza és Nagykovács is idekapcsolható.

Debrecenben a helyi diákszínjátszás jó ideje eredményes centrumaként működő Ady Endre Gimnázium főbejárata alig néhány méterre fekszik a Csokonai Színház hátsó kapujától. A fizikainál lényegesebb a szellemi közelség: a rendezőtanárok részben a Vidnyánszky Attila vezette teátrum színművészei (idén Mercs János és Bakota Árpád), részben a szomszédos színházépület előadásait rendszeresen látogató diákok (idén Olasz Renátó, valamint Kotormán Anna és Hevesi László) közül kerülnek ki. Akik annak ellenére, hogy új bemutatóikkal feltűnően széles műfaji skálán mozogtak – táncjátéktól a szabad balladaparafrázison át az improvizációkból szőtt etűdsorig és tovább –, mégis egyértelmű jeleit adták annak, hogy Vidnyánszky színházestményét rokonnak érzik a magukéval. Szinte mindegyik debreceni előadásban előtérbe került ugyanis a rétegzett, összetett szimbolikával bíró vizualitás, a választott terek kreatív, nem ritkán a színészeket kimerítő bejátszása, az előadások zenei rétegének aprólékos kidolgozottsága, s minden ezen jegyek előnyben részesítése okán a szöveges részek olykori elkönnyítése vagy megoldatlansága. Izgalmas tapasztalat mindezzel szembesülni, különösen úgy, hogy szó sincs szolgai másolásról, a hasonló-ság leginkább a színházról mint kommunikációs formáról való gondolkodásban érhető tetten.

Ha egyetlen szóval kellene jellemezni az idej debreceni mezőnyt, akkor alighanem a bátor (helyenként a vakmerő) lenne a helyes kifejezés. Diákok írták át és rakták színpadra *Tündérszép Ilona és Árgyélus* jól ismert történetét, s a két főszerepet is maga játssza Kotormán Anna és Hevesi László. Igényes képi világu, bár összességében kissé eklektikusan – és balladaszerűen – fogalmazó, árnyjátékot, bábokat és folklórmotívumokat egyaránt felhasználó előadás, mely úgy tudott megmaradni a már sokszor sok formában újrashasznosított mese talaján, hogy Hevesi László komoly, halk szavú, mégis súlyos Árgyélus-alakítása megmutatta a reménytelen szerelemről szóló történet mélységeit.

Másfajta mesét játszott az egyetlen, az Ady falain kívülről érkezett csapat: Várhidi Attila kezei alól a diákszínház sokadik generációja kerül ki a cívisvárosban. *A hat Jaszohacsi* klasszikus japán népmesén alapul, amit Várhidi jó évtizede már színre vitt. A sok pontatlansággal, belső ellentmondásokkal küszködő előadás leginkább naivitása, valamint ezzel összefüggésben a keleti színház letisztult formavilága felé tett határozott lépései miatt értékelhető.

A legnagyobb rendetlenség mélyén is ott lapul a rend, persze a káosz hatékony meg- és elrendezéséhez nagyralátó színházcsinálóra van szükség. Olasz Renátó, akit már sokadszor látok színészi-rendezői-írói, mondjuk úgy röviden, színházszervezői minőségében, az *Á.g.n.e.s.* című, teljesen örült, ám rendkívül szerethető produkcióval győzött meg erről a képességéről. Az Arany-balladát ürügyként felhasználó előadás minden pillanatában pontos, vicces és érthetetlen. Mintha a zavart Ágnes asszony fejének belsejébe látnánk be a játék háromnegyed órájának idejére: a férjjel való leszámolás indítékai és következményei egyaránt terítékre kerülnek. A címszereplő Kiss Andreát segítő-akadályozó férfikórus kifogyhatatlan energiákkal és igen nagy hatáskörrel dolgozik a környező mikrovilág lehető legabszurdabbra hangolásán. A realiztikustól elrugaszzkodó abszurd elemek visszaköszönnek Mercs János *Totalcar* című előadásában is: az improvizációkból kinövő etűdsor ideális terjedelemben, jó dramaturgiai érzékkel kiválasztott vezérmotívumok mentén, a nagy létszámú osztálynak változatos feladatokat kínálva beszélt ütközésekről emberek és emberek között.

Végül Bakota Árpád két rendezéséről: egy másik Arany-ballada volt az alapja a *Tengerihántás* című, érett, esztétikus képekben, ám egyelőre sok technikai bizonytalansággal rendelkező, mozgásból és (nagy örömmel) élőzenéből fogalmazó produkciónak. Nagy lélegzetű, komoly vállalás a Peter Weiss színdarabjából készült *Marat/Sade*, melyet a gimnázium egyik tágas, mégis nyomasztó, fehérfalú pincehelyiségében adtak elő a végzős diákok. A gyors helyszínváltásokat a fehér függönyökkel tagolt tér, az atmosféra megidézését a kevés, jól megválasztott kellék segítette (köztük kedvencem, a francia trikolórban pompázó iskolai faliújság). Az pedig már a csapat értelmezésének szerves része, hogy a charentoni elmekórház lakóit nem annyira dühöngő örültekként, mint inkább a lélektelen rendszer meggyötörtjeiként látatják. A hűsbavágóan aktuális tanulságokkal szolgáló produkció valódi erősségét a csoportos, gyakran a tér több pontján szimultán zajló jelenetek és a magas színvonalon megvalósított zenés betétek jelentik. Az pedig, hogy nincs az előadásnak valódi Marat-ja és Sade márkija, nem a játékosok vagy a rendezőtanárs hibája: ezen összetett drámai figurák megelevenítéséhez (szerencsére?) nem rendelkezhetnek még kellő tapasztalattal a diákok.

★

A folytatás Nyíregyházán, illetve Nagykállón várt a Soltész Tibor dramaturg és jómagam alkotta zsűri: a Mórincz Zsigmond Színház két színpadán kilenc, a Korányi Frigyes Gimnázium aulájában, illetve drámatermében további négy előadás zajlott a következő bő másfél napban. A tizenhárom produkció között minden elemében kiemelkedő azonban szinte bánatunkra nem akadt: az áldozatos pedagógusi munka, a több esetben heroikus teljesítményt nyújtó diákok (akik közül nem egy akár fél tucat előadásban is főszerepet játszott!) és a látott előadások szép rész megoldásai tették emlékezetessé az itteni mezőnyt. Ami főleg színházi vénával rendelkező, markáns pedagógusegyéniségek köré rendeződik: a nyíregyházi és nagykállói találkozó parádésan lebonyolító Demarcsek Zsuzsa négy, Vona Éva szintén négy előadást jegyzett rendezőként.

Demarcsek Zsuzsa előadásaiban táncból és mozgásból fogalmaz elsősorban, ami a diákszínház mozgalom egészét tekintve, ha nem is (és egyre kevésbé) egyedülálló, de feltétlenül figyelemre méltó jellegzetesség, hiszen a diákoknak muszáj máshogyan létezni a színpadon, mint azt megszokhatták. Az *Özvegyasszonyok* valós történetet dolgoz fel: Mórincz Zsigmond is megírta 1930-ban a férjüket megmérgező parasztasszonyok történetét. Kevés, ám annál fontosabb szó hangzik el a színpadon („Mit kínlódsz vele?” – kérdezi hidegen az egyik asszony a másikat), a Tánc-lánc Színkör tagjai fegyelmelmentesen hajtják végre az igényes zenei alapra kidolgozott koreográfiát. Dramaturgiai hiányosságok, különösen a többszöri lezárás, von le a produkció tagadhatatlan értékeiből. Ahogy az Örkény *Tótékját* mozgásszínházzá „lefordító” Is-

ten hozta, *őrnagy úr!* sem problémamentes: a balkáni zenei környezet még talán elfogadható lenne, ám az egyszerű emberek egyszerű létezését olykor közönségesen megragadó mozzanatok vitathatóak. A befejezés itt erős értelmezést sugall: az őrnagy kissé elmismásolt visszatérése után a falu népe közös elhatározásból végez az idilli nyugalom romba döntő alakokkal. A *Ki leszek én?* című retró esztrádműsor nem győzött meg arról, hogy a mai fiatalokat bármilyen módon is érdekelné vagy megérintené a hatvanas-hetvenes évek underground kultúrája, ám az énekesek közreműködése kellemes meglepetést jelentett. A Varga Ildikó rendezte *Egymás mellett* hasonlót ígér: mai problémákról akar beszélni a csoport improvizációiból kiindulva, ám a banális helyzeteket egyelőre nem sikerült tartalmas színházi jelenetekké sűríteni.

A találkozó legnagyobb lehetőségeket magában rejtő, ám a jelen formájában nem eléggé kidolgozott produkciója szintén Demarcsek Zsuzsához és lelkes csapatához fűződik: a Godot Előőrse játssza a performanszként meghatározott *Art-órát*. Az elsötétített drámaterembe fekete ruhás és -sapkás, fehérre mázolt arcú lények invitálnak, hogy odabent az időről és múlásáról elmélkedjenek szövegek, képek, mozdulatok, érintések segítségével. Tematikus és rejtélyes installációk sorát látja a tucatnyi, a tér közepére szorult néző, akik az óramutató járásával megegyező irányban követhetik végig a „percemberkék” privát történetét. Továbbgondolás után kiáltó, körvonalaiban is értékes, rendkívül inspiratív produkció.

Vona Éva jobban ragaszkodik a (jól) megírt szövegekhez rendezéseiben, melyek közül a legkiemelkedőbb a jelentékeny színészi alakításokat felvonultató *Liliom* volt. Molnár színművét a maga szerethető egyszerűségében, a jól játszható helyzetekre koncentrálnak adták elő a Sztanyiszlavszkij Ugrócsoporthoz tartozó tagjai. Problematikusabb volt a gimnázium aulájában és lépcsőházában bemutatott Schwajda-színmű, a *Mari*: a szocialista építőbrigád hétköznapijainak megörökítése akkor vehetett volna merészen abszurd fordulatot, ha a nemcserek következetesen vonulnak végig az előadáson. A diákok két darabon keresztül is ismerkedhettek a kommersz hatásmechanizmusával. A Charlotte Keatley írta *Anyám azt mondta, hogy ne!* négy generáció asszonyainak-lányainak édes-bús története: ebből a zsánerből születtek már jobb darabok az elmúlt évtizedekben, ugyanakkor a négy ifjú színésznő áldozatos összjátéka javarészt feledtetni tudta a sokszor túlbeszélte szituációkat. A kanadai Michel Tremblay *Sógornők* című darabjából átirat *Kaparon és nyerjen* egy másik női közösségbe invitál: a szükségesnél harsányabbra hangolt előadás az egymással civakodó nők minidramáit kevésbé cizelláltan, lepusztult életüket annál hatásosabban mutatta meg.

Bizonyos értelemben rokon lelkeket ábrázolt az osztrák Werner Schwab is *Elnöknők* című drámájában, aminek zanzáját a debreceni színház tagja, Olt Tamás rendezte meg: Parti Nagy Lajos átirata azonban – nem meglepő módon – sokszor erősebbnek bizonyult a meglehetősen statikus színészi jelenlétnél. Pozsgai Zsolt *Liselotte és a május* című, kőszínházaink repertoárján is érthetetlenül sokszor előkerülő darabját szintén Olt vitte színre: a perfekt bohózat stílusban, jó ideig takkra működő előadás az utolsó harmadára egyszerűen kifulladás, leleplezve a szöveg kínosan erőltetett megoldásait. Újabb tanulság: rengeteg múlik a rendező-tanár személyes ízlésén és ezzel összefüggésben a darabválasztáson.

Akkor már tényleg jobb biztosra menni, például egy szerethető mesével vagy egy korszerűsített klasszikussal. Az előbbire példa a Tomcsikné Császári Viktória rendezte *Bab Berci a városban* című Lázár Ervin-adaptáció, ami néhány technikai ügyetlenségtől eltekintve érzékeny és szellemes összefoglalását nyújtja a hirtelen nagyon más közegbe szakadt fiú kalandjainak.

A program ugyan Heltai Jenő műveként tüntette fel a *Naftalint*, azonban a Sztanyiszlavszkij Ugrócsoporthoz tartozó előadásának szövegét Mohácsi János írta, akinek egykori tanítványa, Vaszkó Bence vitte színre a jó ritmusú produkciót. Az alig egyórásra összerántott komédia a szó legnemesebb értelmében vett stúdium: a diákok a minőségi vígjáték megkövetelte pontosságot, koncentrációt, fegyelmet jól érzékelhetően megtanulták a próbafolyamat alatt, s a nézőnek ilyenkor végre nincs is más dolga, mint hálás közönségnek lenni.

Jászay Tamás

Diákszínház Pécsen

(átvéve: www.szin-jatekos.hu)

A pécsi Apolló Kulturális Egyesület március utolsó hetvégén rendezte meg az ODE dél-dunántúli regionális fesztiválját tizennégy csoport, kb. 150 lelkes diákszínjátész részvételével. Az Apollósok és a Szivárvány Gyermekeház stábjja mindent megtett azért, hogy szinte a semmiből – már ami az esemény anyagi hátterét illeti –, egy kitűnően szervezett és jó hangulatú fesztivállal töltsen meg e zegzugos terekben bővelkedő, nyolcvanas években épült kultúr-építmény játéktereit. Egyre inkább úgy tűnik, hogy színjátékosaink, rendezvényeink szervezői, egyesületeink és szövetségeink számára mindennél fontosabb, hogy élet-

ben maradjanak az amatőr színjátszás fórumai, de mindenekelőtt művelői: a csoportok. Ezt bizonyították az utóbbi hetek „bevállalós” fesztiváljai, köztük például az Impro Fesztivál „no-budget” döntője is Gyöngyösön. Útiköltség, nevezési díj, szállás hozzájárulás, stb. se tántorítja el diák- és felnőtt színjátszóinkat, hogy ott legyenek, együtt legyenek, hogy örüljenek, tapsoljanak egymásnak, hogy ne csak a saját szakmai értékelésükön vegyenek részt, és kérdezzenek, ha kell, és végül, hogy izgatottan várják az eredményhirdetést – ha versenyszerű a fesztivál. És Pécssett különösen örülni lehetett annak, hogy szinte mindig, mindenki kíváncsi volt a másik csoport előadására.

Már a balassagyarmati ISZN-en is éreztem, hogy a középiskolás korosztály előadásai (szép számmal képviseltették magukat ott is!) valamiért ma keményebben, élesebben szólnak, pontosabban olyan generációs feszültségekkel terhesek, amit utoljára a hetvenes évek közepe táján éreztem a magyar amatőr színjátszásban. Szinte alig fordul elő, hogy megírt darabot-művet választanak, s ha mégis, akkor addig tágítják e művek szellemi/lelki terét, horizontját, amíg az teljes mértékben át nem transzponálódik saját, elviselhetetlen „jövőképtelen” (zsűritársam, Perényi Balázs VMG-es előadásának találó címe) élethelyzetükre.

A játékosok már-már felnőttes érettséggel (koraérettséggel!) vannak/voltak jelen ezekben a játékokban, hol megrendítve, hol pedig könnyesre nevetetve a közönséget. Pécssett szinte minden előadás elérte a jelenlétnek/hatásnak ezt a fokát, s minőségi rangsort csak olyan szakmai kritériumok alapján lehetett felállítani, hogy e belső/személyes hitelesség mennyire képes kitölteni a vállalt játék-kereteket, dramaturgiát és hogy van-e az előadásnak olyan „látósöge”, ahonnan mi, nézők is ráláthatunk egy generáció problémáira, görceire, önképére. Vagyis arra, hogy hogyan látnak ők minket, felnőtteket; mi őket, ők saját magukat és persze a világot, ami körülveszi őket: a múltat, a jelent és a jövőt. Ezért lett aranydiplomás és az ODE kecskeméti döntőjére továbbjutó a Kabócák Társulat *Vallomás* című előadása, mely Örkény egypercesek sajátos, néhol kongeniális átírata (rendezte Gál Éva); a Janus Sr. Csoportnak a Wedekind-darab (*A tavasz ébredése*) alapján magukra szabott *Tavaszcímzés* című előadása (rendezte, a színlap szerint, Gregory Oak – az álnév feloldása a tulajdonos szíve-joga); és a Muppet Show-MŰSZI *Az én nagyapám* című darabja, mely a nagyszüleinkkel kapcsolatos élmények, vonzalmak szeretetteljes és varázslatos megidézése, sok-sok humorral (rendezte Tóth Hajni).

A csoportok közül több is – a tizennégy fellépőből tizenegy! – valamilyen módon a Házhoz (Apolló Kulturális Egyesület) kötődik. Stettner Zoltán két, Tóth Hajni négy, Szalai Ádám ugyancsak négy előadást jegyez, illetve vett részt az alkotó folyamatban, ami, a végeredményt tekintve mindig egy közösség alkotásaként került elénk. Mindez jól mutatja, hogy Tóth Zoltánék igazi inkubátorházat működtetnek, ahol mindenki indíttatása, korosztálya, érdeklődése vagy személyes vonzalma alapján kiválaszthatja, hogy milyen csoportban és kinek a szakmai irányításával kíván dolgozni.

A zsűri a három arany mellett négy ezüst- és három bronzminősítést tudott odaitélni. Két produkció, a Vaklárma 2.1c különös diákesztrádja, a *Kék vizelet-3 – Lány a hídon* (rendezte Stettner Zoltán), és a Galéria 5.0 *Mono- és Sztereotípiák* (rendezte Farkas Attila) című térspecifikus, szinkronjátéka kapott különdíjat a bátor, de még nem egészen kiértelmezett/átgondolt színházi kísérletért.

Ha lehet egyáltalán összképről beszélni, akkor a pécsi találkozó csak megerősítette bennem, hogy ez a régió nagyon gazdag jó diákszínjátzó csapatokban, a korosztályt értő és belőlük építkező rendezőkben, színházpedagógusokban, akik számára a színjátékos nem valamiféle be sem vallott önmegvalósítás eszközei, hanem akik nagy empátiával igyekeznek a lehető legtöbbet felszínre hozni mindabból, amit a gyerekek csak nehezen, vagy sehogy se tudnának megfogalmazni, színházi közléssé sűríteni.

Regős János

Katartikus szembesülés

Országos Diákszínjátzó Találkozó, Kecskemét

(A beszámolót a Játékos című, interneten megjelenő folyóirat 2012/10-es számából vettük át – köszönet érte.

A szerk.)

Két és fél nap, húsz előadás, három helyszín, körülbelül 250 színjátzó – ezek a kecskeméti ODT döntő alapszámai. Mindenki mindent látni akart, vállalva az ezzel járó összes gyűrődést. Személyemben első ízben voltam az ODT-döntő vendége – köszönet érte a szervezőknek! –, és bár az MSZ-JSZ-elnökségre készülve volt szerencsém néhány diákszínjátzó produkcióhoz, ilyen töménységben még nem szembesültem e korosztály legkiválóbb színjátzó csapataival.

Ültünk-álltunk lépcsőn, színpadon, néha a szereplők között, aztán útra keltünk, hogy a „Kelemen”-ből a Círóka Bábszínházba, onnan az Ifjúsági Otthonba vándoroljunk, és lankadatlan kíváncsisággal meg jóindulattal nézzünk végig mindent, még akkor is, ha nem tetszett.

A hajnali egy-fél kettőkor befejeződő program egyetlen érdekeltet sem akadályozott abban, hogy reggel kilenckor – na, jó, fél tízkor – ott legyen a beszélgetésen, hogy meghallgassa Kárpáti Pétert és Solténszky Tibort, akik – talán fáradságuknak és kialvatlanságuknak köszönhetően is – igen lényegre törően és pontosan fogalmazták meg a látottakkal kapcsolatos gondolataikat.

10. kép: A debreceni ADYÁK-13.D Marat/Sade című előadásának közönsége. Az előadás rendezője Bakota Árpád.
Rostás Bianka felvétele

Adaptációk

A programot végignézve úgy látom, három színházi dimenzióban lehetne elhelyezni a legfontosabb előadástípusokat: az első, amikor írott drámát játszanak, amelyben az adaptáció, a továbbgondolás a generációs mondandó beillesztését szolgálja a drámai erőterbe. Ilyenkor a gyanakvóbb néző rá szokott kérdezni arra, hogy a gyerekeknek sikerült-e a maguk világához hajlítaniuk a darabot.

A kecskeméti programban ilyen volt két *Liliom*-előadás, ahol az egyik – Gyombolai Gábor rendezése az NNÁ-KIMI 11/B Liget csoportjával – minden sallangtól (cselédromantika, aranyoskodás, melodráma, andalító ligeti hangulatok, moralizálás, pátosz) megfosztva vezette elő Molnár klasszikusát, puritán és koncentrált színészi alakításokkal juttatva el a nézőt a katarzishoz.

A másik a nagykállói Sztanyiszlavszkij Ugrócsoporté (Vona Éva rendezése), akiknél a hitelesség egészen máshonnan táplálkozott: a szereplőknek természetük szerint és léthelyzetükből fakadóan volt közükhöz a karakterekhez. Ettől persze az előadás terjedősebb – néhol feleslegesen is részletező – lett, de kevésbé „tréningező”, ha értitek, mire gondolok ezzel.

Távolabb rugaszkodott az eredeti darabtól a pécsi Janus Sr. Csoport Wedekind-adaptációja, a *Tavaszhárás*. Erről most csak annyit, hogy a saját iskolai és családi viszonyaikra hangszereltek át egy olyan darabot, amelynek szereplői ők maguk is lehetnének. Hogy ez a distancia-hiány mégsem vitte félre az előadást, az jórészt annak köszönhető, hogy elegáns öniróniával és karcos humorral láttatják magukat és az őket körülvevő felnőttvilágot.

A debreceni ADYÁK – 13/D osztálya Peter Weiss *Marat/Sade*-jét adta elő Bakota Árpád rendezésében. A charentoni elmegyógyintézetet vasárnap délelőttre az ifjúsági otthon sörkertre emlékeztető udvarában rendezték be néhány paddal, könnyen elhúzható fóliafüggönnyel és persze a legfontosabb bútordarabbal,

a káddal. És bár debreceniek saját darabválasztásukat a benne rejlő sokféle színészi/szenikai kihívással indokolták, azért a kiváló összjátékot, a fizikai teljesítményt és az artaud-i ideákat célzó játéktípust látva azt kell, hogy mondjam: ez a „18 éven felülieknek” íródott dráma, a maga felnőttkarakterével, gond nélkül tudott életre kelni a gimnazista színjátszók által.

Az előadás legnagyobb erénye, hogy az elmebaj tüneteinek ábrázolásakor kerülnek minden külsődleges színészi eszközt – pedig milyen hálás dolog is lenne! –, legyen szó akár egyéni, akár közös akcióról.

Nem kerülhetem meg az ADYÁK egy másik előadására való gyors átkapcsolást. Az *Á.G.N.E.S.*-ről van szó, amelyet a Marat-ban főszerepet játszó Olasz Renátó írt, rendezett a csoporttal együtt, és játszott is benne –, amely ugyanilyen kemény és végletekig feszült asszociációs füzért képzel el az ismert Aranyballada köré. A kollázstechnika, amivel építkeznek, látszólag laza szerkezetet adna az előadásnak, amiben minden megtörténhet, és amiben minden kapcsolható a férjgyilkos asszony képzelődéséhez, sorsához. Az előadás mégis – bár igen szélesre nyitja asszociációs horizontját – igen feszes, már ami a tempóját, a színészi jelenlét koncentráltságát és a pontosan megalkotott képeket illeti. Engem a korai Mohácsi-rendezésekre emlékeztetett, amelyekben mindig jelen volt egyfajta túlpörgetettség, dadaista performance szemléletet, ahol a grand guignol-ban jól megfér együtt a vaskos humor a véres végletekkel, az anarchista gesztusokkal, és ahol a néző végül kénytelen volt beismerni, hogy ha sok mindent nem is ért, de az egész együtt nagyon jó és érvényes. Na, nekem ilyen volt a debreceniek Ágnes asszonya Kecskeméten.

Alapanyagok

A második színházi dimenzióban azokat az előadásokat tudnám csokorba gyűjteni, ahol az irodalmi alapanyag tényleg csak háttérként, illetve kiindulópontként volt érzékelhető (az Adyák *Á.G.N.E.S.*-e már tulajdonképpen ide sorolható). Ilyen sikeres próbálkozás volt az általam látott előadások közül a Zöldmacska Diákszínpad *Szorongás Orfeuma* a háttérben Peer Krisztián szövegeivel (rendezte Letenyei Krisztina) és a pécsi Kabócák Örkény írásából kiinduló *Vallomás* című opusza (rendezte Gál Éva). Mindkét előadás kollázsszerűen szerkesztett, a *Szorongás Orfeum* – bár egyenetlen, mégis – elementáris pillanatokban bővelkedő, ami főként a jól húzott és „bővített” jeleneteknek, a tördelés okos időzítésének és a közreműködő színész-zenész csapat szellemes kupléinak köszönhető.

A pécsiek Örkény-adaptációja itt, a mozi-teremben nem tudott úgy megszólalni, mint ott, ahol először láttam, a pécsi Bécsy Tamás Színpad szobányi terében. Mindkét előadás komoly erénye, hogy a szerzői és a saját szövegek szinte észrevétlenül kapcsolódnak, fűződnek egymásba, ami sokat segít abban, hogy a színjátszók saját világukban közlekedhessenek, s hogy egy különös metszetben jelenhessen meg az öni-rónia: a szerzői szövegek perspektívájából látnak rá magukra, és viszont, saját látószögükből a szerzőre.

Kevésbé sikeresnek éreztem a NESZ (NNÁ-KIMI 11/B) *Babaszobá*-ját, amelyet Lewis Carroll Alíz története alapján állított mozgásszínházi színpadra Herold Eszter. Kissé túlszűfolt ez az előadás, és pedig szinte minden hatáselem tekintetében: a színpadkép-jelzésekben túlságosan is belemagyarázó, túl sok a művészkedés, a hatáselem (babák, fotelek, asztalok, belógatott olvasólámpa, fényhasználat), a szereplők mozgáskészsége, tánc tudása sem mindig elégséges a teljesítendő színpadi feladathoz. Ezzel itt azt is jelezni kívánom, hogy a rendezés rátelepszik az egészre, amitől kissé fülledt feminin hangulat hatja át az előadást. Megkérdőjelezhetetlen a csapat elszántsága, ügyszeretete és bizonyítani akarása. Tehetségben sincs itt hiány, csak mégis olyan az egész, mintha egy igen magasra tett mércének akarna megfelelni egy igencsak különböző felkészültségű társaság.

Kellemes meglepetés volt Kovács Gáborján csapatának (Két Tannyelvű Gimnázium Balatonalmádi Színjátszó Csoportja) előadása, Szigethy Nádler *Más vár* című groteszk mesejátéka. A térválasztás talán nem a legszerencsésebb volt (a kamaraszínházban adták elő ezt a szobányi térre és körbeülősre rendezett darabot). Az előadás zaj- és zenedramaturgiája egyszerűségében is ötletes, a tudatosan választott naív színházi stílusnyelvet jól beszélik a színjátszásban még kezdő gimnazisták.

Jarry klasszikus színházi diákcsínytevését, az Übüt juttatták eszembe e különös figurák, akik „puszta jó szándékból és segíteni akarásból” egymást ütik-tolják ki a hatalomból, hogy az így megszerzett azután mások birtokára törjenek. A körforgás vége az, hogy visszaáll az eredeti helyzet: újra indulhatnak „hódító” körútjukra.

Saját kútfőből

Az ODT-döntő legizgalmasabb pillanatait most is azok az alkotói előadások hozták, amelyek saját szövegekből/helyzetekből/ötletekből születtek. Közülük talán csak a bagi Fapihe *Idehol* című kollektív alkotása hatott kissé halványabbnak, s ebben esetükben is közrejátszott a rossz helyszínválasztás (kamaraszínház). Kis olvasólámpáccákkal világítanak, ezeket ki-be kapcsolgatják attól függően, hogy hol zajlik egy-egy

jelenet, ráadásul a színjátzók (valószínűleg szándékosan) halkított tónusban beszélnek, amit még az is tetéz, hogy szinte végig a földön fekvő-ülve játszanak, mint valami tábortűz körül anekdotázó társaság egy osztálykiránduláson.

Ha a választott/kapott helyszín hátrányait nem is róhatom fel, azért mégiscsak meg kell jegyezzem, hogy ha túlságosan mereven ragaszkodunk egy választott színházi „közlekedési rendhez” – jelen esetben a fenti játékszabályokhoz –, akkor egy idő után zsákutcába jutunk, nem tudjuk szabadjára engedni azokat az impulzusokat, amelyek – esetleg váratlanságukkal – fordulatot hozhatnának az előadásba.

A bagiak ugyanakkor számos mikrokonfliktusra, hétköznapi élethelyzetre tudnak ráélesíteni, s ha jobban láttunk-hallottunk volna (például, ha körbeülhettük volna őket!), jómagam a bele-beleszunyókálás bűnébe sem estem volna (megjegyzem, vannak, akik bocsánatosnak tartják az ilyesmit).

Házibuliszínházat láttunk a helyiektől (Ifjú Morbid Színpad, Kecskemét: *Pszichedelia*, rendezte Sárosi Gábor), ami a szülők (felnőttek) távollétében zajlott. A cím egyértelműen jelzi ennek az előadásnak a szellemi-fizikai terét. Két biztos és a realitásba horgonyzott pontja van az előadásnak: az eleje, amikor a szülők távoznak, és a vége, amikor megérkeznek és keltegetik a még mindig kábult álomban heverő fiatalokat. Ami a két pont között történik, arról összefüggő és racionális magyarázatot adni lehetetlen, mert ez az utazás határátlépés minden tekintetben: átlépés a belső én világába, ahol a képzelet bárkit bármivé átváltoztathat (bogár, bagoly, galambpár), bárhová vihet (ég, erdő, vagy tenger mélye), és bárki mellé oda-sodorhat.

S bár az irracionalitás közegébe, az értelmén és az oksági viszonyokon túlra helyezi magát ez az előadás, mégis át tud szivárogni valahogy a kívülálló lelkébe is. Az ok talán az lehet, hogy bármilyen metamorfózis-metasztázis történik is a színpadon, annak részese mindig teljesen maga mögött képes hagyni a megelőző állapotot, hogy fesztelenül egy újbán mutassa meg magát. Egy másik társasági esemény, egy szörprájz partira (Kárpáti Péter után szabadon...) való készülődés fanyar/őszinte megidézése a Budai Középiskola Ködvelők csoportjának *A Gyuri?* című darabja, amely teljes egészében improvizációkra épül, s a címből sejthető is, hogy mire megy ki ez a játék.

Igaz, e „várankozás”-dramaturgiára épülő előadásban akadnak üresjáratok is, mégis a társaságot összetartó és széthúzó erők, a cselekmény terébe belépő és onnan távozó személyek minden esetben hoznak, illetve magukkal visznek valamit, ami hozzájárul a társaságról kirajzolódó összkép sokrétűségéhez.

Kitűnő az előadás humora, jól gazdálkodik a „fordulatokkal”, kerülnek minden erőltetett moralizálást. Az általuk önmagukról rajzolt „háttér kép”-et öniróniával és finom játékkultúrával helyezik el az előadás jelen idejében.

Perényi Balázsék előadásáról (*Jövőképtelen*, VMG-KIMI-12/D) több recenzió és méltatás is megjelent már, jómagam is harmadszor láttam. Ez a mostani sikerült a legjobban. Ebben, túl azon, hogy sokat érett az előadás, nagy szerepe van annak is, hogy az eddigi legjobb térben és világítással tudták a Círóka színpadára vinni. A megjelent írásokban mindenki dicséri a saját kezűleg alkotott, különleges maszkokat, azt, ahogy mozgatják, léteznek bennük és általuk, a különleges lelki animációt, ezt a furcsa társadalmi panorámát, amit e végzős középiskolás osztály vetít elénk a maga brutális, időnként sírni valóan kilátástalan mivoltában. Én most csak egyet tennék hozzá a már leírtakhoz, elmondottakhoz, amit talán csak a színház által velem együtt szocializálódott nemzedéktársaim fognak érteni: ez az előadás olyasfajta megrendülést váltott ki belőlem, amit a Paál István vezette szegedi JATE Színpad egykori Petőfi-rockja alatt és után éreztem 1974 körül.

Mert a *Jövőképtelen* is SORSDÖNTŐ kérdéseket vet fel és közvetít, amelyekkel katartikus a szembesülés nekik is, nekünk is.

Regős János

ODT–2012 – a teljesség igénye nélkül

szubjektív jegyzetek

Két és fél nap alatt húsz előadásra vártunk esőben, napfényben, fagyizásban, éjszakai csillagvizsgálásban, a tömeg préselő ölelésében, párbeszédekben, pizzában, sétában, ebédben és vacsorában, a városban való eltévedésben, fáradságban, alvásban, esti sörben és reggeli kávéban – aztán vége lett. És még most is várnunk...

Hatalmas bizalomgyakorlatnak éreztem az egész fesztivált. Bekötött szemmel dülöngéltünk mindnyájan, de nem kellett félnünk, valaki mindig elkapott. A több órás csúszások, a teremcserék, a néhol előadásokat leromboló terek, a darabok közötti városi túrák, az utolsó pillanatban becsukott ajtók mind-mind részei az Országos Diákszínházi Találkozóknak.

11. kép: VMG–KIMI 12.D, Budapest, *Jövőképtelen*, rendezte Perényi Balázs, Somogyi Tamás. Papp Gergely felvétele

Évekig azt gondoltam, hogy ez ilyen, ennek így kell lennie, ez ettől találkozó. Aztán lassan elmúlt ez az érzés, és belső fájdalommá érett. Miértékké. Amikor ennyi gyerkőc és tanár dolgozik, miért nem tudunk megbecsült helyzetet teremteni a munkájuknak? Nem akarok hibáztatni senkit. Csak fáj... Fáj, hogy látom, mikor egy előadást megöl a felkínált színházi tér. Fáj, mikor érezhetem a hajnal egykor kezdődő játékon a fásult várakozást, és láthatom a félig üres nézőteret. Fáj, hogy versenynek és téthelyzetnek éli meg a játszóik jelentős része. Fáj, hogy megértőnek kell lenni minden helyzettel, mert azt a nagy közös nincs szüli.

Eljutok odáig, hogy *Jövőképtelen* minden. És értem Perényi Balázsék előadását, és megélem azt. Fáj érteni. Nem szeretném! De ez ettől jó. A fesztivál közönségdíjas előadása. Ez most a földj, legalábbis azt hiszem. Mindenki így éli meg! Biztosan így van. Sokaknak katartikus élmény. Engem is szembesít saját magammal. Nagyon rosszul vagyok az előadás után. Az egész munkámat máshogy szeretném végezni. Ugyanakkor nekem túlon túl direkt az előadást. Nem kérdez, hanem az arcomba vág. Közöl. Tényeket, amikkel nem tudunk mit kezdeni...

Idén volt szerencsém két regionális fesztivál (Pécs és Győr) minden előadását végignézni. És már akkor megfogalmazódott bennem a gondolat, hogy mi számít igazán? A színházi megformáltság, a közlés módja, a jelrendszer izgalmassága, a gyerekek játéka, a rítus? A regionálison mérlegre kell tenni az előadásokat valami alapján... De az országoson, köszönhetően az új rendszernek, nem kell. (2010 óta nincsenek az

országos találkozón minősítések.) Már csak egy dolog van, ami számít: az érvényes közlés és a tartalom találkozása a színpadon és a nézőben.

Kecskeófalu polgármestere a köztársasági elnökhöz

Tisztelt Elnök Úr!

Nagy örömmre szolgált és szolgál a mai napig, hogy betekintést nyerhettem az 1959. évi jogi törvénykönyv 12.§ 17-es jogszabálya alapján a középiskolás tanulók által üzött színjátszásba, a Kecskeméten rendezett Országos Diákszínjátszó Találkozó keretein belül. Észrevételeimet, tapasztalataimat, az előadások kapcsán felmerülő gondolatokat és kérdéseket osztom meg Önnel a következő sorokban.

Az előadások helyszíneit kissé átgondolatlanak éreztem, de mentségére szolgáljon minden szervezőnek a rájuk nehezedő teher nagysága, és a fesztivál lineárisan növekvő igényeinek súlya, mindazonáltal tisztában vagyok azzal a ténnyel is, hogy az anyagi és szellemi források bizonyos mértékű hiánya mellett nehéz vagy már-már lehetetlen a fesztiválozók elvárásainak eleget tenni.

Az előadások színvonalát laikus nézőként a következőképp ítélem meg: szélsőséges színészi alakítások és ugyanilyen rendezői megoldások voltak, ami valószínűleg a regionális válogatók miatt alakult így, hiszen míg egyes régiók igen fejlettek e téren, mások nem. Ott még csak most bontogatják szárnyaikat.

Az alkotók hozzáállása véleményem szerint stagnál, nem vettem észre változást az előadások színvonalában, ami feltételezhetően a közösségi összetartás hiánya, és az individuális eszméket előtérbe helyező csoportvezetők miatt van így.

Hiányolom a közösségi, társadalmi szempontból előremutató, valamint hasznos csoportfoglalkozásokat, illetve a meglévő közös projektek népszerűsítését. Hiszen mindenkinek szüksége van önismeretre, önbecsülésre, az emberi természet megismerésére, a viselkedésformák kódolására, és természetes szocializálódás képességének megszerzésére.

További észrevételek: az étkezés helyszíne (bár az ételek különlegeseek, ízletesek, zamatosak voltak) távol helyezkedett el a többi programot kiszolgáltató intézménytől. A szállás, sajnálatos módon, nem teljes mértékben elégítette ki az igényeimet, higiéniai és egyéb szempontból...

apám, rendezte Tóth Hajni, vagy a bagi Fapihe: *Idehol*). És mindeközben a felsorolt előadásokban ott várakozik a maradandó alkotás lehetősége. Ezen helyzetekkel viszont kezdeni kellene valamit! Ugyanis több előadást és rendezőt is zavar, hogy nem kap igazi segítséget. Évek óta ismétlődő csapdák ezek. És természetesen azért dühítő, mert kívülről olyan kevésnek tűnik az, amin változtatni kéne. De ehhez kevés egy országos találkozó. Ebben soha nincs segítség, a zsűri is csak pillanatnyi állapotot tud szemlélni, és nem egy folyamatot! Sajnálom őket, mert így mi tesszük céltáblává munkájukat. Nemcsak a csoportnak van fejlődési íve, hanem a vezetőnek is! És míg a csoport folyamata könnyen kontrollálható belülről és kívülről egyaránt, addig a másik, a csoportot vezető nem. Nekik segítség kell! A maradandóhoz időre van szükség. Sokat jelenthetne, ha például a régiók munkáit azonos szakemberek követhetnék végig, egy-egy hosszabb cikluson keresztül. Mert addig marad a várakozás...

Bátran leírható, hogy egy olyan fesztiválon vehettünk részt, ahol az előadások egységes képet mutattak. Nem volt nagyon gyenge produkció, ami nehezítette volna a nézői befogadást.

Érdekes volt egy fesztiválon két különböző *Liliom* feldolgozást látni. Gyombolai Gábor „Nemes Nagy Ágneses” diákjainak játéka lenyűgözött egyszerűségével, tisztaságával. Volt benne valami előre megtervezett ártatlanság, amit csapdaként húzott magával az egész játék alatt. A Sztanyiszlavszkij Ugrócsoport Vona Éva rendezésében vitte színre a *Liliomot*. Náluk a szereplők lényükből fakadóan találták meg az utat a szerepekhez, saját jelenükből formálták azokat. Ezt az előadást terjengősnek, feleslegesen hosszúnak élttem meg.

Számomra már évek óta érdekes három műhely működése: Győr, Debrecen, Dombóvár – Pécs. Egyértelmű nyomot hagynak a színpadon. Fel lehet ismerni ezen műhelyek előadásait! A debreceniek Olasz Renátó rendezte *A.G.N.E.S.* előadása sokkolt az első 20 perccel. Egészen zseniálisnak éreztem, de utána már saját magába fulladt a játékuk Túlpörgetettségét már nem lehetett hova fokozni, és a tragédia megtörténézéséhez nem kínált lehetőséget a rendező. A vaskos humor szinte minden pillanata élt, de a végzetes fájdalom megjelenítéséhez nem sikerült megfelelő közlési formát kialakítani.

Nehéz találkozás ez. Néhol érezhetően a rendező-drámatanár keze nyoma erősen meglátszik (pl.: NNÁ-KIMI 11B, Budapest, *Babaszoba*; rendező Herold Eszter). Néhol dramaturgiai anarchiát okoz a gyermekekből megfogalmazott mondanivaló (pl.: Kabócák, Pécs: *Örkény / Vallomások*; rendezte Gál Éva, vagy Arrabona Diákszínpad, Győr: *MI, Time*). Néha saját előadásunk iránt érzett szerelmes pillanatainkba feledkezünk bele (pl.: Janus, Pécs: *Tavaszcvarás*; rendezte Tölgyfa Gergely, vagy Adyák, Debrecen: *A.G.N.E.S.*; rendezte Olasz Renátó). Néha elveszünk a felkínált alapanyag útvesztőiben (pl.: Petőfi Kvartett, Sárobgárd: *Ádáméva*; rendezte Leszkovszky Anna), vagy csak egyszerűen szétrombolták az előadást a terem adta lehetőségek (Muppet show, Műszi, Pécs: *Az én nagy-*

A pécsiek három előadása érezhetően egy forrásból táplálkozik. Mindegyik a gyermekek számára aktuális problémából indul ki. Fontos elemként jellemzi őket a saját maguk által írt zenék, az élő hangszeres kíséretek, a kollázs technikával összerakott dramaturgia. Mindhárom előadást kétszer láttam, és elmondható, hogy a regionális fesztiválon több tartalmat közvetítettek. Sajnálatos módon a dombóváriak igen érdekes színházi kísérlete nem lehetett jelen a fesztiválon.

Győrből két előadás: az Arrabona és a Tractor csoport, Balla Richie és Varju Nándi. Nándiék Marquez *Előre bejelentett gyilkossága* gondos és precíz rituálé – ezen előadást csak Győrben láttam –, de a játékosok nehezen bírták el a tartalom súlyát. Richiék saját szerkesztésű és írású előadása tisztaságával, egyszerű közlésével lenyűgözött. Nagyon erős tartalmat közvetítettek – sikeresen. Erős, finoman szerkesztett humor, fájó és ügyesen mélyített tartalmak jellemezték a rendezést.

Aztán ott volt a düh is! Hogy ejnye, no! Nem találtam oda! Vagy áztam-fáztam, de nem értem át! Ilyen egy országos diákszínházi játékos. Sajnos nem láttam az összes előadást! Megint.

Kétszer volt szerencsém országos találkozót rendezni. Nekem ezek a fesztiválok arról is szólnak, amit már nem is hiszek el: vannak emberek, akik még hisznek. Akiknek fontos, hogy legyen találkozó. Nekem ők nyújtják mindig a legjobb alakítást, és ők a legjobb rendezők. Sajnálom és nagyra becsülöm őket, Hajós Zsuzsát és Sárosi Gábort –, ezerszer le kéne írni a nevüket! Gyerekeink nevében köszönöm! Fáj, hogy ennek így kell lenni...

Az odétéről (diákszem)

...és... tök jó volt, hogy mehettünk odétére, bár a képzeletemben mindig úgy él, hogy közös zenélések közepette idegen emberek válnak közeli ismerőssé, és hatalmasat szórakozunk esténként. Ehelyett azt látom, hogy elidegenedtek egymástól a diákok, és ez a tény gyakran elszomorít. Esténként a legtöbb csoport (amelyik még nem játszott, csak a következő napon fog) lefekszik aludni nyolckor, amit megértek, mert tényleg szar fáradtan játszani, de szerintem ennek a három napnak a szakmabeli összetartásról, közös játékokról, bulikről kellene szólnia, arról, hogy megmutatjuk egymásnak a munkánkat és ebből tanulunk, építkezünk, nem pedig a véres versenyszellemről, törtetésről, egymás produkciójának lefikázásáról, ellenségeskedésről... Régen rossz az ötlet is, hogy a művészetekből versenyt csináljunk, hiszen nem lehet objektív értékelési rendszert felállítani. Hiába hívjuk találkozóznak, hiába nem helyezések vannak, a verseny szelleme megmarad. Ez nem az elnevezéstől függ, hanem többnyire a hozzáállástól, és sok esetben azt érzem, hogy ezt nagyrészt a csoportvezetők kezdik el táplálni a gyerekekbe. A legszomorúbb pedig, hogy saját nagyságuk növelésére történik mindez, és korántsem a gyerekek szellemi és érzelmi fejlődését szolgálja.

Az előadások színhelyei nagyon szélsőségesek voltak a méret, forma, vizualitás és akusztika tekintetében: néhányan jól jártak, néhányan... hát...

Mindezek ellenére egy nagyszerű rendezvénynek, rendezvényötletnek tartom ezt az eseményt. Kecskemét gyönyörű város, kicsit messze voltak egymástól a helyszínek, de elfeledtette velünk ezt a sok nagyszerű előadás és a város szépsége. Összességében pozitívan éltem meg mind a három napot, és örömmel gondolok rá vissza.

Gondolataimat egy idézettel zárnám, amit egy fórumon találtam, és a sok közül sikerült kiválasztanom a legszebb gyöngyszemet. Talán nem baj, ha másik fórumról másolok ide. Ez *1more* írta: „Ha jól emlékszem, Agárdy Gabi bácsi mondta azt, hogy az az ember, aki elhiszi magáról, hogy este 7-től 10-ig ő Anglia királya, az nem normális, de aki nem hiszi el, az nem színész...”

Végül

A közös hangulat és régi, inkább korábbi emlékek, az ismert jó érzéssel töltenek el minket, ebben a hangulatban lebegtem mindvégig, talán ezért tetszett annyira Perényi Balázs *Jövőképtelenje*. Előre vártam és reméltem, hogy valami jót, nehezen érthetőt, vagy néha számomra nem érthetőt fogok látni. Ezúttal ez azonban nem így volt, a beavatottság érzése (én ezeket az eseményeket tudom) plusz színezetet kölcsönzött a darabnak, amelynek képei így is megfogtak. Sok hasonló témájú vitát folytattunk le, sok különböző helyen, és a darabról is vitáztunk utána.

Nem sokkal a megtekintés után, mikor már lazultak sokaknál a gátlások, egy fiatal (ezúttal is irgum-burgum) elpöccintett egy csikket. Sajnos nem egyedi eset. Talán az előadás hatása később érik be, vagy „jelentőségtejtesebb” mozdulatsorokra terjed ki, de számomra valahol itt kezdődik a megoldás. Persze én sem szedtem fel vele, és én is dobtam el csikket (egy hónapja nem gyűjtöttem rá). A fesztivál – mint mindig – érdekes gondolatok, lehetőségek, viselkedések tárházának megjelenését kínálta, és csak ajánlani tudom, hogy nem kell megállni az egyetemenél, van diákszínházi játékos, kicsit másként, utána is.

A keretes szövegeket írták: Kecskéófalú polgármestere a Köztársasági Elnökhöz – Cseri Hanna, a Pécsi Művészeti Gimnázium drámatagozatos diákja; Az odétéről (diákszem) – Várnai Enikő, a Pécsi Művészeti Gimnázium drámatagozatos diákja; Végül – Perbát Gergely, volt dombóvári diákszínházi játékos.

Az Országos Diákszínjátszó Találkozó kecskeméti fesztiváljára a következő csoportok, illetve előadások kaptak meghívást:

DÉL-ALFÖLD	<p>IFJÚ MORBID SZÍNPAD, Kecskemét, <i>Pszichedélia</i> rendezte Sárosi Gábor</p> <p>HMG-KIMI 11D, Szentes, <i>A halálra táncoltatott leány</i> rendezte Csapiné Matos Ibolya</p>
DÉL-DUNÁNTÚL	<p>JANUS SR, Pécs, <i>Tavaszcvarás</i> rendezte Tölgyfa Gergely</p> <p>MUPPET SHOW – MÜSZI, Pécs, <i>Az én nagypapám</i> rendezte Tóth Hajni</p> <p>KABÓCÁK, Pécs, <i>Vallomás</i> rendezte Gál Éva</p>
ÉSZAK-ALFÖLD	<p>ADYÁK NEW WAVE, Debrecen, <i>Á.G.N.E.S.</i> rendezte Olasz Renátó</p> <p>ADYÁK-13.D, Debrecen, <i>Marat / Sade</i> rendezte Bakota Árpád</p> <p>SZTANYISZLAVSZKIJ UGRÓCSOPORT, Nagykálló, <i>Liliom</i> rendezte Vona Éva</p>
ÉSZAK-MAGYARORSZÁG	<p>NAGY KOMISZAK, Miskolc, <i>Semmi ágán</i> rendezte Izsó Angelika</p>
KÖZÉP-MAGYARORSZÁG	<p>BUDAI KÖZÉPISKOLA–KÖDVELŐK, Budapest, <i>A Gyuri?</i> rendezte Somfai Barbara</p> <p>ZÖLD MACSKA DIÁKSZÍNPAD, Szigetszentmiklós <i>Szorongás Orpheum</i> rendezte Letenyei Krisztina</p> <p>VMG–KIMI 12.D, Budapest, <i>Jövőképtelen</i> rendezte Perényi Balázs, Somogyi Tamás</p> <p>NNÁ–KIMI 11/B-LIGET CSOPORT, Budapest, <i>Liliom</i> rendezte Gyombolai Gábor</p> <p>VMG–KIMI 11.D, Budapest, <i>A fehér király</i> rendezte Mészáros Zsolt</p> <p>NESZ (NNÁ–KIMI 11B), Budapest, <i>Babaszoba</i> rendezte Herold Eszter</p> <p>FAPIHE, Bag, <i>Idehol</i> rendezte Szivák-Tóth Viktor</p>
KÖZÉP-DUNÁNTÚL	<p>BALATONALMÁDI KÉTTANNYELVŰ GIMNÁZIUM <i>Más Vár</i> rendezte Kovács Gáborján</p> <p>PETŐFI KVARTETT, Sárbogárd, <i>Ádáméva</i> rendezte Leszkovszki Anna</p>
NYUGAT-DUNÁNTÚL	<p>ARRABONA DIÁKSZÍNPAD, Győr, <i>MI, Time</i> rendezte Balla Richárd és Bálint Bernadett</p> <p>TRACTOR CSOPORT, Győr <i>Egy előre bejelentett gyilkosság krónikája</i> rendezte Varju Nándor és Korányi Bálint</p> <p>REPLAY, Győr <i>A nők a Vénuszról jöttek, a férfiak meg ki tudja, de...</i> rendezte Frankó Kata</p>